

Стенографски дневник

на

43. заседание

Петък, 21 февруари 1947 г.

(Открито в 15 ч. 15 м.)

Председателствувал подпредседателят д-р Пенчо Костурков. Секретари: Тодор Тихолов и Първа Димитрова.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	Стр.
Отпуски	755	Иван Копринков 761, 762
По дневния ред:		М-р Георги Трайков 764
Законопроекти:		3. За щатните таблици. (Второ четене) 765
1. За улесняване сливането на кооперативни сдружения. (Второ четене) 755		Говорили: Павел Цолов 769
2. За управление и ликвидация на придобитите от държавата имоти. (Второ четене) 756		М-р д-р Иван Стефанов 769
Говорили: Йордан Русев 757		4. За одобрение на държавния стопански план. (Първо четене) 773
Стефан Димитров 758		Говорили: Д-р Георги Петков 773
М-р Христо Лилков 759		М-р Христо Лилков 776
М-р Димо Казасов 760		Спас Найденов 783
		Стоян Божков 786
		Илия Радков 789
		Дневен ред за следващото заседание 791

Председателствувал д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Пристъпват нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Ковачев, Анастас Циганчев, Ангел Бъчваров, Андрей Андреев, Асен Стамболийски, Асен Чапкънов, Асен Христов, Атанас Николов, Атанас Добревски, Ахмед Хюсеинов, Билял Дурмазов, Борис Костов, Борис Бумбаров, Васил Изянов, Васил Петков, Васил Караджов, Ганю Златинов, Георги Божков, Георги Хълчев, Георги Божилов, Георги Хайдутков, Георги Попиванов, Димитър Чорбаджиев, Димитър Ганчев, Димитър Панайотов, Димо Костадинов, Добри Бодуров, Доно Сербезов, Дочо Шипков, Екатерина Аврамова, Елисавета п. Антонова, Жейка Хардалова, Иван Текемски, Иван Василев, Иван Гергов, Иван Станков, Иван п. Димитров, Иван Златев, Иван Неделчев, Иван Костов, Кирил Клисурски, Кирил Лазаров, Кирил Милев, Константин Русинов, Костадин Денев, Костадин Лазаров, Крум Славов, Къню Георгиев, Тодор Гумеров, Макра Гюлева, Мата Тюркеджиева, Милан Димов, д-р Михаил Геновски, Михаил Ташков, Мустафа Билялов, Недялко Атанасов, Никола Певтичев, Никола Айлъков, Николай Титков, Пело Пеловски, Петко Благоев, Петър Ковачев, Петър Пейчев, Петър Пергелов, Раденко Видински, Сабри х. Мехмедов, Светла Даскалова, Серги Златанов, Слав Ваджаков, Сребро Бабаков, Стефан Цанов, Стойчо Ранков, Стойно Делчев, Стоян Паликрушев, Титко Чернокелев, Тодор Павлов, Хафуз Генджев, Христо Илчев, Христо Джонджоров, Христо Попов, Цанко Козлов и Яна Мавева)

Председателството е разрешило отпуски на следните г-да народни представители: Атанас Добревски — 1 ден, Георги Данков — 4 дни, д-р Динко Гочев — 2 дена, Динчо Ферелиев — 2 дена, Иван Текемски — 1 ден, Йордан Попов — 5 дни, Кирил Милев — 1 ден, д-р Константин Минчев — 2 дена, Манахил Стоянов — 3 дни, Марин Шиваров — 3 дни, Милан Данев — 1 ден, Михаил Михайлов — 1 ден, Николай Друмев — 1 ден, Петко Реджаков — 1 ден, Петко Арабаджиев — 1 ден, д-р Петър Попсадов — 1 ден, Раденко Видински — 1 ден, Светла Р. Даскалова — 2 дена, Спас Николов — 1 ден, Стефан Бакърджиев — 1 ден, Стойчо Ранков — 2 дена, Трифон Тодоров — 1 ден, Филип Гяуров — 2 дена, Цветан Гаджовски — 6 дни, Цветан Максимов — 2 дена, Георги Аг. Хълчев — 1 ден, Иван Костов — 2 дена, Константин Русинов — 2 дена, Александър Ковачев — 4 дни, Иван Бешев — 1 ден, Христо Джонджоров — 1 ден и Андрей Пенев Денев — 1 ден.

Следните г-да народни представители са поискали отпуски, но понеже са се ползували досега с повече от 20 дни отпуски, следва да се вземе съгласието на Събранието.

Народният представител Георги Василев иска 1 ден отпуски. Ползувал се е досега с 20 дни отпуски. Които са съгласни да му се разреши исканият отпуски, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Димитър Нейков иска 2 дена отпуски. Ползувал се е досега с 21 дни отпуски. Които са съгласни да му се разреши исканият отпуски, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Емил Антонов иска 2 дена отпуски. Ползувал се е досега с 28 дни отпуски. Които са съгласни да му

се разреши исканият отпуски, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Кирил Клисурски иска 30 дни отпуски по болест. Представя и медицинско свидетелство. Които са съгласни да му се разреши исканият отпуски, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Тодор Павлов иска 5 дни отпуски по болест. Ползувал се е досега с 26 дни отпуски. Които са съгласни да му се разреши исканият отпуски, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Председателството съобщава, че са постъпили следните законопроекти:

От Министерството на правосъдието — законопроект за изменение и допълнение на чл. 67а от закона за българското поданство.

От същото министерство — законопроект за изменение на закона за работата на затворниците.

От Министерството на финансите — законопроект за изкупуване на принадлежащите на български поданици акции от д-во „Гранитонд“, София, и д-во „Лъв“, Плевен.

Тия законопроекти са отпечатани, ще бъдат раздадени на г-да народните представители и поставени на дневен ред.

Пристъпваме към дневния ред. Първа точка от дневния ред е: Второ четене на законопроекта за щатните таблици на държавните служители.

Понеже комисията не е готова с законопроекта, председателството предлага да се прережи дневният ред, като се пристъпи към точка трета.

Които г-да народни представители приемат това пререждане на дневния ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за улесняване сливането на кооперативни сдружения.

Има думата докладчикът.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„ЗАКОН

за улесняване сливането на кооперативни сдружения.“

Председателствувал д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат заглавието на законопроекта така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 1. Сливването или присъединяването на кооперативни сдружения, освен по решение на общото събрание, може да стане до 1 август 1947 г. и по решение, взето в съвместно заседание на управителния и контролния съвети на всяко сдружение поотделно с мнозинство 3/4 от всичките членове на тези съвети.

Когато кооперативни сдружения участват в друго търговско дружество най-малко с 50% от капитала му, това последното може също да се слее или присъедини към кооперативно сдружение по решение на управителния и контролния му съвет, взети съгласно предходната алинея.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има предложение от народния представител Петър Божинов за изменение на чл. 1. Тук ли е и поддържа ли го?

Никола Петков (ЗНП): Той е мислил, че по-късно ще се гледа законопроектът и затова е закъснял. Вие прередихте дневния ред.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 1 от законопроекта, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 2. Управителният и контролният съвети на новото или на приемащото кооперативно сдружение се избират с мандат до първото общо събрание от членовете на управителните и контролните съвети на участващите в сливането или присъединяването сдружения и дружества в съвместно заседание с обикновено мнозинство.

Така избраните управителен и контролен съвети в съвместно заседание изработват и устава, по който се управлява новото сдружение до приемането му от общото събрание или до приемането на нов устав от същото.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: По чл. 2 също има предложение от народния представител Петър Божинов, обаче него го няма. Пристъпвам към гласуване. Които приемат чл. 2 от законопроекта, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 3. На членовете на сливащите се или присъединяващи се сдружения, в замяна на притежаваните от тях дялове и съобразно тяхната номинална стойност се издават нови дялове.

Издадените нови дялове се освобождават от гербов налог.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 3, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 4. Сливането или присъединяването трябва да се заяви в надлежния областен съд, за да бъде регистрирано и обнародвано.

Регистрацията се извършва въз основа на протоколите за взетите решения по чл. 1, без да се изисква представянето на бирническо удостоверение по чл. 108 от закона за събиране на преките данъци.

Сливането се счита станало от деня на обнародването. В тия случаи чл. 90, т. 2, от закона за кооперативните сдружения не се прилага.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 4, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 5. От момента на сливането новото или приемащото кооперативно сдружение поема по право актива и пасива на участващите в него сдружения и дружества.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 5, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 6. Членовете на управителните и контролни съвети на сливащите се или присъединяващи се сдружения или дружества се освобождават от отговорност от общото събрание на членовете на новото сдружение.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 6, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 7. Облагите, с които са се ползували някои от сливащите се или присъединяващи се сдружения с оглед качеството на членовете им, се запазват в полза на онова подсление на новото или приемащото сдружение, дейността на което подпомага членовете на новото сдружение, които имат същите качества.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 7, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 8. Взетите до влизането на този закон в сила решения за сливане или присъединяване на кооперативни сдружения са действителни, ако отговарят на изискванията на чл. 1.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 8, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Илия Бояджиев (к): (Чете)

„Чл. 9. При прехвърляне на предприятия или недвижими имуществва до август 1947 г. ст кооперативно сдружение или дружество по чл. 1, алинея втора, върху друго кооперативно сдружение не се плащат мита, данъци, такси, берии и пр.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. 9, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Налага се да направим ново пререждане на дневния ред пред вид на това, че комисията по законопроекта за щатните таблици още не е готова. Ще преминем към точка четвърта.

Които са съгласни с това пререждане, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за управление и ликвидация на придобитите от държавата имоти.

Моля г-н докладчика да го докладва.

Никола Петков (ЗНП): Има ли дневен ред, няма ли? Не може така да се изменява дневният ред.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Със съгласието на Събранието може.

Георги Костов (к): И в английския парламент пререждат дневния ред.

Докладчик Бочо Илиев (к): Г-да народни представители и народни представители! Комисията направи някои незначителни изменения в законопроекта, които ще докладвам към всеки член, когато дойдем до приемането му. (Чете)

„ЗАКОН

за управление и ликвидация на придобитите от държавата имоти.“

Йордан Русев (ЗНП): Искам думата по заглавието.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Предложение имате ли?

Йордан Русев (ЗНП): Ще депозирам предложението си после.

Един от мнозинството: Не може така!

Йордан Русев (ЗНП): Вие пререждате дневния ред. Затова не съм гогов.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат заглавието, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Един от опозицията: Не може така, г-н председателю! Това е радикалски маниер!

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„I. Предприятия

Чл. 1. Всички придобити от държавата предприятия и участия от нея в такива се издирват и завземат от Министерството на земеделието и държавните имоти. Завземането на индустриалните предприятия става съгласно чл. 5 от този закон.

За имущественото състояние на предприятието се съставя опис от комисията, назначена от министъра на земеделието и държавните имоти, в състав: местния представител на Министерството на земеделието и държавните имоти, на данъчната власт и на общината и секретаря на профорганизацията в предприятието.

Комисията съставя описа най-късно до 3 месеца от влизането в сила на настоящия закон за придобитите вече имоти, а за всички, които ще се придобиват в бъдеще, срокът е същият, считан от деня на придобиването.

Такава комисия по отношение индустриалните предприятия се назначава от министъра на индустрията. Тя има същия състав.“

Комисията прибави третата алинея.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които приемат чл. I от законопроекта с добавката, предложена от комисията, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 2. Комисия, назначена от министъра на земеделието и държавните имоти, в състав: представител на Върховния стопански съвет, на министъра на финансите, на министъра на земеделието и държавните имоти, на министъра на търговията и продоволствието и министъра на индустрията и занаятите, взема решение относно всички придобити предприятия (включително и индустриалните) в срок три месеца след приключване работата на комисията по чл. 1, за следното:

а) кои от предприятията или участието в такива поради стопанския им характер трябва да се запазят за стопанисване от държавата или с нейно участие;

б) кои предприятия, от прякото стопанисване на които държавата няма особен интерес, да бъдат продадени или участието на държавата в тях да бъде ликвидирано;

в) в кои предприятия, поради особен интерес на държавата, последната да изкупи останалите съучастия или само част от тях. В тоя случай комисията определя и обезщетението, което държавата предлага да заплати.

В този случай отчуждението става по спешност.

Комисията определя и възмездството, на което предприятието трябва да се предаде за стопанисване и управление. Относно индустриалните и тютюневи търговски предприятия важи чл. 5 от този закон.

Решенията на комисията влизат в сила след одобряването им от Министерския съвет по доклад на министъра на земеделието и държавните имоти.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: По чл. 2 има предложение от народния представител Йордан Русев. Той предлага: „Всички предприятия да бъдат ликвидирани, които са смесени, освен целите държавни“.

По същия член има предложение и от народния представител Стефан Димитров в смисъл, да се изхвърли целият текст на буква „а“ като ненужен, буква „б“ да стане буква „а“, буква „в“ да стане буква „б“ и да придобие следната редакция: „б) в кои предприятия, поради особен интерес на държавата, последната да запази съучастията си или да изкупи останалите съучастия. В последния случай комисията определя и обезщетението, което държавата предлага да заплати“.

Има думата народният представител Йордан Русев, ако иска да развие предложението си. (Оживление сред мнозинството)

Йордан Русев (ЗНП): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Чудно е наистина как от ваша страна посрещате и врония един такъв голям въпрос, тогава когато от вашите уста, от нашите уста след 9 септември той не е слизал от митинги и събрания или от колоните на нашите вестници — въпросът за правилното и справедливо наказване на ония, които докараха катастрофата на България, и за изземването на техните богатства. Ето сега Парламентът иде да ликвидира онова, което извърши Народният съд срещу тия погромачии — конфискуване на имотите им. Но Великото народно събрание и българският народ в този момент не знаят какво е направено, какво получава българският народ от тези осъдени от народните съдилища изедници и фашисти. Ние сме гозорили и вис сте говорили, че тяхното състояние е в таква голяма размери, толкова много, че е достатъчно да покрие нашите репарационни задължения и да подпомогне строителната ги политика. Вие обаче отминавате този въпрос. И аз бих запитал да кажете конкретно, какво свършва на народа от тези имоти или какво е в този момент положението на имотите на тия осъдени от Народния съд. Не зная какво е говорил г-н министърът на земеделието по този въпрос, когато се е разглеждал законопроектът по принцип, но аз прегледах стенограмите и не намерих нищо съществено. Затова ще се потруда да услужа на Великото народно събрание в това отношение.

Но предварително аз искам да повдигна друг един въпрос. Министърът на правосъдието при разглеждане на въпроса за отнемане имунитета на нашия другар, народния представител Петър Коев, недвусмислено се опита да хвърли обвинение срещу Земеделския съюз в опозиция със секретар Никола Д. Петков, че ние не сме имали становище по този голям въпрос.

Един от мнозинството: Лъжеш!

Йордан Русев (ЗНП): Г-жи и г-да народни представители! Ние трябва да бъдем честни хора, каквито вие претендирате да сте. И аз питам тук: Марко Пенчев не беше ли член в първия състав на Народния съд? Серги Златанов не беше ли в първия състав на Народния съд, който съди големите въжди в нашата фашистка държава до 9 септември? Не беше ли подписан законът за Народния съд от четиримата истински отечественофронтови, представители на Земеделския съюз в кабинета — Никола Петков, Асен Павлов, Борис Бумбаров и Ангел Държански? Как може от тая трибуна да се говорят неслепости...

Един от мнозинството: Изменихте на Отечествения фронт.

Йордан Русев (ЗНП): ... за оная организация, която има точно и справедливо отношение по този въпрос!

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Говорете по чл. 2.

Йордан Русев (ЗНП): Точно по чл. 2 говоря. — Ние сме длъжни да отхвърлим едно такова обвинение. Ние сме длъжни като парламентарна група да кажем на българския народ какво е състоянието на тия имоти, как се управляват, кой ги управлява, къде отиват средствата и какво ще се върне на народа, след като е ограбен, да кажем, от 1935 г. насам.

Госпожи и г-да народни представители! Според официалните данни на Министерството на земеделието, има конфискувани имуществата на осъдени от Народния съд акционерни дружества 48 броя с 99.171.450 лв.; има еднолични фирми 85 броя с 193.503.656 лв.; има 19 о. о. дружества с 9.292.656 лв. и има 104 събирателни дружества с 69.546.645 лв.

Или всичко 256 дружества в съучастие с държавата, значи, конфискувани са процесно за държавата от Народния съд 256 фирми с 371.514.407 лв.

От непокрити конфискувани имоти — ниви, ливади, лозя и др. — 382.105.747 лв.; от конфискувани влогове — 174.460.915 лв.; от конфискувани ценни книжа — 50.814.080 лв.; от рани дебитори, от които държавата има да взема срещу осъдените — 2.682.684 лв. и събрани от нас досега — 45.338.229 лв.

Или всичко, г-жи и г-да народни представители, има конфискувани имоти за българския народ, за българската държава, от осъдените от народните съдилища фашисти за 1.025.915.162 лв., в които влизат крупни предприятия като фабрика „Текстил“ във Варна на Асен Николов и на братя Стоеви в Бяла Слатина.

Димитър Георгиев (к): На какви цени?

Йордан Русев (ЗНП): Тези цени са по баланса. Ако ги уредим десет пъти, поради поскупването на тия имоти, номинално ще получим около 10 милиарда лева.

Но в същото това време на българския народ или на Народното събрание министърът на земеделието трябва да даде отговор, да се отчете и да каже на колко възлизат конфискуваните тютюни на припадците към Българската земеделска и кооперативна банка тютюневи фирми, също така осъдени; трябва министърът на пропагандата да даде отчет пред Великото народно събрание на какво възлизат заварените материали, машини и др. на конфискуваните печатници на осъдените от Народния съд фашисти; трябва също така министърът на финансите да даде отчет въз връзка със този закон — защото друг случай няма — за да видим ние какво ще ликвидираме, дали е останало нещо в празните хамбари, или и мишките отдавна избягаха от тях; да видим какво ще ликвидираме и какво ще върнем на българския народ от ограбеното от него.

Но тук се мълчи, прережда се дневният ред така, на бърза ръка, за да остане в неведение Народното събрание, за да остане в неведение българският народ и да се продължи да се спекулира.

Ето защо аз предлагам в чл. 2 да не се предвиждат никакви управители. Защото вие ще видите след малко тук фактите — как са се сгушили редица организаторчета, близки на министри и др., как ядат паричките, изляли са всичко и за нас няма да остане нищо. (Оживление) Исека да видим сега фактите и всеки ще си отговаря за делата.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Димитър Георгиев (к): Много ваши хора има вътре и, за нещата, още ги държат.

Йордан Русев (ЗНП): Ще ви кажа. — Г-жи и г-да народни представители! Първо, осъден е изцяло и държавата е собственика на „Ориент“, о. о. дружество за транспорт, което имало 4 автомобила: Шевролет с 30 места, значи, омнибус. Опел Блиц с 30 места, Интерконтинентале с 30 места и Форд с 20 места. Това дружество на 9 септември по баланс има 3 милиона лева основен капитал, който в последствие, поради поскупването на тези автомобили, възлиза може би на 30 милиона лева. Аз предлагам една анкета, за да се види, че в тоя момент, когато ще ликвидираме дружество „Ориент“, няма да съберем да платим и разноските на преносвачите, които ще прехвърлят частите, защото автомобилите са счупени, кожите са изрязани, гумите не съществуват. И следователно държавата в тези две години, вместо да вземе тези 30 милиона лева за държавната хазна, за да подпомогне стопанството, няма да вземе абсолютно нищо. Но там си гука един управител, който си получава 16.000 лв. месечно — ако искате, ще му кажа името — и не се грижи по-нататък какво ще получи държавата, стига да има за него, разбира се.

По-нататък, г-да, в „Филтис“ една част е конфискувана за българската държава. Там се е настанил и получава по 20.000 лв. месечно някой си Христо Иванов Стоянов, който нищо не работи, но е бабалък на секретари на Александър Облов... (Оживление всред опозицията)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): ... и получава по 20.000 лв. месечно. И ако искате да знаете, колко конфискуваме ние от това предприятие, ще видите, че при ликвидацията държавата ще остане длъжна към този господин, който за година е получил 240.000 лв., а ние там конфискуваме около 75.000 лв., ако се не лъжа, по акциите.

Един от мнозинството: Това е лъжа.

Йордан Русев (ЗНП): Лъжа ли е? Ще видите заповедите в Министерството на земеделието.

Димитър Димов (к): Ще видим вашите, които бяха назначени след 9 септември.

Йордан Русев (ЗНП): В акционерно дружество „Рекс“ е конфискуван капитал 747.000 лв.; в акционерно дружество „Шипкор“ — още по-куриозен случай — е назначен в 1946 г. Стефан Керекон, който беше народен представител в Парламента и от м. юни до към края на ноември Стефан Керекон, освен депутатската си заплата, освен заплатата си като председател на ОЗПС, получавал и по 18.000 лв. заплата от това дружество. Три заплати е получавал Стефан Керекон.

Марин Шиваров (з): Йордане! Не беше ли и ти от тях?

Йордан Русев (ЗНП): Не бързай, ще ти кажа.

Министър Георги Трайков: В кое дружество е бил Керекон?

Йордан Русев (ЗНП): В „Шипкор“. Ще намерите заповедите. — Но след като уволняват него, ще намерите един голям борец тук срещу фашизма — Йордан Апостолов, който се е загнездил в дружеството „Доростол“ и получава по 7.000 лв. месечно който беше също така в Беломорието. Има редица неща около него. Който се заинтересува, ще ги намери. Той посъщи „Викторията“.

Райко Дамянов (к): Ако е за Беломорието, може да се говори повече за хората оттамък. (Сочи Рангел Даскалов)

Йордан Русев (ЗНП): Той е борец, не е като него. (Смях)

Димитър Георгиев (к): Рангел не си получава призовката. Следователно го вика, пък той бяга, за да не си получи призовката.

Йордан Русев (ЗНП): Не бяга. — Ето ви един друг народен представител от XXVI Обикновено народно събрание — Янко Стамболиев, който се е загнездил в фабрика „Напред“ при гара Каспичан, получава по 16.000 лв. заплата и ходи да прави събрания от името на Земеделския съюз.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Моля, приключвайте.

Йордан Русев (ЗНП): Там е в този момент. — Ето ви при братя Диманози. Първ е бил Парашкев Лисичков, един голям антифашист, борец с 20.000 лв. заплата месечно. Уволняват го и на негово място идва друг един фашист — Крум Червенков. Той е от изгонените Оббови герои във вашия преврат — с 20.000 лв. заплата. А след него взели друг герой — Ангел Иванов Георгиев, който сега се бори срещу Облов, защото го е назначил на служба.

Но не стига това, г-жи и г-да народни представители. Има още един прословут борец, брат на коректора на Александър Стамболийски, Михаил Геновски — Симеон Геновски, в о. о. дружество „Македония“, Ловеч, с 10.000 лв. месечна заплата. Автомобилно предприятие, но никога не стъпва там, а си получава парите.

Министър Георги Трайков: Лъжа!

Йордан Русев (ЗНП): Лъжа ли е? Ще намерим заповедите.

Министър Георги Трайков: На изуст приказваш.

Йордан Русев (ЗНП): Не е на изуст. Аз тия данни от твоето министерство съм ги вземал. (Ръкоплескания от опозицията)

Лалу Ганчев (з): Кажете за Сърбински, кажете за Държански, кажете за цялата група!

Йордан Русев (ЗНП): Ето още един организатор от секцията, който получава заплата при Братя Влаеви в Сухиндол — Пею Ив. Стойчев; друг в гр. Трявна, ...

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): ... секретар на околийската дружба — Бстю К. Братоев, с 12.000 лв. заплата.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Продължително звъни) Говорете по законопроекта.

Йордан Русев (ЗНП): Това е във връзка с ликвидацията. Ние трябва да знаем какво ликвидираме, г-жи и г-да народни представители. Ако не желаете да знаете истината, това е отделен въпрос.

Но, г-жи и г-да народни представители, не е само тук разхищението — с тия крадени от народа пари, които не отидоха в народа, но които отидоха в хора, които са против народа, за да го лъжат, да го развращават в неговата борба. Трябва да ни бъде отговорено и да знаем къде отидоха хилядите движими вещи на осъдените от Народния съд, които се изчисляват на стотици милиони лева. (Ръкоплескания от опозицията) Къде отидоха автомобилите на осъдените от Народния съд, къде отидоха мобилите от техните къщи? Затуй защото, какво ще върнем на тоя народ? Приказки ли, обещания ли? На вашия народ, на работниците, на които казвате, че са ограбени, какво ще им дадете?

Райко Дамьянов (к): Йордане! Ти за Крапчевата печатница ли плачеш?

Йордан Русев (ЗНП): Ще ти кажа аз, за коя печатница плача, Райко! — Работниците и селяните трябва да научат, и ние сме длъжни да им кажем къде отидоха наистина тия крадени от тях пари; как са злоупотребя с тях, как се охраняват реда на партийни величия като Стефан Кереков. Какъв борец срещу фашизма е той? Разбирам да дадеш на Пеко Таков — не го виждам тук — в гората е бил две години; разбирам да дадеш на друг. Но Стефан Кереков къде беше? Къде беше Янко Стамболиев, къде беше баба-лъхът на секретаря на Александър Оббов, че трябва да получават 20 хиляди лева за сметка на българския народ?

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Но, г-жи и г-да народни представители, ние считаме, че това са големи въпроси. Министерът на земеделието, министърът на финансите и министърът на пропагандата са длъжни да осветлят народното представителство и българския народ колко хартия имаше в „Преса“, колко имаше в „Утро“ — „Дневник“ — „Заря“ и т. п., с кой вносен лист се внесоха парите. Да не заприлича работата на 9 юни, когато 300 милиона франка или не зная колко намериха във вилата на Стамболийски, но те не отидоха в народната хазна за народа, а не знам къде са си ги разпределили. Ето защо наша задача е да бдим. Вие не трябва да нервничите, а с по-голяма сериозност трябва да намерим начин да ги върнем на народа.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Не можете да говорите колкото си искате. Правилникът позволява 15 минути.

Йордан Русев (ЗНП): Свършвам.

Г-жи и г-да народни представители! Ние чувствуваме, че тук ще трябва да бъде възстановена истината на 9 септември по тия имоти. За да бъде направено това правилно, ние предлагаме да се направи парламентарна анкета за всички имоти...

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): ... придобити на 9 септември, за да ги установим, да ги върнем на българския народ. И ние сме за пълна ликвидация — никакви управители, които ограбиха народните пари на осъдените от Народния съд.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Съгласно чл. 31 от правилника на второ четене се говори 15 минути. Моля всички да съблюдават правилника. Не може да се говори по-дълго време.

Има думата народният представител г-н Стефан Димитров.

Стефан Димитров (ЗНП): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Поради късото време, с което разполагам, аз няма

да посочвам нови ударници, които в разстояние на една година и половина ударно са работили в тия предприятия, за да ги изядат. Аз правя конкретно предложение по чл. 2-на този законопроект с цел да се внесе една по-голяма яснота в самия текст. Не искам да правя никаква политика и никаква демагогия с въпроса и ви моля да ме изслушате.

Така както е редактиран сега чл. 2, комисията, която се предвижда в него, със състав: представител на Върховния стопански съвет, на министъра на финансите, на министъра на земеделието и т. н. — има право да се разпорежда с тези имоти, придобити от държавата, като взема решение: „а) кои от предприятията или участите в такива поради народостопанския им характер трябва да се запазят за стопанисване от държавата или с нейно участие, б) кои да бъдат ликвидирани и в) кои да бъдат изкупени.“

Смятам, че редакцията е съвършено несполучлива. Има два начина, по които ще се уредят имотите. Единият начин е да се ликвидира участието на държавата в дадено предприятие; другият начин е държавата да стопанисва едно предприятие било отчасти, било изцяло. Следователно аз смятам, че буква „а“ трябва да се изхвърли, а буква „б“, както е редактирана сега, трябва да остане като буква „а“, а именно: „кои предприятия, от прякото стопанисване на които държавата няма особен интерес, да бъдат продадени или участието на държавата в тях да бъде ликвидирано.“ Това е единият начин: да се ликвидира. Вторият начин е: предприятията, от стопанисването на които държавата има особен интерес, да останат да се стопанисват от нея, и ако има участие чуждо, държавата да го изкупи, или да си остане само с това, което има.

Заради това именно предлагам буква „в“ да получи тая редакция: „в кои предприятия, поради особен интерес на държавата, последната да запази съучастието си или да изкупи останалите съучастия“. Така се урежда много ясно целият въпрос и се избягват тълкуванията и отворените врати за противозакония.

А ето къде е отворена вратата за противозакония. Прочетете — така както е сега редактиран чл. 2, буква „а“ — „кои от предприятията или участието в такива поради народостопанския им характер трябва да се запазят за стопанисване от държавата или с нейно участие.“

Какво е това „стопанисване“? Аз смятам, че хората, които са съставили тоя текст, са имали пред вид оставане на държавата като стопанин, като собственик в едно предприятие. Ами тая материя се урежда в буква „в“, а тук може да се постави вече едно съмнение, че се подразбира друг начин на стопанисване, че собствениците са си собственици, но държавата ще стопанисва предприятието. Това нещо смятам, че не се цели с законопроекта и, за да се избегне това съмнение, аз мисля, че буква „а“ трябва да се премахне.

Докладчик Бочо Илиев (к): От това съмнение страда опозицията. То е болест, то е патологично.

Стефан Димитров (ЗНП): Другарю! Ако желаете да разберете самите текстове, аз смятам, че и вие ще дойдете до това заключение. Какво разбирате вие под думата „стопанисване“? Вие сте в комисията, вие сте докладчик и сте длъжни тук да уясните този въпрос, тук, когато се прилага законът, да се знае какво сте искали да вложите в тая дума „стопанисване“.

В буква „в“ се урежда въпросът за изкупуването на имотите. Второ. Аз предлагам изменение, с което се избягва и друго едно съмнение. В буква „в“ е казано: „В кои предприятия, поради особен интерес на държавата, последната да изкупи останалите съучастия или само част от тях“. Може ли един такъв текст да остане? Според мене не бива да остане такъв текст. Ако предприятието представлява такъв голям интерес за държавата, то ще трябва да бъде изкупено изцяло. Но защо вие поставяте „или част от него“? Значи, в едно предприятие, в което държавата има само 10—15—20% участие, а останалото участие е разпределено между 5 души съсобственици, тази комисия ще реши, държавата да изкупи дела на едни кои си съсобственици, а останалите съсобственици да останат. Има ли логика, има ли разум, има ли справедливост и бива ли да оставям възможност за такъв произвол?

Динко Тодоров (з): Това е въпрос на сметка.

Стефан Димитров (ЗНП): Позволете ни да се съмняваме, че тук се влага една друга цел: тогава когато има 5 души съсобственици и единият ни е приятел, неговата част ще оставим, а ще изкупим частта на онези, които ни е неприятел. Ако искате добросъвестно и правилно да действувате, тоя текст трябва да се избегне.

По всички тия съображения аз моля почитаемото Народно събрание, моля и уважаемия министър, да прецени целесъобразността на измененията, които искаме да се внесат, и да ги възприемат.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата г-н министърът на индустрията.

Министър Христо Лилков: (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Аз си позволявам да взема думата, за да изразя мнението на Министерството на индустрията, тъй като тоя предмет засяга непосредствено Министерството на индустрията. Трябва да се уреди положението на голяма част от предприятията, които са придобити от държавата по какъвто и да е начин. Трябва да подчертая, че не се касае само за придобити имоти чрез конфискации по Народния съд, а се касае за имоти, придобити от държавата по какъвто и да било начин. Касае се и за имоти, придобити чрез конфискация по закона за спекулата и по какъвто и да било начин.

Аз мисля, че никой не трябва да се противопоставя на законопроекта такъв, какъвто е, а трябва да бърза да го приемем колкото се може по-скоро, за да уредим правното положение на всички

тия предприятия, които са останали и които са толкова разнообразни, толкова комплицирани, че наистина не биха могли да се ликвидират с течение на времето по съществуващите досега законоположения.

Най-напред аз искам да се сира на онзи упрек, който се прави по отношение политиката на правителството или на респективните министерства, които управляват тези имоти. Тук се лансира мисълта, че тези имоти били управлявани по начин такъв, който е довел до разхищение на имотите. Аз не зная кой би могъл да посочи друг начин на управление на държавните имоти, освен чрез назначаване на държавен представител, който да отстоява интереса на държавата там. Тук са изнесоха факти, че имало предприятия, които били ограбени. Ако това е станало в присъствие на служебния орган, който е бил там, то това значи, че тоя служебен орган е извършил престъпление. И понеже престъплението винаги се наказва, не можете само заради това, че някой си някъде е извършил престъпление, да твърдите, че методът на управлението е престъпен. (Възречения от опозицията, Шум)

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Министър Христо Лилков: Може да съществува следователно въпрос за отговорност на дадено лице, но в никой случай не може да става въпрос за престъпност на един метод за управление на имоти. Има хора, назначени за управители на предприятия, които идват и казват: „На ви ключовете, не искаме да стоим там, защото предприятието не работи“. Какво да правим с този имот? Нали трябва да има един човек оторизиран от властта, който да се грижи за имота, който да има задължението да го пази! Аз мисля, че назначаването на управители на тези имоти е единственият начин, по който те би могло да се запазят.

Друг е въпросът, че хората, които са били назначени там, не са били на мястото си — каквито случаи има. Ако вие по отношение на държавния служител, какъвто и да бъде той, имате някакво обвинение, то това обвинение трябва да бъде лансирано само като обвинение към този човек, като посочите как, къде и кога е извършил престъпление. Не може това, че някой бил получавал 16.000 лв. — аз не зная колко са получавали — а друг получавал 12.000 лв., да бъде мерилото, че работата на втория не била резултатна! Ами същото обвинение можем да построим спрямо всеки друг служител, който получава 12.000 лв.: защо да получава тия 12.000 лв.? Целият въпрос е там: целесъобразно ли е да бъде назначаван управител? Друг начин на управление на имотите не може да има. Това е най-целесъобразният метод според мене. На въпроса за работата на управителите не бих могъл да се спирам. Аз бих могъл да ви кажа, че откогато имам служебното задължение да бъда шеф на някой от тези предприятия, лицата, за които приказвате, не са на служба. Аз не знам такива случаи.

Един от опозицията: Министър Тончев откъде си взе мобили за къщата?

Добри Терпешев (к): Ето пак една опашата лъжа, като тая за бившия директор, който закачал момичетата от гимназията. (Оживление)

Министър Христо Лилков: Г-да! Ние трябва да се отнасяме сериозно към въпросите, които разглеждаме. Ако има някой да твърди, че някой е извършил престъпление, не е мястото тук да се приказва това, когато ние говорим по един законопроект. Сега да се твърди, че Тончев е вземал мобили, когато Тончев никога не е бил управител на едно предприятие, или да се твърди, че управителите на тия предприятия са виновни — тукмо това не трябва да се приказва. Ако има някаква политическа, углавна или каквато и да е друга отговорност, трябва да се намери онази формула, която парламентарната практика, която здравият разум и законът изискват, а не, когато се разиска по едно полезно, целесъобразно дело, да правим тези възречения.

Аз мисля, че когато става въпрос за управление на държавни имоти, управителите трябва да останат. Аз смятам обаче, че управителите трябва да останат колкото е възможно по-малко време. И затуй аз намирам за уместно вмъкването, което е направила комисията: срокът да бъде намален и предприятията да бъдат ликвидирани в по-скоро време. Това трябва да стане.

Но вие смятате ли, че след като се ликвидират предприятията по начина, който се предвижда, ние няма да имаме там държавни органи? Тези органи сигурно без пари няма да стоят там. Все пак някому ще се зловиди вече това. Предвиждат се няколко начина за ликвидиране на тези имоти. Те са три. Аз не виждам защо колегата, който така умело спекулира правно, не може да разбере, че наистина тук въпросът се касае за три отделни случая.

Първият случай е, когато държавата с оглед на стопански интереси, с оглед на своите собствени интереси, с оглед интересите на обществото преценява, че трябва да си запази дадени предприятия изцяло, или пък частта, която тя има в тях, в тая правна форма, в която те са съществували. Ще се види дали се касае за съучастие, дали се касае за акционерно дружество, или за придобити от държавата акции. Ако се касае държавата да остане като акционер, като съдружник, като член в дружеството и да упражнява съответните функции съгласно законите в страната; ако държавата намери, че има интерес тая правна форма да се запази — държавата ще остане в това положение.

Вторият случай е, когато държавата намери, че предприятието по своята същина е такова, че тя не би могла да го използва заедно с частните съобщественици, или пък, че неговото стопанско положение е такова, че не представлява никакъв интерес за държавата, че държавата ще губи от него; тогава това предприятие ще бъде ликвидирено, или частта, която има държавата в него, ще бъде ли-

квидирана. И третият случай е, когато държавата, макар да има част от предприятието, вижда, че наистина това предприятие съставлява голям обществен интерес и че ако то престане да съществува в тая правна форма, на другия ден общественият интерес ще пострада, държавата ще загуби не само материални средства, но и обществото ще губи, народното стопанство ще губи. Тогава държавата в името на този обществен интерес ще провъзгласи изкупването на чуждите части в него. Ето, това е третият случай.

В първия случай държавата би могла, има право да остане съдружник с някого. Пие не губим правната възможност за това, но такава формула ние не позволяваме. Е добре, ако Парламентът счете, че държавата като стопанска единица, като правна единица, и като частно-правна единица, ако щете, не може да участва, както е участвала досега, в дадено предприятие, да го махнем. Но аз считам, че държавата може да участва в такова предприятие. Защо например да не може държавата да участва в дружество „Гранитонд“ с акциите, които тя има в това дружество, наред с другите?

Добри Терпешев (к): Престъпление ще бъде да не участва.

Министър Христо Лилков: Както например това дружество е функционирало досега при акционер Иван Стоянов?

Един от опозицията: Държавата не може да издържа чиновник в едно предприятие, което е малко, защото след няколко години то ще ликвидира.

Министър Христо Лилков: Нищо повече не казахте от това, което аз казах. Аз казах, че ако едно предприятие е толкова немощно, е толкова слабо, ако е от такова икономическо значение, че ние нямаме интерес от него, а напротив, имаме вреда като го държим, ние ще го ликвидираме, ще му турим точка.

Докладчик Бочо Илиев (к): Това казва и законът.

Министър Христо Лилков: Това и законът казва.

А кой ще определя тая работа? Безспорно назначава се една комисия с голяма компетенция, с компетентни хора, които може да разглеждат въпросите от всички страни — от тяхната правна страна, от тяхната политическа страна, от тяхната чисто стопанска страна, от тяхната, ако щете, чисто парична страна, от тяхната морална страна, там където е възможно съжителство, от гледище на морала. Всичко това се взема в съображение. Аз смятам, че законопроектът така, както е представен, има една цел, която цел ние я желаем — ние всички от тук (Сочи мнозинството) — и, както приказвате, и вие от там (Сочи опозицията) я желаете. Аз смятам, че така, както е изработен законопроектът, той посочва и средствата за постигането на тая цел. И тия средства са най-подходящите за постигането на тая цел. Аз не очаквах, че тук би могло да се правят каквито и да било възречения.

Йордан Русев (ЗНП): Възражението е следното: да участваме и ние в тази комисия. Съгласете се на една парламентарна анкета, за да се види къде са отишли народните пари. (Силни възречения от мнозинството. Шум)

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: (Продължително звъни)

Министър Христо Лилков: Г-да народни представители! Аз смятам, че нашето възражение може да има място, но поставяте го на мястото му, за Бога! Ако ние тръгнем сега по тоя ред: когато ни дойде на ума, по който и да било закон, да слагаме проблеми, които да се разрешат така, както нам се иска — докъде ще стигнем? Ами че законът няма за цел да посочва как материално ще отечем това. Този закон създава само процедурата, по която трябва да вървим, за да придобием имотите. А по въпроса за отчета — още повече ако е въпросът за един политически отчет — и дума не става в този законопроект. И най-малко, когато се правят възречения на второ четене за изменение в редакцията на един законопроект, може да се критикува политическата страна на проблема.

Петко Стоянов (нез): Всякога може, г-н министре! Всякога, по всеки повод, може да се иска отговорност, защото тук се касае за управление на държавни имоти.

Докладчик Бочо Илиев (к): Даскалът им е такъв! Те не са виновни! (Оживление)

Министър Христо Лилков: Г-н Стоянов! Ако е въпрос да се спекулира, винаги можем да спекулираме с мисълта. Аз много добре зная какво значи политическа отговорност на правителството. Аз много добре зная, че тая отговорност може да бъде винаги поискана. Но когато става въпрос за целесъобразност, когато става въпрос за ред, когато става въпрос за метод в работата — ние сме изработили един правилник, който ни ръководи в това отношение. Този правилник не лишава никого от възможността да търси отговорност от правителството. Но този правилник е турил един рамки, определил е един метод на действие. И аз не твърдя, че вие нямате право в края на краищата да запитате за това нещо, а твърдя, че като подигате този въпрос по това време и по тая повод, с това вие — ни повече, ни по-малко — не вършите нищо друго, освен спъване работата на управлението. (Ръкопляскания от мнозинството)

Петко Стоянов (нез): Тук се касае за милиарди.

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: Има думата г-н министърът на информацията и на изкуствата.

Министър Димо Казасов: Г-жи и г-да народни представители! Във връзка с въпроса, който народният представител Йордан Русев отправя към Министерството на пропагандата — за състоянието, в което се намират конфискуваните печатници — дължа да съобща следното.

Йордан Русев (ЗНП): (Казва нещо)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Министър Димо Казасов: Конфискувани са четири предприятия: „Съединение печатници“ — притежание на известния Дамянов; дружество „Преса“ — притежание на Данаил Крапчев; . .

Един от мнозинството: На кръстника на Йордан Русев. (Ожидание. Глъчка)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Министър Димо Казасов: . . . дружество „Български печат“, пак притежание на Данаил Крапчев, и дружество „Петър Атанасов“. Всичките тия притежания, заедно с техния инвентар, са призеждени в пълна известност и се управляваха досега от Министерството на информацията и изкуствата, което не закъсня в своя, раздаден ви преди повече от месец, отчет за своята дейност. . .

От мнозинството: Не са го чели.

Министър Димо Казасов: . . . на стр. 114 да отбележи следното: „Състоянието на тия предприятия бе състояние на разнебитен, изоставен, безстопанствен имот. Много усилия трябваше да бъдат положени, докато се приведе всичко в известност. Не по-малки усилия коштува на министерството и грижата да установи кои и колко от акциите на тия частни предприятия са нерегистрирани, укрити и пр. и да направи необходимото, за да бъдат те представени на държавата. По установения ред тия акции са вече прехвърлени върху държавата. Стегнати и подредени, тия предприятия дадоха през 1945/1946 г. една печалба от 46.519.846 лв. и освен това внесоха в държавното съкровище, укрити от техните бивши собственици в миналото, данъци в размер на 21.375.318 лв. (Продължителни ръкопескани от мнозинството)

Йордан Русев (ЗНП): Колко хартия и колко пари намерихте в дружество „Стрела“? (Възражения от мнозинството) Слушайте, слушайте! — Колко книги имаше в депозит и колко пари имаше, които не се внесоха в държавната хазна? (Силни пререкания от мнозинството. Шум)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Продължително звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Не щете да отговорите! (Към мнозинството) А вие ръкопескайте! Не ще да отговори къде отидоха парите и хартията на дружество „Стрела“! (Ръкопескани от опозицията. Възражения от мнозинството. Пререкания между народни представители от мнозинството и от опозицията. Голям шум)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Продължително звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Къде са парите?

От мнозинството: За Крапчев плачеш ти!

Йордан Русев (ЗНП): За народа плача аз. Ограбеното от народа в народа трябва да отиде! (Глъчка)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Тишина, моля!

Има думата г-н докладчикът.

Докладчик Бочо Илиев (к): (От трибуната) Г-да народни представители и представителки! Вие чухте запитвачите, които искаха не друго, а само да направят една малка спъвачка в работата на Народното събрание, верни на своята природа.

От опозицията: Браво, бе Бочо!

Докладчик Бочо Илиев (к): Те нямат никакви основания. Отговорите на двамата министри ясно показват, че действително те нямат абсолютно никакви основания. Единият от тях говори общи приказки, които може да имат някакво значение при първото четене на законопроекта, а вторият се опита да прави юридически акробации, с които той занимаваше и комисията не малко време. Но те си остават верни само на природата си — колкото може, както може, да се дърпа назад! Вие може би забелязахте по първия закон каква тревога настъпи, когато в тяхната среда являше оня, който беше определен да туря спъвачката. И сам Кюлю Петков тичаше навън да го търси, да го намери, да го докара тук, за да спъва работата на Парламента. (Ръкопескани от мнозинството. Възражения от опозицията. Глъчка)

Комисията намира тия искания за съвсем неоснователни и предлага да бъде гласуван текстът на чл. 2 така, както вие го чухте.

Йордан Русев (ЗНП): Къде са парите на народа?

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Пристъпваме към гласуване на чл. 2. По тия думи са постъпили две предложения.

Първото предложение е на народния представител Йордан Русев. То гласи така: „Всички предприятия да бъдат ликвидирани, които са смесени, освен целите държавни.“

Който са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Йордан Русев (ЗНП): Разбира се, трябва да има някой да лапа!

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Второто предложение е на народния представител Стефан Димитров. То гласи така: (Чете) „От чл. 2 да се изхвърли целият текст на буква „а“ като ненужен. Буква „б“ да стане буква „а“, буква „в“ да стане буква „б“ и да придобие следната редакция: „б) в кои предприятия, поради особения интерес на държавата, последната да запази съучастие си или да изкупи останалите съучастия. В последния случай комисията определя и обезщетението, което държавата предлага да заплати.“

Който г-да народни представители приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Който г-да народни представители приемат чл. 2, както се доклада, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 3. Одобрено от Министерския съвет решение на комисията по буква „в“ на предшествувания член има отчуждително действие в полза на държавата.“

Това решение може да бъде обжалвано само досежно размера на предложеното обезщетение в месечен срок от деня на съобщението му пред областния съд по мястото, където се намира централното управление на предприятието. Среду определеното на съда се допуска само касационно обжалване пред Върховния административен съд, в месечен срок от постановяването му. Производството пред съдилищата е безплатно.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който г-да народни представители приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 4. Придобитите изцяло предприятия, а също така и оная предприятия, които ще станат пълна собственост на държавата по реда на настоящия закон, се обособяват на началата на самостоятелна дръжка и се организират съгласно закона за самоиздръжката на държавните и държавно-автономните стопански предприятия.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който г-да народни представители приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 5. Всички придобити от държавата индустриални предприятия и участие в такива се поемат веднага от Министерството на индустрията и занаятите, което организира административното и техническо ръководство на производството им.“

Управлението на всички тютюневи предприятия се поема от Българската земеделска и кооперативна банка.

Държавните предприятия се предават за пряко стопанисване на предприятието „Държавни гори“ при Министерството на земеделието и държавните имоти.

В предприятията по предходните алинеи, в които държавата има само участие, се постъпва съгласно чл. 10.“

Комисията измени втората алинея на чл. 5 така: „Управлението на всички тютюневи предприятия се поема от Държавния тютюнев монопол.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който г-да народни представители приемат чл. 5, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 6. Продажбата на предприятията и участието в тях се извършва от органите на Министерството на земеделието и държавните имоти.“

При продажбите, в които като купувачи са участвували общини и кооперации, имотите се възлагат с предпочитание върху тях, ако същите в срок от 24 часа след приключване на състезанието заявят, че желаят да им се възложи предприятието или участието по добитата най-висока цена.

Когато се заявят искания в горния срок от няколко конкуренти от тая категория, то продажбата се възлага на конкурента, който надале най-висока цена за следващите 24 часа.

При продажбата на кино-предприятие или участие в такива, на първо място се дава предпочитание на читалищата, участвували в състезанието, по реда на предшествуващите алинеи.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: По чл. 6 е направено следното предложение от народния представител Стефан Димитров: в чл. 6, алинея втора, след думите „кооперации“ да се прибави „и съсобственици“.

Който г-да народни представители приемат това предложение на народния представител Стефан Димитров, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Който г-да народни представители приемат чл. 6, както се доклада, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 7. Ликвидацията на участията на държавата в събирателни и командитни дружества се извършва въз основа на баланс към датата на ликвидиранието или към датата на придобиването по преценка на комисията по чл. 2. Имуществата по този баланс се оценяват съгласно чл. 6 буква „ж“, от наредбата-закон за търговските книги. Ако останалите съдружници не пожелаят да изкупят частта на държавата по баланса или не посочат лице, което е готово да изкупи същата, ликвидацията се извършва по реда на търговския закон по молба на държавата.

При съставянето на балансите, от страна на държавата участват лица, посочени от министъра на финансите и назначени от министъра на земеделието и държавните имоти.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: По чл. 7 е направено предложение от народния представител г-н Иван Копринков: след думите „командитни дружества“ да се прибавят думите „и дружествата с ограничена отговорност“.

Има думата народният представител г-н Иван Копринков.

Иван Копринков (сЛ): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Чл. 7 от проекта установява правилата, по които ще се извърши ликвидацията на участията на държавата в различните видове дружества. След като комисията по чл. 2 е взела решение да се ликвидира частта на държавата в дадено предприятие, като е намерила, че по-нататъшното ѝ участие е неоснователно или пък няма да бъде полезно, в чл. 7 се определя процедурата, по която ще стане ликвидиранието на държавата.

В този чл. се говори, че ликвидацията на участията на държавата в събирателните и командитните дружества се извършва въз основа на баланса към датата на ликвидиранието или към датата на придобиването по преценка на комисията по чл. 2. Имуществата по този баланс се оценяват съгласно чл. 6, буква „ж“, от наредбата-закон за търговските книги. Тук според мен случайно е пропуснато да се посочи, че този начин на ликвидация се отнася и за една друга форма на дружества — дружествата с ограничена отговорност. Навсякъде в законопроекта, в членове 10, 11 и 12, наред със събирателните и командитни дружества се посочват и дружествата с ограничена отговорност, а тук в чл. 7 този род дружества са пропуснати. И аз смятам, че е много справедливо, в чл. 7, след „командитни дружества“, да се прибави: „и дружествата с ограничена отговорност“. Защо? Г-да народни представители! Тук въпросът се касае да се ликвидира с една част, която има държавата в едно такова предприятие, която част преди това е била на лице, осъдено по закона за народния съд или по друг закон. За да се запази самото предприятие, което е в интерес на народното стопанство, посочва се процедурата — че се дава право на съдружниците, по оценката, която ще направи тази комисия по чл. 2, или по баланса, във връзка с закона за търговските книги, да се явят да изкупят тази част или, ако нямат средства — казва се по-нататък в текста — лице, което те ще посочат. Защо е турнато това? Защото характерът на събирателните дружества, на командитните дружества, а също и на дружествата с ограничена отговорност е такъв, че трябва да има разбирателство между хората в тия дружества, те да си знаят специалността, права, отношенията и т. н., да не влезе едно външно лице, което...

Докладчик Бочо Илиев (к): Г-н Копринков! Ние сме съгласни с това предложение. Да не губим време.

Иван Копринков (сЛ): Шом е тъй, няма да говоря повече. Моля да бъде прието това предложение.

Докладчик Бочо Илиев (к): (От трибуната) Г-да народни представители! Комисията намира, че едно такова допълнение е уместно и затова го присма.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Ще пристъпим към гласуване. Които г-да народни представители приемат чл. 7 с предложението, направено от г-н Иван Копринков, и с което комисията е съгласна, а именно, след думите „командитни дружества“ да се прибави „и дружествата с ограничена отговорност“, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 8. Всички баланси и оценки, правени по този закон, придобиват задължителна сила след утвърждаването им от министъра на земеделието и държавните имоти, в съгласие с министъра на финансите.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 9. Не се прекратяват ония предприятия, които по силата на устава, договор или закон, трябва да се прекратят със смъртта или лишаването от права на осъденото лице чийто дял в дружеството е бил придобит.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 10. Предприятията, в които държавата има само участие, продължават дейността си в същата юридическа форма, в която

са съществували преди конфискацията, като поемат задължения и правят плащания по общия ред.

В предприятията, в които участието на държавата е от 10 до 50%, се назначават нейни представители. Назначените представители в събирателни и командитни дружества и в дружества с ограничена отговорност имат правата на управители, а в дружества с управителен съвет, те са членове на този съвет.

До предаването на предприятието на съответното министерство, назначаването на представители става о заповед на министъра на земеделието и държавните имоти, а възнагражденията им се плащат от предприятието, в размери, определени от същия.

След предаването на предприятията към съответното министерство, тези функции преминават към неговия титуляр.

Представителите на държавата в изброените в чл. 5 на закона предприятия се назначават от министъра, към чието ведомство са предадени.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат, чл. 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 11. Всички предприятия, предмет на чл. 10, плащат всички видове данъци, такси, берни и др., на общо основание.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 12. В събирателни, командитни и акционерни дружества и дружества с ограничена отговорност държавата участва като съдружник със своите дялове и акции, под контрола и управление на съответния министър.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 13. Предприятията се ревизират от органите на съответното министерство, към което са предадени от органите на Министерството на финансите, по реда на закона за финансовата инспекция.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 13, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 14. За управлението на предприятията и за правата и задълженията на представителите и управителите се изработва особен правилник, който се одобрява от съответния министър, в съгласие с министъра на финансите.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 15. Внесените от предприятията суми в Дирекцията за държавните имоти до влизането на този закон в сила, като оценки дяловете на техните бивши собственици, се връщат на предприятието без право на други претенции.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 15, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 16. Придобитите дялове в кооперативни сдружения се ликвидират по закона за кооперативните сдружения или устава на съответното кооперативно сдружение.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 17. Припадащата се на държавата част печалба от придобитите чрез конфискация предприятия, които не са станали пълна собственост на държавата, както и на добитите от продажбата на същата сума, се внасят по чекова сметка на Дирекцията за държавните имоти, най-късно един месец след приключване на годишния баланс, или след завършване на продажбата с обозначение произхода на сумата, източника, от който е добита, и името на бившия собственик. По същата чекова сметка и същите данни се внасят и сумите, добити от експлоатацията и продажбата на движимите и недвижими имоти. Министърът на земеделието и държавните имоти разпорежда за преустановяването на тия вноски по чекова сметка на Дирекцията за държавните имоти, след изплащането на дълговете, след което както остатъците по отделните сметки, така и всички последващи вноски се правят по съответния приходен парграф на държавния бюджет.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 17, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„II. Плащане на дълговете при конфискациите, постановени от Народния съд

Чл. 18. Държавата изплаща сумите, включително съдебните и деловодни разходи, присъдени в решение на съдилищата по делата, водени съгласно наредбата-закон за правата на трети лица при конфискации, постановени от Народния съд, само до стойността на конфискуваното имущество по време постановяването на присъдата.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 18, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 19. Държавата отговаря за дълговете на лицето, имотите на което са конфискувани, само ако останалите неконфискувани имоти не стигат за удовлетворението им. В този случай държавата отговаря до размер на конфискуването.“

Комисията направя една прибавка към този член: „Това правило важи и за влезлите в законна сила осъдителни решения против държавата.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 19, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 20. Привилегированите на каквото и да е основание кредитори запазват преимуществата си съгласно действащите закони, включително и върху сумите, добити от извършени до сега продажби от администрацията на обременени в залог или ипотека вещи.“

Комисията прибави две нови алинеи: (Чете) „Кредитните институти, които срещу залог на ценни книжа са отпуснали заеми на осъдени от Народния съд лица, запазват привилегированото си положение.“

Заложените ценни книжа от лица осъдени от Народния съд пред кредитни учреждения за гаранции на трети лица пред разни учреждения и др., се изземват от държавата в срок три месеца от влизането в сила на този закон. Заинтересуваните лица заменят своите гаранции в горния срок.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 20, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 21. Кредиторите са длъжни да представят в шестмесечен срок от обнародването на този закон в Дирекцията за държавните имоти при Министерството на земеделието и държавните имоти, или в най-близкото им данъчно управление, за препращане в същата дирекция — изпълнителните листове, или заповеди, издадени им от съдилищата, включително и тия, с които са присъдени само съдебни и деловодни разходи по делата, водени съгласно наредбата-закон за правата на трети лица при конфискация постановена от Народния съд или удостоверения от съдията-изпълнител, ако листовете са образувани в изпълнителни дела, в съдържанието на които трябва да бъдат указани размерът на дълга и направените по него плащания.“

Във всички случаи, кредиторите трябва да представят и писмени декларации, че те не са получили от длъжника никакви суми или да означат размера на получените суми. Тази декларация има сила на решителна клетва.

Неспазилите срока кредитори губят право на удовлетворение от държавата.

При представяне на вземането съгласно този член, разпоредбите на чл. 114 от закона за б. о. п. не се спазват.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които г-да народни представители приемат чл. 21, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 22. Разпределението на сумите между кредиторите на първоначалния длъжник се върши в Дирекцията за държавните имоти от назначена за целта комисия от министъра на земеделието и държавните имоти.“

Комисията добави следната нова алинея към този член: (Чете)

„Преди да се пристъпи към разпределянето, комисията изисква от съответните данъчни началници и общини сведения за длъжниците от длъжника данъци, берия и др. Ако има налични пари на осъдения длъжник, те се разпределят веднага след изтичането на срока по предшествувания член, като следващата се част на кредиторите, чиито дела не са завършили, се ревизират.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля ония г-да народни представители, които приемат чл. 22, както се докладва с новата алинея, прибавена от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„III. Недвижими имоти

Чл. 23. За недвижимите имоти се прилагат съответно членове 1—3.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля ония г-да народни представители, които приемат чл. 23, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 24. След задоволяване непосредствените нужди на държавните учреждения и стопанства и ако няма друго решение на комисията по чл. 2, непокритите недвижими имоти се причисляват към държавния поземлен фонд, съгласно закона за т. п. с.“

До започването на експлоатацията на непокритите полски имоти или до причисляването им към поземления фонд същите се отдават под наем от общинската комисия за т. п. с., като приходите се внасят съгласно чл. 17.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля ония г-да народни представители, които приемат чл. 24, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 25. Ако няма друго решение на комисията по чл. 2, покритите недвижими имоти се продават, като добитите от продажбата суми се внасят съгласно чл. 17.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: По чл. 25 има направено предложение от народния представител г-н Иван Копринков в смисъл да се прибави към този член следната нова алинея: (Чете)

„При продажбата, в която като купувач са участвували съпругата и децата, или само някой от тях, на собственика на имота, последният се възлага на тях, ако същите в срок от 24 часа след приключване на състезанието заявят, че желаят да им се възложи по добитата най-висока цена.“

Има думата народният представител г-н Иван Копринков.

Иван Копринков (сЛ): (От трибуната) Г-да народни представители! Чл. 25 предвижда продажба на покритите недвижими имоти на осъдените лица и то при условие, ако няма друго решение на комисията по чл. 2, значи, ако комисията по чл. 2 е взела решение имотът — предприятие или жилище — да остане на държавата за държавни нужди и т. н. Но ако комисията няма такова решение, имотът трябва да се продаде, т. е. да се ликвидира с него. Чл. 25 казва: (Чете) „Ако няма друго решение на комисията по чл. 2, покритите недвижими имоти“ — касае се за къща, дюкян и т. н. — „се продават, като добитите от продажбата суми се внасят съгласно чл. 17.“ Към този член аз моля почитаемото събрание да се съгласи да се приеме следната втора алинея в смисъл, че при редовно извършена продажба, която се извършва обикновено от данъчната власт по реда на правилата по закона за преките данъци чрез наддаване на публичен тръг, ако някой от наследниците на осъдения, респективно съпругата или децата на лицето, чиито е бил имотът, се явят на търга заедно с другите външни лица да наддават, но имотът не се възложи на тях, а се възложи на външно лице, тогава да се даде право на тези хора, съпругата или децата на осъдения, в срок от 24 часа да могат да подадат заявление, че желаят по достигнатата най-висока цена имотът да се възложи на тях, т. е. да не се оставя на външното лице. Значи, да се даде право на съпругата или децата, ако поради разни машинации, които са били извършени на търга, те не са успели да дадат най-високата цена, за да се възложи имотът върху тях, в срок от 24 часа да могат да размислят и да заявят дали желаят по тази най-висока цена достигната при търга, да вземат те имота. От това държавата не губи абсолютно нищо, но се дава една привилегия на съпругата или децата да не останат без дом, без жилище, без къща и т. н.

Ето защо аз моля почитаемото Събрание да се съгласи, към чл. 25 да се прибави следната нова алинея:

„При продажбата, в която като купувачи са участвували съпругата и децата, или само някой от тях, на собственика на имота, последният се възлага на тях, ако същите в срок от 24 часа след приключване на състезанието заявят, че желаят да им се възложи по добитата най-висока цена.“

Г-н председателю! Позволете ми да се изкажа и по чл. 26, по който съм направил предложение в същия смисъл, само че относно непокритите имоти.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Добре.

Иван Копринков (сЛ): В чл. 26 е казано, че по този начин става и продажбата на имотите, в които има покрита и непокрита съсобственост и една част от имота е на държавата. Поради невъзможност да се поделат имотът, съдът постъпва да бъде изнесен на публичен тръг. Например, в една къща или в една нива държавата участва с една втора, една трета или една четвърт част — частта на осъдения. При делбата съдът постановява, този имот, като неделим, да се изнесе на публичен тръг и държавата да вземе своята част в пари, и съсобствениците да вземат своята част в пари.

Аз предлагам, съпругата и децата при продажбата и на такъв имот да имат право, ако желаят, в срок от 24 часа, след като при наддаването е получена вече най-високата цена, да заявят, дали искат да се възложи върху тях съответната част от имота. Чл. 26 има следното съдържание: (Чете) „Съсобствеността на покритите и непокритите недвижими имоти се ликвидира чрез делба по съдебен ред“.

Ефрем Митев (с): Няма ли опасност да няма наддавачи?

Иван Копринков (сЛ): Как може?

Ефрем Митев (с): Понеже ще знаят хората, че наследниците в края на краищата ще вземат имота.

Иван Копринков (сЛ): Държавата може да се яви да наддава и да качи цената. Не може да има тук спор.

Затова аз предлагам в чл. 26 след думите „по съдебен ред“ да се прибави следният текст: „Ако при тази дейка е поставена продажбата на някой имот като неделим, то при извършване на същата важат постановленията на алинея втора от предходния чл. 25“, т. е. дава се право на съпругата или децата, в случай, че не получат имота по дадената от тях цена и го вземе друг, външен човек, в срок от 24 часа да заявят дали те желаят, имотът да се възложи на тях по дадената най-висока цена. И в единия, и в другия случай държавата не губи абсолютно нищо, защото те ще вземат имота по достигнатата най-висока цена, а не им се дава специален приоритет.

Забележете, г-да народни представители — онзи от вас, които са юристи, знаят това — когато става продажба на публичен търг, имотът се възлага на този, който в първия ден на търга до 5 ч. е дал най-висока цена. Но ако на следващия ден се яви друг купувач и наддаде над най-високата цена, получена предния ден, продажбата продължава още два дни. Този обаче, на когото е бил възложен имотът първия ден, може да чака да се получи най-високата цена, и на третия ден, ако желае, има право да подаде заявление, че той желае да вземе имота по най-високата цена. Законът му дава това право. Щом като на едно външно лице се дава това право, защо да не се даде то на съпругата или децата на собственика, имотът на когото е бил отчужден по една или друга причина и държавата, която е станала негов собственик, го изнася на публичен търг?

Никола Тодоров (к): Ами ако си послужат с подставено лице?

Иван Копринков (сЛ): Няма значение. Продажбата става по публичен ред. Как ще подставят лице? Ако някой да си послужат с подставено лице, г-н Тодоров, те могат да не се явят на търга никак и това лице, след като вземе имота, да им го препродаде. Въпросът е да се процедира правилно и да се даде право на съпругата или децата след 24 часа да вземат имота по най-високата цена. Аз считам, че нищо няма да загуби държавата и че няма никаква опасност някой друг да получи облага.

Смятам, че това предложение, което правя, следва да бъде прието, защото е в реда на нещата, да се даде това право на съпругата или децата, които, както казах онзи ден, често пъти нямат абсолютно никакво участие в престъплението, които е извършил техният наследодател, чийто имот е конфискуван. Те нито са знаели, нито имат никакво участие в неговото престъпление и затова не трябва да бъдат наказвани.

Димитър Георгиев (к): Но не бива да се вреди и на правата на трети лица, защото може да бъде полезно за народното стопанство, този, който е купил имота, той да го има.

Докладчик Бочо Илиев (к): Г-да народни представители! Комисията няма нищо против съпругите или другите наследници на осъдените, но намира, че с направеното предложение от г-н Копринков се откриват възможности за по-малко или по-голямо извъртане и облагодетелстване при известни недобросъвестни отношения на някои служебни лица. За да предпазим закона от таква компрометиране, комисията не се съгласява с направеното предложение, и аз моля да гласувате члена така, както го докладвах.

Иван Копринков (сЛ): Аргументи нямате.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има предложение от народния представител г-н Иван Копринков да се прибави следната нова алинея към чл. 25: (Чете) „При продажбата, в която като купувачи са участвували съпругата и децата, или само някой от тях, на собственика на имота, последният се възлага на тях, ако същите в срок 24 часа след приключване на състезаването заявят, че желаят да им се възложи по добитата най-висока цена.“

Моля г-да народните представители, които приемат това предложение, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Моля г-да народните представители, които приемат чл. 25, както се докладва от г-н докладчика на комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 26. Съсобствеността на покритите и непокрити недвижими имоти се ликвидира чрез делба по съдебен ред.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Народният представител г-н Иван Копринков предлага към чл. 26 след думите „по съдебен ред“ да се прибави следният текст: (Чете) „Ако при тази делба е постановена продажба на някой имот като неделим, то при извършване на същата важат постановленията на алинея втора от предходния чл. 25.“

Който г-да народни представители приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приемат чл. 26, както се докладва от г-н докладчика, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„IV. Движими имущества

Чл. 27. Придобитите от държавата движими имоти, включително жив и мъртав инвентар се издирват и завземат от органите на данъчните власти по реда на закона за събиране на преките данъци. Завземането става с акт за вещите на всеки бивш собственик, поотделно, с описание и оценка на всяка вещь поотделно, след освобождаването на тях по чл. 5 от наредбата-закон за привекдане в изпълнение на конфискациите, постановени от Народния съд. Препис от акта се изпраща незабавно в Дирекцията за държавните имоти при Министерството на земеделието и държавните имоти.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 27, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 28. Вещите, за които има предявени искове от трети лица, се завземат след разрешаване на спора от съда, ако те се владеят от третите лица.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 28, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 29. При съсобственост на движими имоти съответният данъчен началник поиска веднага чрез държавния адвокат съдебна делба на описаното имущество.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 29, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 30. Потребите на държавни учреждения за обезпечаване движимости се предават на същите съгласно разпоредбите на закона за държавните имоти — чл. 17 по оценка на комисия, назначена от данъчния началник в състав: местните представители на Министерството на земеделието и държавните имоти, на финансовите власти и обштината.“

След задоволяване на нуждите на държавните учреждения — същата комисия, продава вещите за обезпечаване канцеларните на партийно-политическите, културно-просветни и професионални организации по пазарни цени. При конкуренция на няколко партийни или културно-просветни и професионални организации, вешта, се продава на онзи от тях, който даде най-висока цена.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 30, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 31. Органите на данъчната власт пристъпват незабавно към продажба на всички завзети движими вещи, с изключение на всички ценни художествени произведения, както и музикални и други ръкописи, книги, книжа, документи и архивни материали.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 31, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 32. При продажбата на стоки се спазват следните правила: а) ако са под режим на разпределение — по наряд даден от комисарството по нормирани цени;

б) ако не са нарядни, но имат нормирани цени — по нормираните цени с предпочитание на кооперации и общини;

в) ако са монополни — по определената цена на съответния присмичик;

г. останалите — на търг по реда на закона за събиране на преките данъци.

По този ред се продават и стоките на едноличните занаятчийски и търговски предприятия от незначителен интерес, които се уреждат съгласно II. постановление на Министерския съвет от 31 май 1945 г., протокол № 94/Д. в., брой 130, от 8 юни 1945 г.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 32, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 33. Ценните книжа се предават на Б. и. банка, която ги продава по най-изгодните цени, като добитата стойност от продажбата и инкасираните купони се внася по реда на чл. 17.“

Към този член комисията прибави следната нова алинея. (Чете) „Златото на ключе и златните монети и украшенията се продават на Б. и. банка по курсова цена. Скъпоценностите, бижута и други такива, които не са под режим, се продават от органите на данъчната власт на търг по реда на закона за събиране на преките данъци, а тези, които са под режим, се продават по предходния ред.“

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 33, както се докладва от г-н докладчика, с новата алинея към него, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Преди да приключим с гласуването и на останалите членове от законопроекта, има думата г-н министърът на земеделието за обяснение.

Министър Георги Трайков: (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Завчера, когато се гласува на първо четене този законопроект, от опозицията говори г-н Иван Копринков и подчерта, че сме закъснели с законопроекта и че трябвало отдавна да го гласуваме. Аз съм съгласен с него. Трябваше да бъдем похвалени, че поставихме на разглеждане именно този законопроект, за да се ликвидира веднаж завинаги с тези имоти. Независимо от това, тук не става въпрос само за ликвидиране на имотите, придобити по закон за Народния съд, но става дума да се ликвидира и с ония имоти, които държавата ще придобие по закона за конфискация на имотите на незаконно забогателите, както и по другите закони, които предвиждат конфискация.

Г-да народни представители! Аз не бих взел думата, ако представителят на опозицията тук, говорейки за назначените представители и управители, едва ли не искаше да изтъкне пред вас, че са станали страшни разхищения. Естествено може даден управител или представител, независимо от когото е назначен, да е извършил или да извърши престъпление. И аз сякаш да бъда много доволен, а също и вие, ако г-н Копринков беше излязъл тук да каже: едн кой си управител злоупотреби, открадна, дайте да го пратим в затвора. Ще го пратим.

Никола Петков (ЗНП): (Казва нещо)

Министър Георги Трайков: Аз ще се радвам, ако г-н Никола Петков ги каже.

Стоян Кърлов (ЗНП): Има такива.

Министър Георги Трайков: Когато започнем да ликвидираме с имотите, може да влязат в затвора тия, които са злоупотребили. Въпросът е обаче, както и моят колега Лилков ви каза, как можеме след 9 септември да управляваме тези имоти. Безспорно, можеме да ги управляваме само с представители или управители. Пример за това ни даде г-н Асен Павлов, г-н Асен Павлов, който след 9 септември управляваше това министерство, което сега управлявам аз, управляваше тия имоти с представители и управители. Какво става сега? Оня ден г-н Копринков — Вие си спомняте много добре — каза, че имало депутати, мои другари от парламентарната група на Българския земеделски народен съюз, които получавали заплати като народни представители и като управители на такива предприятия. Има ли такива? Не.

Един от опозицията: Има.

Министър Георги Трайков: Кой са? Янко Стамболов ли? Янко Стамболов е бивш депутат и с достойнство. . .

Същият от опозицията: Г-н Павурджиев е получавал.

Министър Георги Трайков: Сега ли, когато е депутат? Кажете, има ли сега такива депутати?

Васил Павурджиев (З): (Към опозицията) Искате ли парламентарна анкета? Мошеници! (Ръкоплескания от мнозинството)

Министър Георги Трайков: Кой може да ми забрани, да назнача за управител на предприятие Янко Стамболов, бивш депутат, който има търговско образование? Това ли ви тежи, че е наш другар? На него ще имаме доверие, не на вас! (Ръкоплескания от мнозинството)

Но, г-жи и г-да народни представители, чабук харсът евлайбин шармар — казват турците — Видите ли, че много вика някой за чест и за справедливост, знайте, че той е на дъното. Ето, вижте го г-н Йордан Русев. (Ръкоплескания и викове „Позор!“ от мнозинството)

Мария Шиваров (З): Той е Йордан Крапчев!

Министър Георги Трайков: (Чете) „12 VI. 1945 г. заповед № 531“, подписана от г-н Асен Павлов; ако иска, г-н Никола Петков да дойде да я прочете. — „Назначавам Йордан Русев, от гр. Плевен, за представител, съгласно 18. постановление на Министерския съвет от 5. VI. 1945 г., на дружество „Чумерна“ в с. Голямо Шивачево и в акционерно дружество „Електромехана“ с месечна заплата. . .“ (Възражения от опозицията) От дружество „Чумерна“ той получава, една заплата, а от дружество „Електромехана“ още една заплата!

Пеко Таков (К): И като секретар на областния комитет още една заплата!

Министър Георги Трайков: И като секретар на областния комитет още една заплата! (Викове „Позор!“ от мнозинството)

Г-жи и г-да народни представители! Не зная по какви причини Асен Павлов го освободил от там и с заповед № 632 от 30. VI.

го назначава на друго място: „Назначавам същия Йордан Русев, от София, за управител на акционерно дружество „Троян“, в гр. София и гр. Троян, занимаващ се с кожухарство — Йордан Русев с кожухарство се занимавал — с месечна заплата 18.000 лв.“ (Викове „Позор!“ от мнозинството, Глъчка)

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Министър Георги Трайков: Г-жи и г-да народни представители! А в „Електромехана“ и в акционерно дружество „Доспей“ Асен Павлов с заповед № 649 назначава народния представител Георги Йорданов от парламентарната им група.

От мнозинството: Хе-й-й! (Веселост сред мнозинството)

Министър Георги Трайков: Ела, бай Георги, да прочетеш! (Ръкоплескания от мнозинството) Бай Георги получава заплата 6.000 лв. от „Електромехана“, а от „Доспей“ получава 8.000 лв. (Възражения от опозицията)

Един от опозицията: Я кажете нещо за Стефан Кереков.

Министър Георги Трайков: Този г-н Йордан Русев, ако си спомняте, говори тук за дружество „Филтис“, в което ние не сме имали абсолютно никакви интереси, а само сме били назначили бабаляка на секретаря на Оббов да получава пари. Той подчерта тук, че тия пари ги даваме на вятъра просто, злоупотребяваме с тях. А преди бабаляка на секретаря на Оббов там служеше г-н Борис Бумбаров, назначен от Асен Павлов. . .

От мнозинството: Хе-й-й! (Смях сред мнозинството)

Министър Георги Трайков: . . . за представител, съгласно 18. постановление на Министерския съвет, в акционерно дружество „Филтис“ с месечна заплата 20.000 лв.

От мнозинството: О-хо-о-о!

Един от опозицията: Г-н министре! Цветан Гаджовски, представител на дружество „Съединение“. . .

Министър Георги Трайков: Искате ли да продължавам?

От мнозинството: Да, да, още малко. (Оживление сред мнозинството)

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Един от опозицията: Кажете за Стефан Кереков.

Министър Георги Трайков: Вие ще кажете къде е Стафан Кереков. Аз не го виждам. Вие интригантствувате.

Един от опозицията: Кажете за него. Той получава четири заплати!

Министър Георги Трайков: Вие ще кажете.

Никола Алексиев (ЗНП): Понеже Парламентът няма друга работа, затова се занимавате с това.

От мнозинството: А-а-а! (Веселост сред мнозинството)

Министър Георги Трайков: Да не те намеря и тебе, бай Колю. Ако пороя, може би и тебе ще те намеря. Нали казвате: „Иска да знае народът къде са парите!“

Един от мнозинството. Ха така!

Министър Георги Трайков: Аз трябва да му кажа на този народ.

Един от опозицията: А Янко Марков, г-н министре? (Възражения от мнозинството)

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Министър Георги Трайков: Заповед № 870 от г-н Асен Павлов: „Назначавам Георги Марков“ — народен представител и сега — . . . (Смях сред мнозинството)

Георги Марков (ЗНП): (Възразява) (Смях и ръкоплескания сред мнозинството)

Министър Георги Трайков: . . . за дружество „Рекс“ — в което може би не е стъпил — София, търговия-износ, с месечна заплата 16.000 лв.

От мнозинството: О-хо-о-о!

Един от опозицията: Янко Марков, народен представител, в дружество „Филтис“ — 20.000 лв.

Друг от опозицията: А Лалю Ганчев, Александър Оббов?

Министър Георги Трайков: Г-да народни представители! Аз бих могъл да ви прочета много имена.

Никола Петков (ЗНП): (Идва до трибуната при министра) Ето един списък. Прочетете: Ради Найденов, сега министър.

Министър Георги Трайков: Аз на вашите списъци не вярвам. Вие ги прочетете.

Никола Петков (ЗНП): Да, вътре го има същият Ради Найденов.

Министър Георги Трайков: Г-да народни представители! Веднага с поемане управлението на държавните имоти първата моя задача беше да проверя тия именно назначения и да не остане на работа нито един, който не работи непосредствено. (Ръкоплескания от мнозинството) Всички тия, които са назначени в София, а получават заплати от Варна или другаде, бяха уволнени. (Ръкоплескания от мнозинството) Намерих една заповед за назначение тук в София, пак на ваш човек, Христо Стратев, и понеже той не работи, уволних го, за което може би още ми се сърди.

Никола Петков (ЗНП): Той си е при вас.

Един от опозицията: Целият организаторски апарат го издържате от там.

Министър Георги Трайков: Г-да народни представители! Възможно е някои мои другари, назначени в някое предприятие, да изпълняват организаторска работа. Това никога не може да го забравя. Щом като си гледа службата редовно, той може да служи и на своята организация, и на Отечествения фронт. (Ръкоплескания от мнозинството и гласове „Браво“) Аз бих желал да ми кажете, кой от тези, които са сега на служба, не си гледа работата. Аз бих се радвал, ако вие ми кажете някой от тях, който злоупотребява с доверие, за да го пратим в затвора, а не тук да демагогуваме и да разправяме пред депутатите и обществото, че парите били изядени и всичко било пропиляно. Този закон има задача — именно затуй ви моля да го гласувате — да ликвидира с тази аномалия. Ако тази комисия и тези хора, които ще бъдат оторизирани да направят проверка, установят че някой от тези назначени, дали от Асен Павлов или от Александър Оббов, или от Георги Трайков, са злоупотребявали, ще бъдат пратени в затвора, без да ги търпим повече. (Ръкоплескания от мнозинството)

Моля, г-да народни представители, да гласувате този законопроект, понеже извънредно много е належащо, за да може да се ликвидира с тези имоти. (Ръкоплескания от мнозинството)

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„V. Последни разпоредения

„Чл. 34. Разносните по продажбата, заплащането, възнаграждението на пазачи, съхранение на имущества, изхранване на животни и пр. по сметка, призната от комисията по чл. 33 от закона за държавните имоти, се изплащат от данъчния началник от добитата при продажта сума.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 34, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 35. За изпълнението на този закон се изработва правилник, който се одобрява от министъра на земеделието и държавните имоти.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 35, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 36. Настоящият закон отменя всички досега издадени наредби, закони, постановления на Министерския съвет, които му противоречат.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля онези г-да народни представители, които приемат чл. 36, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред, която беше передана, а именно:

Второ четене на законопроекта за щатните таблици на държавните служители.
Моля г-н докладчика да докладва законопроекта.

Ефрем Митев (с): Моля да се даде 5 минути отних, за да може цялостно да приемем законопроекта.

Един от опозицията: (Към министъра на земеделието) Г-н министре! Можем ли и ние да надникнем в този тефтер?

Министър Георги Трайков: Елате при мене, с най-голямо удоволствие. Утре започвайте, ще Ви го дам да го прочетете.

Кочо Бонев (ЗНП): Г-н Трайков! Вземете си бележка и потърсете осъдения от Народния съд в Нова Загора Христо Бончев.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Докладчик Иван Чонос (к): Г-жи и г-да народни представители! Парламентарната комисия по Министерството на финансите обсъди законопроекта за щатните таблици на държавните служители при участието на представители от всички ведомства и след като изслуша всички техни искания, които те представиха, пристъпи към изменението, които ще ви докладвам.

Дължен съм да отбележа и особено внимание, което прояви уваженият министър-председател, д-р Георги Димитров, който посети комисията и даде ценни напътствия по работата. Приетите от комисията изменения ще докладвам към съответните членове на законопроекта, след което ще докладвам само изменението в таблицата.

Петко Стоянов (нез): Таблицата не се чете при първото четене. Сега при второто четене трябва да бъде прочетена, за да бъде поместена в стенографските дневници.

Докладчик Иван Чонос (к): Аз прегледах така наречената парламентарна практика в миналото. Ако искате да се придържахме към нея, направете предложението.

Петко Стоянов (нез): Ваша работа.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„ЗАКОН

за щатните таблици на държавните служители.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат заглавието на законопроекта, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 1. Длъжностите на държавните служители са означени и разпределени в таблицата, приложена към настоящия закон.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 1, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 2. Таблицата съдържа следните части: а) първоначални длъжности; б) ведомствени длъжности; в) длъжности предимно на физически труд или даровни и г) степенувани длъжности.

Длъжностите от частите на таблицата за първоначалните длъжности и длъжностите предимно на физическия труд или даровни (само за физическите и специалисти работници) са предназначени за ползуване от всички ведомства.

Ведомствените и степенуваните длъжности за дадено ведомство или служби в същата не могат да се ползуват за създаване на такива длъжности от други ведомства или други служби в тях.“

В третата алинея на този член, думите „в същата“ се заличават. В същата алинея, на края, след думата „тях“, се поставя запетая и се прибавят думите „освен в изрично упоменатите в таблицата случаи.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 2, с изменението от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 3. При Министерския съвет се учредява тричленна Държавна щатна комисия, назначена от същия.

Задачите на тази комисия, освен възложените ѝ по други членове от настоящия закон, са още и следните:

а) да дава упътвания по приложението на настоящия закон и таблиците към него, които упътвания са задължителни за ведомствата;

б) да изработва нови схеми и наредби във връзка с организацията на труда на държавните служители и издигане квалификацията на същите.

Всяко ведомство представя пред комисията устройствените си законопроекти, наредби и правилници за мнение, само след което същите се одобряват от Министерския съвет.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 3, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 4. Заплатите на държавните служители се изплащат по размери, посочени в таблицата, приложена към настоящия закон.“

Министрите, екзархът, началник-щаба на войската и помощник министър на войната получават заплати по размери, предвидени в бюджета, без повишения за петлети.

С закона за бюджета на държавата се определят също и възнагражденията за деца.

Стажантите и учениците-практиканти получават половината от заплатата за длъжността, за която стажуват.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 4, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 5. Всяко лице, за да бъде назначено на длъжност, трябва да има цензозете, предвидени за тази длъжност по таблицата към настоящия закон.“

Проявилите изключителни способности лица могат да бъдат назначени или повишени на съответни на способността им длъжности, без да се спазват изискваните по таблицата цензозете. Спо-

способностите на кандидата трябва да бъдат общопризнати и доказани. Тия качества на кандидата се преценяват мотивирано с писмен доклад от службата, като се вземе и писменото мнение на профкомитета при утвърждаването, което ще служи лицето. Всички назначения и повишения по тази алинея стават след одобрение от Министерския съвет, по доклад от съответния министър.

Особено ценни специалисти или практики могат да бъдат назначавани на ръководни длъжности в държавните предприятия, без да се спазват изискванията по таблиците цензове.

Назначаването на такива лица се извършва от съответния министър, след като се вземе писменото мнение на централното ръководство на профсъюза, към който спада професията на специалиста или практика.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 5, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 6. На длъжности, за които се намери, че няма подходящи кандидати с изисквания служебен ценз, могат да се назначават или повишават и лица със следващия по-малък ценз, но ако имат образователен ценз. Такива лица се назначават или повишават на изпълняващи длъжността, докато навършат годините на служебния ценз. До тогава те получават предвидената в таблицата основна месечна заплата с 10% по-малко.

При повишение в по-горна длъжност това намаляване не може да бъде по-голямо от половината от разликата на повишената заплата.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 6, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 7. За длъжности, за които по таблицата към настоящия закон или по ведомствените закони се изисква курс, стаж или изпит, надлежните ведомства изработват правилници, съдържащи програмата и условията, при които се минава курсът или стажът и се произвеждат изпитите. Тези правилници се одобряват от съответния министър.

Свидетелството за завършване на курса или стажа и за успешно завършване на изпита от кандидата се означава в протокола за проверка условията за назначаване или повишаване на едно длъжностно лице.

На длъжности, за които се иска курс или стаж, не могат да се назначават лица за изпълняващи длъжността, ако те не са напълно прекарвали този курс или стаж, освен ако лицето, което извършва назначението, намери, че кандидатът притежава служебен ценз, който би могъл да замести курса или стажа. В последния случай кандидатът е длъжен да положи изпит, ако такъв се изисква за длъжността.

В края на алинея първа след думата „министър“ се поставя запетая и се прибавят думите: „след вземане мнението на Държавната цитна комисия.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 7 с докладваната прибавка, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 8. При определяне дали кандидатът за назначение или повишение отговаря на служебния ценз по таблицата, се взема пред вид и подходящите за длъжността служба или практика.

Подходяща служба е тази, прекарана в държавно, автономно, или общинско учреждение, а подходяща практика е тази, добита при упражняване на съответната за длъжността професия.

Преценката, коя служба или практика е подходяща, спределя лицето, което извършва назначаването или повишаването на кандидата.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 8, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 9. Преди издаване на заповед за назначаване на вакантна длъжност, а така също при повишаване или преимначаване се извършва проверка от началника на б. к. служба или негов заместник дали кандидатът отговаря на изискваните условия за назначаване, повишаване или преимначаване както по този закон, така и по ведомствените закони и правилници. Там где няма такъв орган, както и за служителите при Дирекцията на сигурността и за тези от тайните щатове при Дирекцията на милицията и Министерството на войната, проверката може да се извършва и от друго назначено от съответния министър длъжностно лице. За извършената проверка това лице съставя кратък протокол, номера и датата на който се означава във ведомостта за заплатите.

Протоколът за извършената проверка по предшествуващата алинея може да бъде обжалван от заинтересуваното лице в двуседмичен срок от деня на връчване писменото съобщение пред специално назначена от министър на финансите комисия, протоколът на която, одобрен от същия министър, подлежи на обжалване пред Върховния административен съд по касационен ред.

Забележка. За учрежденията, изброени в чл. 28 от този закон, Министерският съвет може да определи обжалванията да се извършват пред назначена от съответния министър комисия, протоколът на която подлежи на одобрение от същия министър и на обжалване пред Върховния административен съд по касационен ред.

В първия ред думата „вакантна“ става „вакантна“ и в 38-а бележката, вместо „чл. 28“, става „чл. 27“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 9, заедно с поправката направена от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 10. За погрешно определена във вреда на държавата или във вреда на съответното учреждение, основни месечни заплати или повишения за 5 изслужени години, непосредственият началник на служителя или началникът на б. к. служба могат писмено да поискат нова проверка на така определените заплати или повишения и то без спазване срока по предшествуващия член, от датата на което поискване важи новото определение за заплатата или повишението на служителя. Това ново определение подлежи на обжалване по реда на същия член.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 10, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 11. За съдиите, офицерите и подофицерите и приравнените, разпореденията относно предварителната проверка при назначаване и преимначаване на длъжност, както и при повишение в по-горна длъжност, не се прилагат.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 11, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 12. Няма право на иск срещу държавата за заплатата за изслужено време длъжностното лице, допуснато да встъпи в длъжност и служило известно време, на което е отказана заплата, поради липса на протокол по чл. 6, или на окончателно решение, взето с протокол, че не може да заеме длъжността.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 12, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 13. Държавните служители, начина от 1. I. 1947 г., получават за всеки пет изслужени години на държавна, общинска или автономна служба и на такава, която се защита за пенсия по закона за пенсия за изслужено време или като надничари при държавни общински или автономни учреждения, но при не по-малко от 24 изработени дни в месеца, месечно повишение в размер на 300 лв. с месечна заплата до 7.000 лв. включително, 400 лв. с месечна заплата до 10.000 лв. включително и 500 лв. с месечна заплата над 10.000 лв.“

Датата „1 януари 1947 г.“ става „1 март 1947 г.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 13, заедно с поправката в датата, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 14. Повишенията, помнати в горния член, не могат да бъдат дадени за повече от 5 петлетия.

Признава се за повишение за 5 изслужени години и за степеноване, времето, прекарано във от служба до 9 септември 1944 г., като изслужено на длъжността, от която са уволнени на лицата, които са заемали служба, даваща право на пенсия за изслужено време: а) уволнените по чл. 20 (стар член 15) от закона за защита на държавата, по закона за защита на нацията, по членове 70, 82 и 86, буква „и“, от закона за народното просвещение, по чл. 24 от наредбата за ръководството, надзор и управление на основните училища; б) уволнените, но взели участие в народосвободителната войска (партизани), били политически затворници, интернирани в концентрационни лагери, в наказателно трудови групи или били политически емигранти. Това време се защита най-много до 5 про-служени години.

Установяването, че дадено лице е било уволнено поради причините, упоменати в точка „а“, става с удостоверение, издадено от съответното учреждение, а по точка „б“ — от съответната община. Ако учреждениято или общината откажат да издадат исканото удостоверение, установяването на казаните причини може да стане по съдебен ред.

Прибавя се следната нова алинея: „На българи, завърнали се от Съветския съюз, ако са били на съветска държавна, държавно-автономна, общинска или обществена служба, при заемане на такава служба в България им се признават за старшинство при назначаване или повишение изслужените години на съветска служба.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 14, заедно с добавката, направена от комисията, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 15. Повишението се дава служебно след навършване на 5 години, начинаей от началото на следващия месец, въз основа на нахожданието се в личната преписка на служителя сведение за изслуженото му време.

В случай, че служителят представи документи за служба, която не е била вписана в сведението за изслуженото му време, последната се вписва в това сведение като право на повишение се дава и за минало време, но само за през годината, когато те са били представени.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 15, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 16. Посоченото в чл. 9 длъжностно лице извършва проверките за определяне следващото се повишение за петлетия на длъжностните лица, за което то съставлява кратък протокол, който подлежи на обжалване по реда на същия член от закона.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители които приемат чл. 16, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 17. Машинистите и стенографите, чиято служба изисква владение на чужди езици или стенография, или едното и другото, получават определената за длъжността основна месечна заплата, увеличена с 1.000 лева.

На кореспондентите на повече от един език, за владение на повече езици, се заплаща увеличение на основната месечна заплата 1.500 лева.

Владението на чужди езици и стенография, както и необходимостта от същите за нуждите на изпълняваната длъжност, се установява и проверява от комисия чрез изпит, по ред и програма, установени с правилник, одобрен от Министерския съвет и обнародван в „Държавен вестник“.

В първия ред думата „стенографите“ се заменя с думата „секретарите“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 17, с направената поправка, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 18. Служителите, които работят в места, силно застрашени от малария или при неблагоприятни културни, битови, стопански, транспортни и други подобни условия, получават допълнителни месечни възнаграждения.

Списъците на местата, категориите на служителите и размерите на възнагражденията се определят ежегодно от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите, основан на исканията на ведомствата и мнението на комисията по чл. 3“.

В края на текста думите „комисията по чл. 3“ се заличават и вместо тях се поставят думите: „Държавната шатна комисия“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 18, с направената поправка от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 19. Служителите в учебните заведения на които са възложени отговорни длъжности, получават, към основната си месечна заплата прибавки, както следва:

1. Оразова детска учителка — 800 лева.
2. Образцов първоначален учител — 800 лева.
3. Главен учител — 1.000 лева.
4. Пунктов учител — 1.500 лева.
5. Редовен първоначален учител в институтите за слепи и глухонепи — 1.500 лева.
6. Образцов прогимназиален учител — 1.000 лева.
7. Директор на основно училище, практическо земеделско или допълнително земеделско училище и прогимназия до 10 паралелки — 1.000 лв.
8. Директор на прогимназия и основно училище от 11 до 15 паралелки — 1.000 лева.
9. Директор на основно училище и прогимназия с повече от 15 паралелки — 1.500 лева.
10. Редовен прогимназиален учител в институтите за слепи и глухонепи и за бавно развиващи се деца и морално застрашени — 1.500 лева.
11. Директор на институт за слепи и глухонепи и за бавно развиващи се деца и морално застрашени — 1.800 лв.
12. Директор — пунктов учител в основните училища — 1.800 лв.
13. Образцов гимназиален учител — 1.500 лв.
14. Поддиректор в средно училище с повече от 15 паралелки — 1.500 лв.
15. Директор на средно училище до 10 паралелки — 1.500 лв.
16. Директор на средно училище от 11 до 15 паралелки — 1.500 лв.
17. Директор на средно училище над 15 паралелки и директор на образцова гимназия — 2.000 лв.
18. На редовен прогимназиален учител и учител по техническите предмети и новите езици, когато преподават в средно училище — 300 лв.

В този член комисията направи следните поправки:
В п. 5 след думата „глухонепи“ се прибавят думите: „и за бавно развиващи се деца и морално застрашени“.

В п. 6 думата „прогимназиален“ се заличава и след думата „учител“ се прибавят думите „в прогимназия или в надосновно училище“.

В п. 7 в първия ред се заличават думите „училище“, и „земеделско“ и във втория ред думата „земеделско“.

В п. 17 се заличават думите „и директор на образцова гимназия“. След думата „паралелки“ се прибавят думите: „заедно с работилниците“.

След п. 17 се прибавя нов пункт 18: „Декан на факултет при висше училище — 2.000 лв.“.

Пункт 18 става пункт 19, като в началото думата „На“ се заличава и на втория ред след думите „средно училище“ се прибавят думите: „и на учители, водещи слети отделения“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 19, заедно с поправките и добавките направени от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 20. Представителни пари могат да се дават на следните длъжностни лица:

1. Министър-председателя.
2. Председателя на Народното събрание.
3. Министър.
4. Подпредседател на Народното събрание.
5. Екзарх.
6. Началник-шаба на войската.
7. Командир на армия и приравнен.
8. Командир на дивизия и приравнен.
9. Директор на милиция.
10. Областен директор.
11. Пълномощен министър.
12. Главен секретар.
13. Ректорите на университетите, академие и на държавната политехника.

Размерът на представителните пари се определя с закона за бюджета. Върху тях не се правят никакви удържки, а така също те не се смятат при изчисление на пенсията.

Забележка. Представителни пари могат да се определят от Министерския съвет и за длъжностни лица, вписани в таблиците, одобрявани по реда на чл. 28 от този закон.“

Пунктове 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 и 13 се заличават и вместо тях, се поставят:

6. Помощник министър на войната.
7. Началник-шаба на войската.
8. Главен секретар.
9. Началник кабинета на министър-председателя.
10. Главен директор на трудовата повинност.
11. Главен директор на милицията.
12. Командир на армия и приравнен.
13. Командир на корпус.
14. Командир на дивизия и приравнен.
15. Директор на трудовата повинност.
16. Директор на милиция.
17. Областен директор.
18. Директор на печата.
19. Пълномощен министър.
20. Ректорите на университетите, академие, висшите училища и на държавната политехника.“

В втората алинея на същия член, думите: „а така също те“ се заличават и вместо тях се поставя: „и“.

В забележката „чл. 28“ става „чл. 27“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 20, заедно с поправките и добавките, направени от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 21. На държавните служители се плащат особени възнаграждения в следните случаи:

1. За извършен труд (вън от установеното работно време).
2. За ношен, подземен, въздушен и подводен труд.
3. За служба в борба с опасни епидемични болести.
4. Килметражно и маневрено възнаграждение.
5. Премии за направени икономии и интензивен труд.
6. За извършена работа вън от установените норми, и
7. Длъжностните лица, които са задължени да напуснат постоянното си местослужение повече от 1 месец непрекъснато и да работят при особени трудни условия (стопански, културни, транспортни и др.) по изпълнение на важни строителни обекти, получават вън от заплатата си, дневно възнаграждение до 50% изчислено върху дневната заплата.

В началото на годината всяко ведомство съставя точен списък на важните строителни обекти, в който се посочват броят и видът на длъжностните лица, необходими за изпълнението на обектите и размера на възнаграждението (до горния процент 50%), което трябва да получава, според важноста на обекта и възложената му работа, всяко длъжностно лице.

Тези списъци се одобряват, по представени от ведомството данни и сведения за обектите, от комисията по чл. 3 от настоящия закон.

Основанията и размерите на тези възнаграждения се определят с наредби или правилници, въз основа разпоредбите на закон за трудовите норми, разгледани и одобрени от комисията по чл. 3 от този закон и утвърдени от Министерския съвет. Тези наредби и правилници се обнародват в „Държавен вестник“.

Горепосочените възнаграждения се освобождават от всички видове пенсионни и други удържки и данъци и не се вземат под внимание при изчисляване размера на пенсията, нито при правата, свързани с размера на основните месечни заплати и повишения.

В п. 3 след думата „еидемични“ се прибавят думите: „и епидемични“.

На края на четвъртата алинея на този член се заличават думите: „комисията по чл. 3 от настоящия закон“, като вместо тях се поставят думите: „Държавната щатна комисия“.

В пета алинея се заличават думите: „Комисията по чл. 3 от този закон“ и вместо тях се поставят думите: „Държавната щатна комисия“.

В шестата алинея се заличават думите: „не се вземат под внимание при изчисляване размера на пенсията, нито при правата, свързани с размера на основните месечни заплати и повишения“, като вместо тях се поставят думите: „не се смятат за пенсия“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 21, заедно с поправките и добавките направени от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 22. Във важни случаи на срочни и нетърпеливи отлагане за момента стопански и финансови инициативи на министрите на о. с. п. и благоустройството, електрификацията, водите и природните богатства, земеделието и държавните имоти и индустрията и занаятите, Министерският съвет може, по мотивирано искане на съответния министър и след проучване и мнение на комисията по чл. 3 на настоящия закон и доклад на министъра на финансите, да постанови на отделни длъжностни лица, група или категория служители (работници) да се заплаща възнаграждение в размер до 50% от заплатата.“

Комисията заличава този член.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които са съгласни да се заличи чл. 22, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): Чл. 23 става чл. 22. (Чете)

„Чл. 22. Служител, който се е проявил с извиредна творческа дейност в службата си, с която е допринесъл очевидна полза за службата и обществото, може да бъде отличен с званието „заслужил“, или „народен“. Това звание му дава право да получава възнаграждение в размер 10% върху заплатата му, от което не се правят никакви удържки. Званието „заслужил“ или „народен“ се дава или отнема от Министерския съвет, по доклад на съответния министър, основано на мнението на ОРПС.“

На втория ред се заличават думите „в службата си“.

На шестия ред след думата „удържки“ се прибавят думите: „и не се смята за пенсия“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 22, заедно с поправките, направени от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): Чл. 24 става чл. 23. (Чете)

„Чл. 23. Държавните служители, с местослужение в района на Голяма София, за по-тежките условия на живот в тоя район получават възнаграждение в размер 10% върху основната месечна заплата. Тия възнаграждения се освобождават от всички видове пенсионни и други удържки и данъци и не се вземат под внимание при изчисляване размера на пенсията, нито при правата, свързани с размера на основната месечна заплата и повишенията на служителите.“

На втория ред след думите: „Голяма София“ се прибавят думите: „и служителите от 1-и п. в артилерийски полк в летище „Божурисче“, живущи в гр. София“.

Заличават се последните думи: „вземат под внимание при изчисляване размера на пенсията, нито при правата, свързани с размера на основната месечна заплата и повишенията на служителите“ и вместо тях се поставят думите: „смятат за пенсия“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 23 заедно с поправките и добавките, направени от комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Преходни наредби

Чл. 24. Заварените от този закон длъжностни лица запазват местата и правата, които са придобили по разни закони за длъжността, която заемат, заедно с правото за повишение. Те получават предвидените в таблиците месечни заплати и повишения за прослужена година, макар и да не притежават изискваните за длъжността цензове.

Заварените длъжностни лица на степенуване длъжности, които остават степенувани и по таблицата към настоящия закон, получават основна месечна заплата за степента, в която са били заварени. В случай, че броят на степените за длъжността по таблицата към настоящия закон е по-малък от броя на степените за длъжността, заемана до влизане на закона в сила, степенуваният служител получава оная степен, която отговаря на предвидените служебни цензове по таблицата за степенуване длъжности.

Прекъснатите длъжности не губят правата по този член.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 24, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 25. Всички длъжностни лица, чиито длъжности са преименувани в таблиците към настоящия закон, запазват местата си и се преименуват на преименуваните длъжности, независимо от ценза, който притежават.“

Длъжностните лица, чиито длъжности не са предвидени в таблицата към този закон могат да бъдат преназначени на други подходящи по-горни или по-долни длъжности, ако има предвидени такива в бюджета за 1947 година и ако запазените права по чл. 24 на този закон им позволяват това. Преназначението трябва да стане в едномесечен срок от влизането в сила на бюджета за 1947 г.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 25, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 26. Разликата от повишението на заплатата, която се получава с влизане в сила на таблиците към този закон, не се удържа в полза на фонда „пенсии за изслужено време“.“

Това разпореждане важи и за всички учреждения, участници в пенсионния фонд, които биха дали увеличения на заплатите на служителите си съответно на това, дадено на държавните служители с приложението на този закон.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 26, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 27. Начиния от датата на влизане в сила на този закон, заплатите на служителите при държавно-автономните, автономните и избирателни и др. учреждения на публичната власт, общините, предприятия стопанствата, фондовете и други подобни, бюджетите на които досега са били одобрявани от Министерския съвет, от отделни министри, от упълномощени от тях лица, или от съвети и други, се приспособяват по размери към заплатите за съответните длъжности по таблицата към настоящия закон.“

За целта тези учреждения изработват свои отделни щатни таблици, в които се вписват, доколкото това е възможно, наименованията на длъжностите, цензовете и размерите на месечните заплати, каквито са определени в таблицата към настоящия закон. Тези таблици се преглеждат предварително от Държавната щатна комисия и се одобряват от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите, макар че в отделни закони се разпорежда другояче. Към тези таблици не могат да се вписват разпореждания, които са в противоречие с настоящия закон.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 27, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): (Чете)

„Чл. 28. Този закон отменя закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители и всички закони разпореждания, които му противоречат, в влиза в сила от 1 март 1947 г.“

Забележка. Командирането на държавните служители в страната и в чужбина става по реда, предвиден в закона за държавните служители, като размерите на пътните и дневни пари и начина на требането им се определят с наредба, одобрена от Министерския съвет.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 28, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Иван Чонос (к): Комисията направи в щатната таблица на държавните служители следните промени.

На стр. 7 в „А. Първоначални длъжности“, в 2-ра подгрупа на „I група“, след думата „аптека“ прибави думите „и другаде“.

В „4-та подгрупа“, п. 4, се изхвърлят думите „горски, ловен, ж. п. и др.“; изхвърля се и п. 7 — „Надзирател по рибарство“. В п. 10 на същата подгрупа след думата „призовки“ се прибавя в скоба думата „степенувана“.

В „1-ва подгрупа“ на „II-ра група“, след текста на п. 3, в скоби се прибавя думата „степенувана“. След текста на п. 5 също се прибавя в скоби думата „степенувана“.

В „2-ра подгрупа“ се прибави нов п. 7 — „Учител в малцинствено училище — 6.500 — специално“.

На стр. 8 в „1-ва подгрупа“ на „III-та група“, след текста на п. 10, в скоби се прибавя думата „степенувана“. В същата подгрупа п. 11 — „Ръководител на корабен риболов“ — се заличава.

В „2-ра подгрупа“ п. 9 — „Проверител при комисарство по разпределение и дър. снабдяване“ — се заличава, тъй като отива на друго място в таблицата. В същата подгрупа служебният ценз по п. 11 вместо „1 година“ става „6 месеца“. В същата подгрупа общият разпоредител ценз по п. 14 — „Управител на рибно тържище“ — става „средно рибарско“, а служебният ценз става „курс по риболовство и изпит“. Думата „средно“ се заличава.

В „3-та подгрупа“, п. 6 — „Мюфтия“ — се заличава, защото отива на друго място в щатната таблица, с повишение. Текстът на п. 8 от същата подгрупа „Неродовен учител по промишлеността“ става: „Неродовен учител по промишленост или занаяти“. В п. 9 от същата подгрупа след текста се прибавя в скоби думата „ста“.

менувана. П. 12 от същата подгрупа — „Районен комисар по снабдяване и разпределение“ — се заличава, защото отива на друго място в таблицата.

На стр. 9, в л. 14 от същата подгрупа думите „от 7“ се заличават.

Павел Цолов (с): Г-н председателю! Имам предложение по тази точка.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител Павел Цолов.

Павел Цолов (с): (От трибуната) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Принуден съм да взема думата, за да ви занимам с един наглед много дребен въпрос, обаче в същност той засяга една категория държавни служители, които наброяват няколко стотини, а може би и няколко хиляди, и се касае за десетки хиляди деца, които те трябва да ръководят и възпитават. Отнася се за цензозвете на тези категории държавни служители.

В точка 14 е казано, че за ръководители или възпитатели в заведенията за обществени грижи за деца до 10 години се назначават кандидати, които имат образователен ценз средно образование и служебен — учителска правоспособност. Понеже с законопроекта въпросът се урежда не така, както беше уреден досега и не се урежда дори така, както се предвижда в специалните закони за бъдеще, аз искам да спра вашето внимание и накрая да ви помоля да се съгласите да допълним разпоредбата в законопроекта относно служебния ценз на ръководителите в детските домове.

Какво представляват детските домове? Какви трябва да бъдат ръководителите в тях? Каква подготовка и какъв ценз трябва да имат? Това е един много важен и сериозен въпрос, който не трябва да отменим незабелязано.

Г-жи и г-да народни представители! Известно е на всички ви, че основните нужди на човека, които му са дадени от природата, и в стремежа към задоволяването на които човечеството е вървяло вечно напред, това са нуждата от храна, нуждата от облекло и нуждата от жилище. Тези нужди в миналото и сега се задоволяват в семейството.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво общо има това?

Павел Цолов (с): Ще Ви кажа, другарю министър, за да разберете, че трябва да се промени цензът.

Един от мнозинството: Много дребна работа е.

Павел Цолов (с): Много дребна, обаче вчера в комисията като че ли не искаха да разберат въпроса.

Семейството задоволява тези нужди, обаче днешната държава се притича на помощ именно чрез тия детски домове на родителите, когато са заети в процеса на производството и не могат, поради недостатъчността на своите средства да отговорят на тия нужди. Тия детски домове не са образователни институти. В тях не се дава на децата система от знания, за да се изиска ръководителите да имат учителска правоспособност, а са един институти, които имат за задача да възпитат, или, по-право, физически да отгледат децата. Там децата получават храна, облекло и жилище през времето, когато техните родители са заети в процеса на производството и не могат да удовлетворят тия нужди на децата.

Аз трябва да ви кажа, че в Съветския съюз системата на тези домове лежи на тази основа, на която лежи и у нас.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво предлагате?

Павел Цолов (с): Другарю министър! Ако се съгласите на право с предложението ми, ще го направя, за да не се убеждаваме. Обаче вчера в комисията аз поставих въпроса, но не бях разбран от хората, които трибуните да ме разберат.

И в Съветския съюз на детските домове се гледа като на институти, които имат за задача да отгледат физически децата, а на ръководителите в тия домове гледат като на лица, които заместват родителите на децата, най-вече заместват майките на децата. Затова е необходима една специална подготовка, а не само подготовката, която имат учителите в първоначалните, прогимназиалните и т. н. училища. Тези ръководители ще имат за задача не толкова да дават система от знания на децата, колкото да задоволяват най-насъщните природни нужди на децата. Те трябва да се грижат на първо място да приготвят питателна храна, за да нахранят децата; след това да се грижат за тяхното облекло, след това да ги подпомогнат и да ги приучат към игра и т. н.

Затова системата досега е била, в тия детски домове да се назначават за ръководители лица, завършили специални курсове, а не лица с учителска правоспособност.

Така е уреден въпросът с закона за общественото подпомагане и с правилника за детските домове. И затова в миналото Министерството на вътрешните работи, Министерството на социалната политика, Министерството на народното просвещение и отделни благодетелни съюзи и лица са откривали курсове по специална, одобрена от Министерството на социалната политика и Министерството на народното здраве програма, в които именно са подготвяли кандидати за ръководители в тия детски домове. А сега с законопроекта, който разглеждаме, цялата система се обръща наопак. Вместо да се признаят за редовно цензовани кандидатите за ръководители в тия домове, които са завършили тия курсове, признава се този ценз на ония, които имат учителска правоспособност. А ние знаем, че учителите имат специална подготовка за възпитание и образование на децата от училищната възраст.

Министър д-р Иван Стефанов: Ясно.

Павел Цолов (с): И затова, понеже смятам, че другарят министър Стефанов разбира правилно въпроса и допускам, че ще се съгласи с тая промяна, аз предлагам, пред думите „Учителска правоспособност“ да се прибавят думите „институт, специален курс или“, защото и в закона за предучилищното образование, който бе гласуван миналата година, се предвиди именно създаването на такива институти за подготовка на ръководители в детските домове и в детските градини.

Аз смятам, че ще съобразим този законопроект с закона и в бъдеще ще се назначават именно тия, които завършат тези институти. На второ място трябва да се назначават тези, които са завършили специалните курсове, устройвани от министерството. На трето място, ако липсват кандидати, завършили институт или специалните курсове, тогава, много естествено, трябва да се назначават и кандидати с учителска правоспособност.

Наистина, тук би могло да се каже, че с чл. 25 въпросът се урежда — те ще бъдат третираны като заварени на съответните длъжности, ще запазят своите места и своите права. Обаче аз трябва да кажа, че много от тях не са назначени, а освен това не трябва останалите, които сега са заварени, да останат с убеждението, че законодателът е проявил към тях само известна милост, понеже законът ги е заварил на местата и затова признава правата им. Напротив, те трябва да останат на местата си със съзнанието, че заемат тези постове, защото отговарят на изискуемия по закона ценз.

Изтъквайки ви тези съображения, г-жи и г-да народни представители, аз ви моля да се съгласите, щото като цензовани за бъдеще да се признават ония кандидати, които са завършили специален институт, който предвижда специалният закон, специалните курсове, които са съществували досега у нас, по силата на един нарочен закон и правилник, и чак на трето място да се назначават, ако няма такива кандидати, ония, които имат учителска правоспособност.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и народни представителки! Колегата Павел Цолов много пространно обоснова своето предложение. Аз няма да вървя по неговия път. Трябва само да изтъкна, че, както и той напоследък подчерта, онези учителки, които са на служба, разбира се, запазват своите права. Това никаква милост не е, а това е зачитане на обстоятелството, че при сегашното положение на нещата така е била организирана подготовката на тези учителки. Не може да има обаче съмнение върху едно нещо, а то е, че тези учителки не се грижат за естествените потребности на своите питомци до 10-годишна възраст, а се грижат — и това е от много голямо значение — за тяхното възпитание преди всичко. Но понеже сега съществувала такава система на подготовка на учителки, не може да се остави това и в бъдеще. Налага се — тъкмо този закон ще го наложи — да се измени системата на подготовката на тези учителки, които трябва да бъдат възпитателки. За да бъдат възпитателки, трябва да получат правоспособност. За да могат да получат правоспособност, ще се изиска съответен изпит по съответна програма. Това ще се установи не от Министерството на социалната политика и Министерството на народното здраве, а от Министерството на народната просвета.

Павел Цолов (с): Неправилно.

Министър д-р Иван Стефанов: И тъкмо това ще стане. Ако тези курсове, които сега съществуват, действително задоволяват в това отношение, съответната правоспособност ще бъде дадена и ще се получи съответният ценз. Но не може да се изхожда от туй, което сега може да е незадоволително, и то да се увековечава.

По тези съображения, както комисията, която се занима с изработването на проекта, така и парламентарната комисия, не възприхва това становище, което изложи колегата Павел Цолов. Аз ви моля да гласувате така, както е предложено.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема предложението на народния представител Павел Цолов за изменение на пункт 14, както го изложи той, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събраниято не приема.

Продължавайте, г-н докладчик.

Докладчик Иван Чонос: На стр. 9, в 4-та подгрупа в пореден № 15, „учител по промишлеността и занаятите“ става „учител по промишлеността или занаятите“. Прибавя се нов п. 16 „Мюфтия“ с основна месечна заплата 8.500 лв. и образователен ценз духовно образование.

В „IV група“, в пореден № 7, след „архитект“ се прибавят думите: „и учител архитект (степенувана)“. Пореден № 8 се заличава.

В пореден № 10 след думата „заведение“ се поставя запетая, съюзът „и“ се заличава и накрая след „библиотека“ се прибавя запетая и думите: „Народното събрание и Министерството на информацията и на изкуствата“.

В пореден № 11 след „геолог“ се прибавя: „(степенувана)“.

В пореден № 12 след „геофизик“ се прибавя: „(степенувана)“.

В пореден № 14 след „драгоман“ се прибавя: „(степенувана)“.

В пореден № 18 след „инструктор по физ. възпитание“ се прибавя: „(степенувана)“.

Пореден № 20 се заличава.

В пореден № 23 след „контролор по държ. дългове и контролор по пенсии“ се прибавя: „(степенувана)“.

След пореден № 27 се прибавя нов пореден № 28 „корепетитор“ с основна месечна заплата 10.500 лв. и ценз образователен висше по специалността.

На стр. 10. В пореден № 29 се заличава думата „училищен“.

В пореден № 35 след „уч. заведение“ се прибавя: „и учител лекар“.

В пореден № 36 в графата за образователния ценз думата „музикално“ се заменя с думите „по специалността“.

След пореден № 39 се прибавя нов пореден номер „специалист по зем. домъкитство“ с основна месечна заплата 10.500 лв. и образователен ценз висше зем. домакинство.

Прибавя се нов пореден № 168 — „художник-скулптор“ с основна месечна заплата 10.500 лв. и образователен ценз висше по специалността.

В „б) Народно събрание“ поредни номера 1, 2 и 3 се заличават и се заменят с нови поредни номера, както следва:

1. Началник на бюро, основна месечна заплата 11.000 лв.; цензове: образователен — висше, служебен — 4 години служба.

2. Секретар по законодателството с основна месечна заплата 12.000 лв. и цензове: образователен — висше и служебен — по избор.

3. Началник на степенографи с основна месечна заплата 12.000 лв. и цензове: образователен — висше и служебен — по избор.

4. Помощник-началник на канцелария с основна месечна заплата 20.000 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

5. Началник на канцелария с основна месечна заплата 25.000 лв. и цензове: образователен — висше и служебен — по избор.

6. Уредник в библиотеката с основна месечна заплата 12.000 лв. и цензове: образователен — висше и служебен — по избор.

В „в) Министерски съвет“, след п. 10 се прибавя:

„Управление на особените имоти

Щатът на служителите се одобрява от Министерския съвет.

Академия на науките

Щатът на служителите се одобрява от Министерския съвет.

В „г) Върховен стопански съвет, след пореден № 1 се прибавя нов пореден номер 17 „технически секретар на съвета“ с основна месечна заплата 11.500 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

След п. 8 се прибавя:

„Главна дирекция на цените.

1. Главен директор с основна месечна заплата 24.000 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

2. Съветник с основна месечна заплата 21.000 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

3. Началник на отдел с основна месечна заплата 17.000 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

4. Началник на отделение с основна месечна заплата 15.500 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

5. Главен инспектор с основна месечна заплата 14.500 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

6. Началник на служба с основна месечна заплата 13.500 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

7. Инспектор (степенувана) с основна месечна заплата 12.000 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

8. Експерт-счетоводител (степенувана) с основна месечна заплата 12.000 лв. и цензове: образователен — висше, служебен — по избор.

Стр. 11. В „4. Чиновници“ на пореден № 8 заплата от 15.500 лв. се увеличава на 17.000 лв. Прибавя се нов пореден № 11 „юрисконсулт“ с основна месечна заплата 17.000 лв. и цензове: образователен — висше юридическо, служебен — 5 г. съдия или адвокат.

На стр. 13. Във „Върховна сметна палата и областни палати“.

В пореден № 1 — „Секретар на спец. съд“ — основна месечна заплата от 8.500 лв. се увеличава на 9.000 лв.

В пореден № 2 основната заплата от 8.800 се увеличава на 9.300 лв.

След пореден № 2 се прибавя нов пореден номер „Началник-бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв. и цензове: образователен — висше финансово, юридическо, търговско, държ. стоп. адм., матем. и служебен — 4 години служба.

В пореден № 6 „Съветник в областна сметна палата“ образователният ценз остава какъвто е за длъжностите по поредни номера 4 и 5.

В пореден № 10 „Председател Върх. см. палата“ — служебният ценз се изменя така: „3 г. сл. по пор. № № 4 и 5 или 6 г. по пор. № 2.“

В пореден № 10 „Председател на Върх. см. палата“, служебният ценз се изменя така: „3 г. сл. по пор. № 6 или 6 г. по пор. № № 4 и 5.“

В „Министерство на външните работи и на изповеданията“, „1. Централно управление“, преди пореден № 1 се прибавя нов пореден № 1 „Началник на бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв., ценз служебен — 4 години служба.

Пореден № 1 „Началник отдел“ става „Началник отделение“.

Пореден № 2 „Началник на отделение“ става „Началник на отдел“.

„II. Други служби“.

В пореден № 1 „Трети легационен секретар“ основната месечна заплата от 11.500 лв. се увеличава на 12.500 лв.

В пореден № 2 „Втори легационен секретар“ основната месечна заплата от 12.500 лв. се увеличава на 13.500 лв.

В пореден № 3 „Първи легационен секретар или консул“ основната месечна заплата от 14.000 лв. се увеличава на 15.000 лв.

В пореден № 4 „Легационен съветник или генерален консул“, основната месечна заплата от 16.000 лв. се увеличава на 17.000 лв.

В пореден № 5 „Пълномощен министър“ се прибавя думата „(степенувана)“ и образователният ценз се заличава, а служебният ценз става „по избор“.

„III. Персонал по иновенното и инославно духовенство“.

В пореден № 1 „Висш духовен съдия“ основната месечна заплата от 10.500 лв. се увеличава на 11.000 лв.

В пореден № 2 „Гл. мюфтия“ основната месечна заплата от 11.000 лв. се увеличава на 12.500 лв.

В пореден № 4 „Главен равнин“ основната месечна заплата от 11.000 лв. се увеличава на 12.500 лв.

В „Българска православна църква“ пореден № 3 „Митрополит на почивка“ се заличава.

В пореден № 4 заплата от 11.500 лв. се увеличава на 12.000 лв.

На стр. 14 в „Министерство на вътрешните работи“, „А. Администрация“, преди пореден № 1 се прибавя нов пореден № 1 „Секретар на окр. управление“ с основна месечна заплата 9.000 лв. и цензове: образователен — средно, служебен — 2 години служба.

След пореден № 3 се прибавя нов пореден № „Секретар на обл. дирекция“ с основна месечна заплата 12.000 лв. и цензове: образователен — в. юр., държ. стоп., фин. админ и служебен — 3 години служба.

В „Б. Народна милиция“, „III. Старши командири, в пореден № 8 се заличава думата „младши“.

В пореден № 9 „Милиционерски подполковник: инспектор, н-к милиц. у-ще в провинцията, пом. Стол. комендант“ се прибавят думите: „и началник на трудови възпитателни обществения“ и основната месечна заплата от 14.500 лв. се намалява на 14.000 лв.

В „IV. Висши командири и специалисти“, в пореден № 12 „милиционен генерал-майор: н-к на униформена милиция“ основната месечна заплата от 20.000 лв. се намалява на 18.000 лв.

На стр. 15. В „6) Цивилна оперативна милиция“, пореден № 21 — „Началник бюро“ — основната месечна заплата от 11.000 лв. се увеличава на 12.500 лв.

В пореден № 28 „Инспектор“ се прибавя думата „(степенувана)“.

В пореден № 36 „Директор“ основната месечна заплата от 22.000 лв. се увеличава на 23.000 лв.

На стр. 16, „Министерство на народното просвещение“, преди пореден № 1 се прибавя нов пореден № 1 „Нерезовен гимназиален учител“ с основна месечна заплата 10.000 лв. и ценз образователен — висше по специалността.

След пореден № 2 се прибавя нов пореден № 3 „Асистент във висше учебно заведение“ с основна месечна заплата 12.000 лв. и образователен ценз „висше по специалността“.

Прибавя се нов пореден № 4 „Старши асистент“ с основна месечна заплата 13.500 лв., образователен ценз „висше по специалността“ и служба: „3 години асистент“.

В пореден № 6 „Директор на учителския институт“ се прибавят думите: „или на образцова гимназия“.

В пореден № 7 се заличават думите „и държавна политехника“, като основната месечна заплата от 12.000 лв. се увеличава на 14.500 лв.

След пореден № 7 се прибавя нов пореден номер „Лектор по език“ с основна месечна заплата 15.000 лв. и цензове: образователен — висше по специалността и служебен — конкурс.

В пореден № 8 „Уредник в университетска библиотека — София“ се прибавят думите „и Държ. политехника“, като основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 14.500 лв.

На пореден № 9 „Уредник в Музик. академия“ основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 14.500 лв.

На пореден № 10 „Уредник в естеств.-исторически музей“ основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 14.500 лв.

След пореден № 10 се прибавя нов пореден № „Старши уредник в Университетска библиотека — София и в Естествено-исторически музей“ с основна месечна заплата 17.000 лв. и цензове: образователен — висше по специалността и служебен — 4 години уредник и конкурс.

В пореден № 11 „Ръководител по художествено каменоделие в Худож. академия“ основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 13.500 лв.

В пореден № 12 „II-к канцелария Соф. университет“ се прибавят думите: „и Държ. политехника“.

В пореден № 13 „Директор на биол. станция“ основната месечна заплата от 14.000 лв. се увеличава на 16.000 лева.

В пореден № 14 „Директор на Софийската университетска библиотека“ основната месечна заплата от 17.000 лв. се увеличава на 20.000 лв.

След пореден № 14 се прибавя нов пореден номер „Областен училищен лекар“ с основна месечна заплата 13.500 лв. и цензове: образователен — висше медицинско и служебен — 8 години служба.

В пореден № 15 „Директор на естествено-исторически музей“, основната месечна заплата от 18.000 лв. се увеличава на 20.000 лв.

В пореден № 16 „Главен асистент“ основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 14.500 лв. и служебният ценз се изменя така: „3 години старши асистент и научни трудове“.

В пореден № 17 „Редовен доцент в университет, висше училище и академия“ основната месечна заплата от 14.500 лв. се увеличава на 17.000 лв.

В пореден № 18 „Извънреден професор в университет, висше училище и академия“ основната месечна заплата от 18.000 лв. се увеличава на 20.000 лв.

В пореден № 19 „Редовен професор в университет, висше училище и академия“ основната месечна заплата от 22.000 лв. се увеличава на 23.000 лв.

В „Централно управление“ се предвижда „началник на бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв., с образователен ценз висше образование и служебен — 4 години служба.

В пореден № 21 „Заплата на член на учебен комитет“ се увеличава от 12.500 лв. на 13.500 лв.

На стр. 17, в „Министерство на финансите“ — „2. Държавно юрисконсулство, пореден № 1 „Държавен адвокат“, основната месечна заплата от 13.500 лв. се увеличава на 15.000 лв.

В „4. Дирекция финансови проучвания и издвания“ се предвижда длъжност „Началник на бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв., с образователен ценз като на пореден № 1 и със служебен ценз — 4 години служба.

Създава се и длъжност „Главен инспектор“ с основна месечна заплата 14.500 лв., образователен ценз като тоя по пореден № 1 с служебен ценз — 8 год. служба.

На стр. 18, в „7. Дирекция преки данъци и акцизи“, пореден № 7 „Данъчен (акц.) началник II ст. у-ние“ и „пом. данъчен (акц.) началник I ст. у-ние“, освен образователен ценз средно образование се предвижда и висше образование с основна месечна заплата 11.500 лв.

В „Дирекция на митниците“ създава се нова длъжност „Началник на бюро с основна месечна заплата 11.000 лв., образователен ценз — висше юр., фин., търг. държ. стоп., адм., хим., и служебен ценз — 4 год. служба.

В пореден № 5, „Управител II ст. митница или подуправител на I ст. митница“, контролор при митница“ и „химик-оценител“ основната месечна заплата от 11.200 лв. се увеличава на 11.500 лв.

В пореден № 6 „Инспектор в централно управление“ — се прибавя: „(степенуван)“.

Стр. 20. „Министерство на правосъдието“.

В „Централно управление“ се предвижда нова длъжност „Началник на бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв., образователен ценз — висше по специалността и служебен ценз — 4 години служба.

В „Съдии“ пореден № 7 „Прокурор Соф. обл. съд“ се заличава, като в пореден № 8 вместо „Председател на Соф. обл. съд“ става „Прокурор на Соф. обл. съд“.

В пореден № 9 се прибавя: „и председател на Соф. обл. съд“.

В „Съдебни служители“ създава се длъжност „Съдебен архивар (степенуван)“ с основна месечна заплата 7.800 лв., образователен ценз — средно и служебен ценз — 2 години съдебно-канцеларска служба.

В пореден № 1 „Секретар на: околийски съдия, съдия-следовател, на прокурор и на съдия-изпълнител“ основната месечна заплата от 8.000 лв. се увеличава на 8.500 лв.

В пореден № 2 „Секретар на: съдия-изпълнител — София, областен съд, административен секретар на околийски съд“ основната месечна заплата от 8.200 лв. се увеличава на 8.700 лв.

В пореден № 3 „Касиер при Соф. областен съд“ основната месечна заплата от 8.500 лв. се увеличава на 9.000 лв.

В пореден № 4 „Секретар на: апелативен съд, при обл. прокурор — София, административен секретар на: околийски съд — София, и областен съд“ се прибавя „управител Соф. съдебна палата“; основната месечна заплата на длъжност при ценз средно образование от 8.500 лв. се увеличава на 9.000 лв.

В пореден № 5 „Секретар на Върх. кас. съд и Върховен адм. съд, административен секретар на Апел. съд“ думите „и Софийски обл. съд“ се заличават и основната месечна заплата на длъжността с ценз средно образование от 8.000 лв. се увеличава на 9.300 лв.

Към пореден № 6 „Административен секретар на Върх. кас. съд и Върх. адм. съд“ се прибавя: „и на Соф. обл. съд“, а основната месечна заплата на длъжността с ценз средно образование от 9.000 лв. се увеличава на 9.500 лв.

В „Затвори“, пореден № 3 „Директор на Соф. центр. затвор“, основната месечна заплата от 12.500 лв. се увеличава на 13.500 лв.

Предвижда се нова длъжност „Директор на възпиталище за малолетни“ с основна месечна заплата 9.500 лв., образователен ценз „институтско“ и служебен ценз „учителска правоспособност“, и „Директор на поправителен дом за малолетни“ с основна месечна заплата 11.500 лв., образователен ценз — висше педагогическо и служебен ценз — учителска правоспособност.

Стр. 21. „Министерство на войната“, в „3. Чизовници“, пореден № 1, вместо „инспектор по ж. п. и морско дело“ става „инструктор по ж. п. и морското дело“.

В пореден № 7 „Началник на бюро“ към образователния ценз „висше по специалността“ се прибавят думите „или средно техническо“, а след „4 години служба или практика“ се прибавя „или 9 години техник“.

В пореден № 15 „Главен техник (всички видове)“ става: „Главен техник, главен картограф, главен топограф (всички видове)“.

В пореден № 16 „топограф и картограф“ се заличават.

След пореден № 21 се прибавя пореден № 22 „фоторепортер“ с основна месечна заплата 8.500 лв., образователен ценз — средно образование и служебен ценз — изпит.

В „4. Военно-съдебен персонал“, в пореден № 1 — „секретар на: Военен съд, военен прокурор, военен следовател“ — основната месечна заплата от 8.000 лв. се увеличава на 8.500 лв.

В пореден № 2, „Административен секретар на: военен съд, прокурор при военен касационен съд“, основната месечна заплата от 8.200 лв. се увеличава на 8.700 лв.

В пореден № 3, „Административен секретар на: Военно-съдебна служба и на военно-касационен съд“, основната месечна заплата от 8.500 лв. се увеличава на 9.000 лв.

Забележка 1 се заличава.

Забележка 2 става забележка 1.

Забележка 3 става забележка 2.

Прибавя се нова „Забележка 3-а“. Длъжностите от пор. № № 1, 2, 3, 5, 6, 7 и 8 от ведомствените длъжности на Министерството на информацията и на изкуствата могат да се вземат и от Министерството на войната (културно-просветен отдел).

Прибавя се нова „Забележка 4-а: На всички санитарни и ветеринарни лекари, аптекари и зъболекари, които имат офицерски чин във войската, им се зачитат прослужените години в цивилното ведомство по специалността и получават заплата на заеманата от тях длъжност“.

На стр. 22. — Министерство на търговията и продоволствието в „Централно управление“, създава се нова длъжност „Началник на служба“ с основна месечна заплата 13.500 лв., образователен ценз — висше и служебен ценз — 6 години служба.

В „Дирекция на разпределението“ създава се длъжност „Проверител по разпределението и снабдяването“ с основна месечна заплата 8.500 лв., образователен ценз — средно и служебен ценз — 3 години служба.

В пореден № 9 „Директор“ става „Главен директор“ и основната месечна заплата от 22.000 лв. се увеличава на 24.000 лв.

Създава се нова длъжност „Районен комисар по разпределението и снабдяването“ с основна месечна заплата 8.800 лв., образователен ценз — средно, служебен ценз — 1 година провирител.

Създава се нова длъжност „Околийски комисар по разпределението и снабдяването“ с основна месечна заплата 9.000 лв., образователен ценз — средно, служебен ценз — 2 години районен комисар и основна месечна заплата 10.500 лв. при ценз висше образование.

Стр. 23. „Министерство на земеделието и държавните имоти“, в „Централно управление“ се предвижда нова длъжност „Началник на бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв., образователен ценз — висше по специалността, служебен ценз — 4 години служба.

В „Санитарно-ветеринарна дирекция“, пореден № 4, „Управител околийска ветеринарна лечебница“, служебният ценз става — 8 години ветеринарен лекар.

В пореден № 7, „Управител обл. ветер. лечебница“, служебният ценз става: 10 години ветеринарен лекар от които 5 години в лечебница.

На стр. 24, в „Дирекция на земята“, пореден № 1 „Контролор по приходите“, основната месечна заплата от 8.000 лв. се увеличава на 8.500 лв.

В пореден № 10 се заличава „(областна)“ и става „Началник на служба“.

В „Дирекция на горите“ прибавя се нова длъжност „Милиционер горски и ловен“ с основна месечна заплата 6.500 лв. и образователен ценз — прегимназия или горско училище.

В пореден № 2, „Старши горски милиционер“ основната месечна заплата от 6.500 лв. се увеличава на 7.000 лв.

В пореден № 11 „Управител на горско стопанство или дърво-резна фабрика, терпентинна фабрика, управител на нар. парк „Витоша“ основната месечна заплата от 12.000 лв. се увеличава на 12.500 лв.

В забележката думите: „в тригодишен срок, респективно за следващия конкурс 5 г.“ се заличават и се заменят с думите: „независимо от изслуженото време в научно-изследователските институти“.

На стр. 25. „Министерство на обществените сгради, пътищата и благоустройството“, в пореден № 3 „Чертожник-конструктор“ се прибавя „(степенуван)“.

В пореден № 7 „Ръководител на строежи“ става „Организатор на строежи“ и основната месечна заплата от 11.000 лв. се увеличава на 13.000 лв.

Прибавя се нов пореден № 17 — „Административен главен инспектор — с основна месечна заплата 14.500 лв. и служебен ценз — по избор.“

В пореден № 21 — „Главен директор на министерството“ — служебният ценз, вместо „проявена техн. или обществена дейност“, става: „по избор“.

В „Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните“ — в а) „Централно управление и станции“, пореден № 2, „телефонист международна служба“ основната месечна заплата от 8.200 лв. се увеличава на 8.500 лв.

Забележката става „Забележка 1“ и се прибавя нова „Забележка 2: длъжности за трудовото възпитание в т. п. институт се вземат от ведомствената таблица на „Главната дирекция на трудовата повинност“.

В б) техническа дирекция“ поредни № № 5 и 6 се сливат и става: „Нач. автом. центр. нач. в. фр. уредби, нач. телегр. уредби, пом. нач. обл. техн. т. т. инспекция“ с основна месечна заплата 11.500 лв. и образователен ценз „висше техн. т. п. техн. св. практ.“ и служебен ценз „3 г. служба инженер, 10 г. служба по спец. и изпит по специалн.“

На стр. 26. „Министерство на народното здраве“, в „Централно управление“, се предвижда нова длъжност „Началник на бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв., образователен ценз — висше и служебен ценз — 4 години служба.

В пореден № 1, „Началник на служба“, служебният ценз става „6 години служба или практика“.

В пореден № 2, „Инспектор (степенуван)“, служебният ценз става „6 години служба или практика“.

В пореден № 3, „Главен инспектор“, служебният ценз става „8 години служба или практика“.

В пореден № 4, „Началник на отделение“, служебният ценз става „10 години служба или практика“.

В пореден № 5, „Началник отделение цел. институт“, основната месечна заплата от 15.500 лв. се увеличава на 17.000 лв.

В пореден № 8, „Началник центр. институт“, основната месечна заплата от 17.000 лв. се увеличава на 20.000 лв.

Предвижда се длъжност „юрисконсулт“ с основна месечна заплата 17.000 лв., образователен ценз — висше юридическо и служебен ценз — 5 г. служба или адвокат.

Във „Външни служби“ предвижда се длъжност „сестра посетителка“ с основна месечна заплата 8.500 лв., образователен ценз „сестринско училище“ и служебен ценз „6 г. служба или курс и изпит“.

Пореден № 16 става „Управител местна болница“.

Пореден № 21 става „Началник областна зъботехн. лаборатория“.

Накрая се прибавят нови длъжности: „Началник противовенерически диспансер“ с основна месечна заплата 12.000 лв., образователен ценз висше медицинско, служебен ценз 2 г. служба и специална подготовка, и „Управител на презанаториум“ с основна месечна заплата 13.000 лв., образователен ценз висше медицинско, служебен ценз 3 г. служба или началник болнично отделение.

Забележката става „Забележка 1“, като след думите „милосърдните сестри и лекарите“ се прибавят думите „лаборантите, зъболекарите и учителките възпитателки“.

Прибавя се нова „Забележка 2-а: Длъжности за лечебните заведения по други ведомства се вземат съобразно нуждите им от ведомствената таблица на Министерството на народното здраве — външни служби“.

Прибавя се нова „Забележка 3-а: Всички задължения по отношение на резултатите от научната работа (научни трудове, изобретения и др.) се отнасят и до научния персонал на института при Нар. дното здраве“.

На стр. 27, „Министерство на социалната политика“ — в „Дирекция на труда“, пореден № 1 „Инспектор по труда (степенуван)“, основната месечна заплата при образователен ценз средно образование става 10.500 лв., а при висше образование 12.000 лв.

В пореден № 2, „Началник на инспекция на труда“, основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 13.500 лв.

В пореден № 6, „инспектор по труда — лекар или инженер“, основната месечна заплата от 12.000 лв. се увеличава на 13.000 лв.

Предвижда се нова длъжност „Административен секретар на пом. съд“ с основна месечна заплата 8.500 лв. при образователен ценз средно образование и 10.500 лв. при висше образование и служебен ценз 2-годишна съдебна канцеларска служба.

В пореден № 13 „Главен инспектор“, основната месечна заплата от 14.000 лв. се увеличава на 14.500 лв.

На стр. 28, „Министерство на информацията и на изкуствата“ — в „Общи длъжности“ се прибавя длъжността „Началник на бюро“ с основна месечна заплата 11.000 лв., образователен ценз висше и служебен ценз 4 години служба.

В пореден № 9, „Уредник в Нар. музей“, основната месечна заплата от 12.000 лв. се увеличава на 14.500 лв.

В пореден № 10, „Уредник в нар. библиотека“, основната месечна заплата се увеличава от 12.000 лв. на 14.500 лв.

Предвиждат се нови длъжности „Асистент в Нар. библ. или музей“ с основна месечна заплата 12.000 лв. и образователен ценз — висше по специалността, и „Старши асистент в Нар. библ. и музей“ с основна месечна заплата 13.000 лв., образователен ценз — висше по специалността и служебен ценз — 3 години асистент.

В пореден № 12, „Директор на нар. музей в Пловдив и Варна“, основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 17.000 лв.

В пореден № 13, „Директор на Нар. библиотека в Пловдив и Варна“, основната месечна заплата от 13.000 лв. се увеличава на 17.000 лв.

В пореден № 25, „Директор на Нар. етногр. и Нар. археолог. музей в София“, основната месечна заплата от 18.000 се увеличава на 22.000 лв.

В пореден № 26, „Директор на Народната библиотека — София“, основната месечна заплата от 18.000 лв. се увеличава на 22.000 лв. Заглавието „Дирекция на печата“ се заличава.

В пореден № 1 „Репортер“ — служебният ценз става 3 м. служба в редакция и изпит.

В пореден № 3, „Редактор“, образователният ценз става „висше или средно с чужд език“ и служебен ценз „по избор“.

Поредни № 5 „Началник-отделение“, 6 „Началник-отдел“ и 7 „Директор“ се заличават, понеже тези длъжности минават към общите длъжности.

Предвижда се нова длъжност „Старши уредник Нар. библ. — София“ с основна месечна заплата 17.000 лв., образователен ценз висше по специалността и служебен ценз — 3 години уредник.

В „Министерството на индустрията и занаятите“, в „Дирекция на проф. образование“, пореден № 10 става: „Учител-специалист в професионално училище (степенуван)“ с основна месечна заплата 10.000 лв.

Предвижда се нова длъжност „Директор на уч. институт“ с основна месечна заплата 14.500 лв., образователен ценз висше по специалност и служебен ценз — 5 години учител.

В „Министерство на електрификацията, водите и природните богатства“, в отдела други служби в пореден номер 3, след „Чертожник-конструктор“ се прибавя: (степенуван); в пореден номер 10, „Началник на бюро“, образователният ценз вместо висше техническо става висше по специалността; в пореден номер 13, „Районен инженер“, образователният ценз вместо висше техническо става висше по специалността; в пореден номер 19, „Директор“, заплата, вместо 24.000 лв., става 22.000 лв. и служебният ценз, вместо 16 години служба или практика по специалността, става 14 години; предвижда се нов пореден номер „Главен директор“, с заплата

24.000 лв., образователен ценз висше по специалността и служебен ценз — 16 години служба или практика по специалността.

В отдела „В“ — „Длъжности предимно на физическия труд или дарование“ — пореден № 18, вместо „Дебатен стенограф, степенуван“ — става: „Стенограф I група — 12.000 лв., ценз — конкурс, и стенограф II група — 13.000 лв., ценз — конкурс, и стенограф III група — 14.000 лв., ценз — конкурс.“

Значи, премахва се наименованието „дебатен“, няма и степенуване, а се създават групи.

Прибавя се нов пореден — „Ръководител на корабен риболов“ — с 12.000 лв. заплата и ценз — по избор.

На стр. 30, в „II. Културно-художествени работници“, за художествено-артистичните длъжности се създават „категории“ вместо „групи“.

На стр. 31. — „б. Художествено-технически длъжности“, в заплата на служителите стават следните изменения:

Пореден	№	1	заплата	вместо	7.000	лв.	става	8.000	лв.
•	№ 2	•	•	•	7.500	лв.	•	8.400	лв.
•	№ 3	•	•	•	8.000	лв.	•	9.000	лв.
•	№ 4	•	•	•	8.500	лв.	•	10.000	лв.
•	№ 5	•	•	•	9.000	лв.	•	11.000	лв.
•	№ 6	•	•	•	9.000	лв.	•	11.000	лв.
•	№ 7	•	•	•	10.000	лв.	•	11.500	лв.
•	№ 8	•	•	•	10.000	лв.	•	11.500	лв.
•	№ 9	•	•	•	10.000	лв.	•	11.500	лв.
•	№ 10	•	•	•	10.000	лв.	•	11.500	лв.
•	№ 11	•	•	•	11.000	лв.	•	11.500	лв.

В пореден	№	2	заплата	вместо	11.000	лв.	става	12.000	лв.
•	№ 13	•	•	•	11.500	лв.	•	12.000	лв.
•	№ 14	•	•	•	11.500	лв.	•	12.000	лв.
•	№ 15	•	•	•	11.500	лв.	•	12.000	лв.
•	№ 18	•	•	•	12.500	лв.	•	14.000	лв.
•	№ 19	•	•	•	12.500	лв.	•	14.000	лв.

Пореден № 20 се заличава.

В пореден № 21, който става пореден № 20, заплата се намалява от 15.000 лв. на 14.000 лв. В пореден № 22, който става пореден № 21, заплата вместо 15.000 лв. става 16.000 лв. В пореден № 23 който става пореден № 22, заплата вместо 18.000 лв. става 20.000 лв. В пореден № 24, който става пореден № 23, заплата вместо 18.000 лв. става 20.000 лв.

Забележка първа до пет се премахват. Създават се нови редакции на тия забележки, като броят им се увеличава на 8. Ще ви ги прочета. (Чете)

„Забележка I. Всички служители от народните театри и народните опери в провинцията, числящи се към художествено-артистичните длъжности, се ползват от заплатите, предвидени от първа до девета категория включително, като от девета категория могат да се ползват само един директор, един режисьор, един диригент и най-много четири артисти.

Забележка II. Всички членове на държавните симфонични оркестри в провинцията, числящи се към художествено-артистичните длъжности, получават заплати с по 1.000 лв. по-малко от предвидените в таблицата за културно-художествените работници.

Забележка III. Всички артисти, хористи и артисти-оркестранти от военно-представителния хор при Министерството на войната, София, получават заплата с по 1.000 лв. по-малко от предвидените в шатните таблици за културно-художествените работници.

Забележка IV. Хористите, оркестрантите и танцьорите от художествения колектив на Народната милиция, София, могат да се ползват с заплати, предвидени във втора и трета категория на шатната таблица за културно-художествените работници. Солистите от хора, оркестра и танцовия ансамбъл при същия колектив получават с 1.000 лв. повече. Художественият ръководител на ансамбъла получава с 1.000 лв. повече от солистите.

Забележка V. Отговорниците на оркестровите, хоровите и балетни колективи при народните опери получават по 500 лв. повече от предвидената заплата.

Забележка VI. Всичките театрални служители в провинцията, числящи се към художествено-техническите длъжности, получават с по 500 лв. по-малко от предвидените заплати на тези длъжности, определени в отдел „б“ — художествено-технически длъжности. Народните театри и народните опери в провинцията не могат да назначават художествено-технически директор и художник-проектант I група.

Забележка VII. При техническо-художествените длъжности, когато даден служител борава с технически обекти, от него се изисква съответна техническа правоспособност.

Забележка VIII. Оперните артисти (солисти) получават повече 500 лв. месечно върху заплата си.

На стр. 32, „III. Схема“, в графата „Длъжности“, след „Работник-специалист“ се прибавя: „майстор, огняр и машинист.“

В „I група — I категория“ пореден № 4 „Строителство, проектанство и ръководство“ се премахва. Поради това по-нататъшната номерация съответно се променя. В пореден № 10, който ще стане пореден № 9, текстът „Производство и строеж на самолети“ се променя така: „Производство и ремонт на самолети и кораби“.

В „II категория“ се прибавя нов пореден № 10 със следния текст: „Строителство, землемерство, проектанство и ръководство към него“.

В „III категория“, пореден № 8, „Горско производство и землемерство“ думите „и землемерство“ се зачертават.

На стр. 34 — „Г. Степенуване длъжности“ — в пореден № 1 „Агент (данъчен, акционер), бирник — средно и висше образование“ се прибавя една нова трета степен, за да се образуват три степени, от които трета степен с заплата 8.500 лв., втора степен 9.000 лв., а

Ценз 4 години агент или бирник, и първа степен 9.500 лв., с ценз четири години агент, бирник втора степен.

В пореден № 2 думите „Асистент в Университета“ се заличават и текстът става: „П. аптекар“ — две степени, с заплатата: втора степен — 8.000 лв. и първа степен — 8.500 лв., за която се иска служебен ценз 4 години помощник-аптекарь.

След пореден № 3 се поставя пореден № 4 „Съдебен архивар“, в две степени: втора степен с заплатата — 7.800 лв. и първа степен — с 8.200 лв., за която се иска служебен ценз 4 години архивар. Досегашният пореден № 4 става пореден № 5.

Прибавя се нов пореден № 6 „Драгоман“, с две степени: втора степен — с заплатата 10.500 лв. и първа степен — с 11.000 лв., за която се иска ценз 4 години драгоман.

Пореден № 5 става пореден № 7; пореден № 5-а става пореден № 8; пореден № 6 става пореден № 9.

В пореден № 7, който става пореден № 10, след „Инженер (архитект)“ се прибавят думите: „геолог и геофизик в електрификацията“.

В пореден № 8, който става пореден № 11, след „Инспектор“ се прибавят думите „и инспектор по труда с висше образование“.

Пореден № 9 става пореден № 12; пореден № 10 става пореден № 13.

Създава се нов пореден № 14 „Инспектор в Дирекцията на народната милиция — цивилна оперативна милиция“ с две степени: втора степен — заплатата 13.000 лв. и първа степен — с 14.000 лв., за която се иска ценз 4 години инспектор в милицията.

Пореден № 11 става пореден № 15; пореден № 12 става пореден № 16; пореден № 13 става пореден № 17; пореден № 14 става пореден № 18.

Създава се нов пореден № 19 „Контрольор по държавните дългове и пенсия“ с три степени: трета степен с заплатата — 10.500 лв., втора степен — с 11.000 лв., за която се иска ценз 4 години контрольор и първа степен — с 11.500 лв., за която се иска ценз 4 години контрольор втора степен.

Пореден № 15 става пореден № 20, пореден № 16 става пореден № 21, пореден № 17 става пореден № 22, пореден № 18 става пореден № 23, пореден № 19 става пореден № 24, пореден № 20 става пореден № 25.

В пореден № 21, който става пореден № 26, текстът „Преподавател в средно учебно заведение“ става „Редовен преподавател в средно учебно заведение, средно музикално училище, инструктор по физическо възпитание и учител-лекар“; степените си остават четири, но заплатите се изменят така: четвърта степен — 10.500 лв., трета степен — 11.100 лв., втора степен — 11.700 лв. и първа степен — 12.300 лв.

След пореден № 21, който става пореден № 26, се създава нов пореден № 27, със следния текст: „Пълномощен министър“, две степени: втора степен с заплатата — 20.000 лв. и първа степен — с 21.000 лв., за която се иска ценз 4 години пълномощен министър.

Пореден № 22 става пореден № 28 и в текста се прибавят следните думи: „или на съобщения и призовки“.

Пореден № 23 става пореден № 29.

В пореден № 24, който става пореден № 30, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.000 лв., трета степен — 8.500 лв., втора степен — 9.000 лв. и първа степен — 9.500 лв.

В пореден № 25, който става пореден № 31, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.500 лв., трета степен — 9.000 лв., втора степен — 9.500 лв. и първа степен — 10.000 лв.

Пореден № 26 става пореден № 32, пореден № 27 става пореден № 33.

В пореден № 28, който става пореден № 34, текстът се изменя така: „Секретар-касиер на средно учебно заведение или институт“. На стр. 35 пореден № 29 става пореден № 35, пореден № 30 става пореден № 36, пореден № 31 става пореден № 37, пореден № 32 става пореден № 38.

В пореден № 33, който става пореден № 39, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.000 лв., трета степен — 8.500 лв., втора степен — 9.000 лв. и първа степен — 9.500 лв.

В пореден № 34, който става пореден № 40, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.000 лв., трета степен — 8.500 лв., втора степен — 9.000 лв. и първа степен — 9.500 лв.

В пореден № 35, който става пореден № 41, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.500 лв., трета степен — 9.000 лв., втора степен — 9.500 лв. и първа степен — 10.000 лв.

В пореден № 36, който става пореден № 42, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.500 лв., трета степен — 9.000 лв., втора степен — 9.500 лв. и първа степен — 10.000 лв.

В пореден № 37, който става пореден № 43, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.000 лв., трета степен — 8.500 лв., втора степен — 9.000 лв. и първа степен — 9.500 лв.

В пореден № 38, който става пореден № 44, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 8.500 лв., трета степен — 9.000 лв., втора степен — 9.500 лв. и първа степен — 10.000 лв.

В пореден № 39, който става пореден № 45, текстът става „Учител-специалист в професионално училище“ и заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 10.000 лв., трета степен — 10.600 лв., втора степен — 11.200 лв. и първа степен — 11.800 лв.

В пореден № 40, който става пореден № 46, заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 10.500 лв., трета степен — 11.100 лв., втора степен — 11.700 лв. и първа степен — 12.300 лв.

В пореден № 41, който става пореден № 47, в текста се прибавя „(архитект)“ и заплатите се изменят съответно така: четвърта степен — 10.500 лв., трета степен — 11.100 лв., втора степен — 11.700 лв. и първа степен — 12.300 лв.

Пореден № 42 става пореден № 48, пореден № 43 става пореден № 49, пореден № 44 се зачертава; пореден № 45 става пореден № 50, пореден № 46 става пореден № 51.

Най-после се прибавя нов пореден № 52, с текст: „Лаборант-микроскопист“, с две степени: втора степен — 7.500 лв. и първа степен — 7.800 лв., с ценз: „лаборант-микроскопист“.

Това са всичките длъжности и цезове по таблицата.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Ще пристъпим към гласуване на щатната таблица тъй, както бе докладвана.

Моля ония г-да народни представители, които приемат щатната таблица на държавните служители, заедно с измененията и допълненията, подробно докладвани от докладчика на комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Давам 20 минути отход, след което заседанието ще продължи.

(След отхода)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Заседанието продължава.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за одобрение държавния стопански план за 1947 и 1948 години — продължение на разискванията.

Има думата народният представител г-н д-р Георги Петков.

Д-р Георги Петков (сЛ): (От трибуната) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! На Великото народно събрание е представен за разглеждане държавния стопански план, планът за организиране на българското народно стопанство в предстоящите две години — 1947 и 1948. Според духа на този план и твърденията на неговите автори, в него е отразена стопанската политика на Отечествения фронт. Това се потвърждава и от мотивите на законопроекта, където е казано, че държавно-стопанският план и включените в него мероприятия отразяват генералните линии на правителствената стопанска политика. Тая основна мисъл бе до известна степен потвърдена и от г-н председателя на Върховния стопански съвет. И ние можем да бъдем доволни, че с представянето на този стопански план нам се дава възможността да разгледаме тия генерални линии на стопанската политика на Отечествения фронт, изразени като основни начала на този стопански план. Разглеждането на тия основни линии ще ни даде възможност да установим по един реал-политически начин възможностите за осъществяване на посочените в този план мероприятия. Чрез тази политическа преценка на тия основни начала, подчертавам аз, ние ще трябва да си изясним ония конкретни форми, в които трябва да се изрази конструктивно стопанската политика на днешното правителство, първо, в областта на производствения обществен процес, където ние ще трябва да разберем, какво разрешение ни дава този план и какви основни елементи съдържа той по отношение на ония социал-икономически форми, които определят отношенията между труда и капитала в производствения процес; второ, да доловим какви са възможностите и степента на развитието на техническата организация на този производствен процес, наречен българско народно стопанство в неговия производствен сектор, и, най-сетне, да си изясним, при каква общественно-правна обстановка ще трябва да се проведат ония конкретни форми, които трябва да представляват структурата на този стопански план. Същите тези елементи ние ще трябва да ги установим и във втория съществено фактор на народностопанския живот — в разпределението на благата, сиреч в размяната.

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Ние трябва да установим историческата истина, че след голямата световна война не само в общественно-политическия живот, но и в стопанската структура, в отношенията на всички културни народи, включително и на нашия, е настъпил процес на дълбоки промени — структурни и социал-политически.

Две са общественно-историческите предпоставки, които обуславят тази дълбока промяна в стопанската структура и отношенията у всички народи и у нас, в България: първо, извършен е един дълбок процес в изменение на началата, върху които се изгражда съвременният стопански живот в отличие на ония начала, които характеризираха либералистичния период на капитализма в света до тази война, и, второ, тук се създават и един специфични условия, като резултат на световната война, на съпътстващите я събития, разрушения и катаклизми, изразени в изтощаване и разрушения на народните стопанства в периода на преход от военновременен състояние към мирновременен състояние.

Какви са новите начала на стопанското строителство днес? На първо място: издигане обществените интереси над частно-материалните интереси на капитала. Не вече печалбата и експлоатацията на труда трябва да обуславят структурните форми на общественния процес на производството, а обществените интереси и принципите на социалната справедливост. Ако в миналото консуматорът беше обект, който често пъти използваше конюнктурните промени на капиталистическото анархистично производство и специално в периодите на засилена конкуренция — едно изгодни положение на консуматора, което се изграждаше за сметка на експлоатацията на работника и на неговия труд — днес, като начало в това отношение на новото стопанско строителство, се поставят двата полюса: консуматор и работник като равноправни обекти на едно организирано общественно стопанство. Всичко днес се изгражда — и трябва да се изгради — под знака на обществените интереси. И като реален израз на този стремеж на изграждане нови начала на стопанския живот се явява так наречено контролирано стопанство, онова стопанство, където елементите стихийни сили на капитализма и на стопанските отношения с капитализма са подчинени и въпрегнати под знака на една планомерна общественно-държавна политика. Както самият промислов-

стъпен процес, такъ и цялото разпределение на богатата са поставени под обществен контрол в името на една универсална политика не само на материалния интерес но и на социалната справедливост, на културата, на духовния прогрес и разцвет на личността и на колективитета. Не вече стихийните и слепи закони на капиталистическото стопанство са, които определят хода в развитието на стопанските отношения, а това е устремът и върховният интерес на обществото към благосъстояние, към прогрес, устрем към социализъм, който не е нищо друго, освен една по-висша форма на културен и социален живот.

Но когато се касае за провеждането на тази контрол, за обуздаването на тия стихийни сили на капиталистическото стопанство и неговото превръщане в контролирано стопанство, не е само държавата, която има историческата и обществена задача да проявява и да провежда този контрол. Ако при фашизма този контрол можеше да се провежда, единствено само чрез държавата и в името на държавния авторитет, затова защото при фашизма държавата беше всичко, а обществото и личността — нищо, в периода на социалната и икономическа демокрация държавата е подчинена на личността и на нейните върховни интереси към благоденствие и социална справедливост, ...

Георги Михайлов Добрев (к): Прекрасен социалист!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... а заедно с това тя е призвана и сътрудничество с колективните организации на това общество. Колективитетът, проявен било в кооперативните организации, било в професионалните организации, било в други културни и пр. организации — ето това са другите фактори, които имат историческата и обществена повеля наред с държавата да провеждат този контрол върху народното стопанство и стопанския живот. И тук именно се проявява в своя ясен и подчертан вид истинската стопанска демокрация.

Но за осъществяването на тази истинска стопанска демокрация, за възможността да се премине от капитализма към контролираното народно стопанство, изградено на принципите на стопанската демокрация, където личността трябва да проявява своята стопанска дейност в атмосферата на истинска свобода, самоинициатива и сигурност в рамките на обществен интерес, необходими са две предпоставки: първо, да са наред в недрата на дадено общество материалните условия за премиване към системата и строителството на контролираното народно стопанство и стопанския живот на началата на стопанската демокрация и, второ, този преход, ако щете го наречете революционен преход, да е узрял в съзнанието на неговите носители. И ние трябва да се запитаме: тези две предпоставки общественно-икономически съществуват ли в нашата страна, са ли те налице, за да можем правилно да преценим в какви форми и доколко безболезнено ще може да се изживее този процес и дали той ще може да се извърши по силата на тия две естествени предпоставки, или же той трябва да бъде декредитиран да се провежда с закони, о заповеди?

Най-напред в областта на земеделието. Безспорна истина е, върху която нито вие, нито ние спорим, че състоянието на българското дребно земеделие е неудържимо, е опасно и че то трябва непременно да премине, по силата на оная социална мизерия, в която се намира българският селянин, при примитивните форми, в които се изразява неговата стопанска дейност, към една по-висша форма на стопанска дейност, по-продуктивна, по-результатна, осигуряваща на труженника на земята по-хубава социална и човешка участ.

Кой е пътят в преход към това състояние? И тук ние не спорим. Преходът е един единствен — чрез кооперирането на българското земеделие не само в областта на кредита, в областта на размяната, разпределението, но и най-вече в областта на производството.

Но пита се: по какъв начин ще трябва да се осъществи това кооперативно строителство, дали то ще трябва да представлява естественият процес на прехода от днешното състояние към новото, по силата на съзнанието, на узрялото съзнание в селяните за предимствата на кооперативната форма на производство, дали това кооперативно строителство ще се изрази като резултат на една творческа самодейност, съзнание и разбиране, или же (Смехъ всред мнозинството поради особената интонация на оратора) това ще трябва да се извърши по пътя на диктатурата, на заповедите, на декретите?

Стоян Сюлемезов (к): Ще ви оставят да саботирате! Вие оставяте вашата фабрика да не работи!

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): Излизайки от основната същност на кооперацията, че тя представлява една доброволна самодейност на нейните творци, естествено е, че процесът на това кооперативно строителство в областта на земеделието ще трябва да се извърши по естествения път на доброволното самотворчество на селяните. И тук ние не можем да се разберем с вас.

Петко Кунин (к): Защото ние ходим да ги правим, а вие ги рушите — затова не можем да се разберем! Ние нямаме данни, че ги отиваш да рушим!

Д-р Георги Петков (сЛ): Когато ние искаме да създадем от кооперацията един елемент на ново стопанско строителство, ние трябва да осъществим не декретираната, насилнически създадена форма на стопански отношения, а трябва да я оставим тя да бъде естествен резултат на материалните условия на нашата икономическа действителност и на узрялото съзнание в ума и глава на българския селянин по пътя на просветата, на примера, на образцовия пример.

В областта на промишлеността какви са материалните предпоставки за една дълбока промяна на икономическите форми в този сектор на нашето народно стопанство? Тук ние трябва да констатираме една безспорна истина. Пътят за прехода на промишлеността и нейното организиране ще трябва да бъде в две прояви: в дребно-производствената промишленост и занаятите — един, и в едрата фабрична промишленост — друг. При дадената стопанска производствена форма на занаятчийството ясно е, че, подобно на земеделието, този процес ще трябва да отиде също така по пътя на кооперативното строителство, обаче не в тази форма, в каквато днес се провежда — себична, инцидентна, спорадична, без да представлява от себе си една по-висша форма на производствен процес, а едно обикновено събиране на обушарските тезгяхи, на шивашките маси в по-големи помещения, вместо в досегашните малки работилници, и превръщане на дребното занаятчийско производство също така пак в ръчно, даже не и в манифактурно, защото в тия кооперации, които наблюдаваме, не съществува дори и най-елементарното разпределение на труда, характерно за едно манифактурно производство.

Аз не ща да кажа за всички други инцидентно родили се и израснали кооперации, които често пъти са ръководени не от мотивите за създаване на една по-висша форма на стопански отношения, а просто и конкретно от съображения да се използват изведени наредни. Това не може да представлява оная политика, която ние разбираме като всестрани кооперативно строителство, залегнала на основата на една всестрани, универсална стопанска политика на България.

Стоян Сюлемезов (к): Какви са тези тавтологии?

Д-р Георги Петков (сЛ): За нас кооператизмът трябва да представлява един държавнически елемент, едно основно начало на една цялостна стопанска политика. (Оживлениеъ всред мнозинството поради особената интонация на оратора) Обаче при индустрията положението, безспорно, е по-друго. Да се разберем!

Райко Дамянов (к): Сега лекция ли ще ни четеш?

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз се запитвам какво е отношението на днешната отечественофронтиска власт към българските индустриалци, към българската индустрия? — Напълно неуставовно. Тия индустриалци са ту патриотични индустриалци, ту спекуланти, ту противници на властта, ту им се отрича правото на съществуване, ту се регистрира тяхното право на стопанска частна инициатива. Естествено е при тази обстановка на неуставовени отношения, които, за голямо съжаление, в действителността се проявяват като едно отрицание, един смут, ако щете, един тормоз, едно ограничение, било то с закона за незаконнозабогателите, ...

От мнозинството: А-а-а!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... било с закона за преследване на спекулантите и пр., ...

Стоян Павлов (к): Там те боли.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): ... днешната власт създава условия за най-странни и произволни тълкувания и в резултат едно цяло съсловие е поставено пред невъзможността да прояви свободно своята стопанска дейност, дори служейки на общите интереси на страната.

Райко Дамянов (к): Слушай, затуй ли спря фабриката си и изхвърли доматите?

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз искам да ви попитам: как можеш при такова положение да очакваше ...

Райко Дамянов (к): Вредители такива!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... от нашата индустрия оная творческа дейност, която се поставя като голяма задача, съгласно предположения на стопански план? Не е политика това, да излезете във вашите отношения към българската индустрия ...

Райко Дамянов (к): Към вредителите.

Д-р Георги Петков (сЛ): Да, вредители!

Райко Дамянов (к): Като тебе.

Д-р Георги Петков (сЛ): За голямо съжаление, вие не правите разлика между вредители и труженници в стопанския живот.

Райко Дамянов (к): Много добре е направена разликата. Ти, който там си затваряш фабриката и изхвърляш доматите, си вредител!

Д-р Георги Петков (сЛ): И когато индустрията в България трябва да проведе един хроични усилия ...

Райко Дамянов (к): Е-хей!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... за да разрешим големия въпрос за производството ...

Райко Дамянов (к): Разрешаваме го.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... вие поставяте тая индустрия пред моралния гнет на една обществена правна несигурност и пред една неизвестност за утрешния ден.

Райко Дамянов (к): За тебе сигурност няма да има.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): Едно такова положение на индустрията не може да не отрази своите резултати.

Васил Мавриков (к): Искате да ви се развържат ръцете, а да вършите това, което вършехте преди.

Д-р Георги Петков (сЛ): И резултатите от тази неустановена политика са налице. Ние имаме един смут вместо творчество, застой вместо подем, деградирани стопански дейци и напразно цялото индустриално съсловие иска в своите изложения пред българското правителство реалистично разрешаване на всички важни обществени и законодателни проблеми у нас, от които зависи бъдещето на нашата индустрия. Защото, уважаеми г-жи и г-да народни представители, никога ние не можем да очакваме една истинска творческа дейност в стопанския живот, когато липсва най-елементарната предпоставка за стопанска и права сигурност.

Райко Дамянов (к): За тебе сигурност няма да има. Да си го имаш това пред вид!

Стоян Павлов (к): Защо не затвори фабриката си през 1943 г., в даваше на германците консерви? Какво ти дава германците тогава? Това кажи! Това е вредителство!

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): Политиката на отечественофронтовската власт към българската индустрия е поставена на най-погрешни начала. Не отрицание, г-да, и не разрушение, а гворчество и сътрудничество. Ние имаме цяло едно съсловие със своя опит, със своите желания, ако щете, за сътрудничество с днешната отечественофронтовска власт.

Ранчо Кеменичджиев (к): Затуй спирате фабриката си.

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз не педирам каузата на престъпниците и спекулантите, защото ние не можем да наречем едно цяло индустриално съсловие престъпници и спекуланти. (Възражения от мнозинството) Аз говоря за цялото индустриално съсловие, което е готово да сътрудничи на нашата държава и което живее с ясното съзнание за тежките задачи, които се раждат от днешния политически момент и които изживява нашата страна. То трябва да бъде третирано справедливо, защото социализмът не е отрицание, не е разрушение.

От мнозинството: Е-й-й-й!

Д-р Георги Петков (сЛ): Социализмът — това е творчество градивно.

Райко Дамянов (к): Яка му душа на социализма, ако ти ще го градиш!

Д-р Георги Петков (сЛ): И тук ние се различаваме с вас. И аз ви благодаря за вашите глупави апострофи, защото с това ние подчертаваме вашата теза, че революцията не е нищо друго, освен отрицание и разрушение. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: Е-й-й-й!

Райко Дамянов (к): Тя показва на 9 септември каква е.

Д-р Георги Петков (сЛ): За нас революцията най-чиста е един творчески процес, един процес, в който се изгражда новото на началата на постиженията, които ни е дала историята в този момент. Не откъсване историческо, а едно внедряване на миналото с настоящето и бъдещето — това е творческият елемент на стопанската и социална революция. (Оживление сред мнозинството) Аз знам, че не ще ви убеди с тая теза, затова защото ние с вас спорим от 50 години...

От мнозинството: Е-й-й-й!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... за това, какво значи социална революция. Ние я разбираме съгласно учението на заместителя на марксизма, а ние я познаваме по нашето естествено и чисто учение на Маркса и марксизма.

От мнозинството: А-а-а!

Димитър Георгиев (к): Само че сега ти си на страната на враговете на народа. Това е нещастие.

Д-р Георги Петков (сЛ): Вторият комплекс от предпоставки, уважаеми г-жи и г-да народни представители, това са специфичните условия, които характеризират следвоенния период. Това са условията на разрушение, на похабяване, на разстройство, а заедно с това — сътресения и несигурност. Тези основни елементи, тези характерни черти на преходното стопанство трябва да се вземат пред вид, ако ние искаме действително да провеждаме една градивна стопанска политика.

У нас разрушенията са дълбоки не само в областта на земеделието, но и в областта на промишлеността. Аз няма да се спирам на много данни. Аз ще се спра на една област — животновъдството, там, където големи промени от една година за следната не

могат да стават, па ако щете и триста декрети да издадете. Ето какво е положението там: от 1926 г. до 1940 г. количеството на едрия добитък е спаднало с 16%, на дребния добитък — с 4%. Положението за 1945 и 1946 г. е още по-лошо. Това е един проблем, сколо който се е спорило, мъдрувало и разсъждавало в толкова много конференции на агрономи, на скотовъдци, на общественици и пр. Аз не ще се спирам върху прецедента на този проблем, но ще ви кажа, че ние имаме това положение като резултат не на конюнктурата, а поради структурната обстановка — липсата на фураж. Без да разрешите проблема за фуража, ние не можем да разрешите доколко е осъществим планът за едно такова бързо увеличение на говедовъдството. Ние предвиждаме например едрия добитък през 1947 г. да го увеличите с 6%; през 1948 г. — с 9%; овцете през 1947 г. с 14%, респ. през 1948 г. с 22%; свинете през 1947 г. — 57%, респ. през 1948 г. — 136%, и пр. О! Ако действително с декрети можеше да се регулира разплодяването изкуствено двойно и тройно на добитъка, тогава не бихме спорили. Но ние имаме една структурна обстановка на липса на фураж, на липса на пасища — едно положение, което не можете с възшебен жезъл да разрешите за една, ако щете и за две години.

Райко Дамянов (к): Какво те боли тебе?

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето един глупав въпрос. Какво ме боли! Боли ме, господине, толкова, колкото и вас, които седите тук.

Райко Дамянов (к): Хайде де! Каква грижа имаш ти, че няма да се изпълни стопанският план? Ти нито мислиш за това.

Д-р Георги Петков (сЛ): Нашата индустрия, поради отражението не само на обективните условия, не само на специфичните условия от войната, но и на тия особени политически условия, в които днес живеем, е поставена в следното състояние.

Като вземем за база 1939 г. с индекс 100, производството на текстилната индустрия се изразява през 1945 г. с 81 и през 1946 г. с 81. Металната индустрия през 1945 г. — 76, през 1946 г. — 67. Керамичната индустрия през 1945 г. — 65, през 1946 г. — 116. Хранителната индустрия през 1945 г. — 70, през 1946 г. — 65.5. Кожарската индустрия през 1945 г. — 95, през 1946 г. — 25. Консумативни блага 1945 г. — 99, 1946 г. — 57. Забелязва се едно общо намаляване производството на индустрията през 1945 г. и 1946 г. спрямо положението в 1939 г.

Петко Кунин (к): Откъде имате тия данни?

Д-р Георги Петков (сЛ): И ако искате да знаете, г-н Кунин ли или как се казвате, (Смях сред мнозинството и възкличания „Ей-й-й!“) — не съм длъжен да познавам величията ви, няма защо да се смеете. Ето откъде, г-н Кунин — мисля, че вие сте нещо като нов професор — съм взел тия данни. Вземете „Месечни известия“ на Дирекцията на статистиката, книжка X—XII от 1946 г., защото вашите студенти ще ви се смеят като професор! (Ръкоплескания от опозицията)

Петко Кунин (к): Добре, че се стенографира.

Д-р Георги Петков (сЛ): Ако ние вземем тия данни за база и ако вземете данните, които планът ни дава, че за 1947 г. ще трябва промишлеността да се увеличи с 36%, а за 1948 г. — с 67%, то значи, че ние фактически трябва да увеличим за 1947 г. промишленото производство с 66%, а за 1948 г. — с 97%. Трябва да обърнем вниманието ви и на един друг крупен факт, че има намаление на производителността на труда на работника, което се вижда от следните данни: в 1940 г. 88.294 работника са изработили 20.064.000 надници, сиреч пада се по 230 надници на година на работник. През 1946 г. ...

Министър д-р Иван Стефанов: Не разбирате тия работи.

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н проф. Стефанов! Ние много добре ги разбираме, защото това е от гледището на народното стопанство. Язък дето сте и вие някакъв професор. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър д-р Иван Стефанов: Сигурно по-добре ги разбирате, отколкото ги приказвате. Сигурно лъжете.

Д-р Георги Петков (сЛ): През 1946 г. 118.396 работника са изработили 21.348.000 надници, или на един работник се пада годишно 180 надници. Ние не можем да ги говорим за масови хронически безработици. Не. Тук има друго — упадък на производството и на промишлеността.

Райко Дамянов (к): Ти упадаш.

Министър Антон Югов: Упадък има във Вашата глава.

Д-р Георги Петков (сЛ): Но аз ще се опитам да отговоря на Вашето разгорещаване.

Райко Дамянов (к): Ех, че пък пламнахте!

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето вие едно мнение, заключение на един от най-компетентните институти по провеждането на този план. Един доклад от Министерството на индустрията — с разрешение на г-н министъра — твърди следното: „Изпълнението на този план съвпада с един момент, когато народното ни стопанство не е още окончателно заздравено; когато местните сурови материали не

са в изобилие; когато вносът на суровини, машини и машинни резервни части е все още затруднен и когато съществуват още ред спънки във връзка със снабдяването на предприятията с електроенергия, въглища, работнически труд. При това именно положение на производствените възможности на Министерството на индустрията и занаятите се възлага да се организира индустриалното стопанство така, че през настоящата година да произведе с 52-1% повече от производството през 1946 г. В действителност увеличението на производството е към 85%, тъй като планът миналата година не бе изпълнен изцяло. Обективността налага да признаем, че една подобна задача е не само тежка, но и неизпълнима, ...

Георги Петков (к): Тя е тежка, но изпълнима.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... както от страна на Министерството на индустрията и занаятите, така и от страна на отделните индустриални предприятия.

Министър Антон Югов: Г-н Петков, няма да се изпълни само при едно условие — ако позволим на саботажите да пречат. Но ако саботажите ги поставим на място, всяка задача е изпълнима за нас. (Ръкоплескания от мнозинството)

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н Югов! Това не е доклад на саботажори, това е доклад от Министерството на индустрията.

Министър Антон Югов: Вие не ме разбрахте: може да не се изпълни задачата, ако такива саботажори като Вас се оставят свободни да пречат.

Министър Христо Лилков: Какъв е този доклад? От кого е? Кажете го, ако има такова нещо.

Д-р Георги Петков (сЛ): От проф. д-р инж. Герасков.

Министър Христо Лилков: Кога е даден такъв доклад?

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н министре! Вие сигурно знаете какво става във Вашето министерство. Аз не исках това да го направя, затова молах за позволение.

Все такава е положението и с външната търговия, уважаеми г-да народни представители и представителки. Аз ще ви дам съвършено кратки данни. Вносът по обем за 1934 г. е бил 494.000 тона, а за 1946 г. — 370.000 тона, или вносът е намалал с 25% през 1946 г. спрямо 1943 г.

Министър Антон Югов: Г-н Петков! Интересно е, какво е вие сено през 1943 г. Дали не са стъклари, каквито германците в изобилие внасяха?

Д-р Георги Петков (сЛ): Забележете, г-н Югов, сега говоря за износа, той е най-съществен. Ако имате добро разбиране за стопанските проблеми, изслушайте ме.

Министър Антон Югов: Вие смятате, че сте най-добрият познавач!

Д-р Георги Петков (сЛ): Не смятам, г-н Югов! По вашата политика не искам да споря.

Министър Антон Югов: Тъй ли! Най-малко ние желаем пък по вашата да спорим.

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н Югов! Дръжте за Вашето достойнство като министър. (Възражения от мнозинството)

Министър Антон Югов: Няма защо да се грижите за моето достойнство!

Д-р Георги Петков (сЛ): През 1943 г. износът е бил 623.652 тона, а през 1946 г. — 101.015 тона, или намаление с 81% в износа през 1946 г. спрямо една военна година — 1943 г.

Министър Антон Югов: Германците ги няма да лапат!

Д-р Георги Петков (сЛ): Какво по-хубаво от това? Даво никога да не лапа, пък всичко да остане ние да го лапаме, а след това ще чакаме и машини, и суровини, и всичко онова, което лежи в този план!

Министър Антон Югов: Ще ги получим ние.

Д-р Георги Петков (сЛ): Недейте говори така. Не виждате ли в какво особено положение изпадаме?

Министър Антон Югов: Ти гледай да не изпаднеш в по-деликатно положение.

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н Югов! Вие искате да ме заплашвате ли? Кажете, аз искам да бъда спокоен, защото от Вашата милиция ме е обикновено много страх!

Кои са причините за това намаление — ясно е. Специфичните условия на следвоенната епоха — това е едно разрушено народно стопанство, едно народно стопанство, на което вие не му давате обществено-правните условия да се съвземе и при това положение имате колосално спадане на износа с 81%.

Министър Антон Югов: Не даваме на такива като Вас!

Д-р Георги Петков (сЛ): Но има и друго, което ще даде отражение. Това е въпросът за нашата девизна политика — един въпрос, за който нито не се говори в този план и аз разбирам защо. Защото там, като почнете от авторите на този план и стигнете до г-н министра на финансите, на когото въобще не му се иска да чува да се приказва за инфлация на българския лев, вие ще установите, че днес, при възстановяването на нашата външна търговия, българското народно стопанство е изправено пред мъчителната проблема от ново обезценяване на българския лев. Ето, аз ще ви приведа фактически данни, г-н професоре. По курсовете на Българската народна банка швейцарският франк е 18.88 лв., при 250% премия прави 66 лв. От уравниване цените на вътрешния пазар с тия на международния пазар швейцарският франк фактически трябва да бъде равен на 158 лв. Доларът вместо 284 лв., с премията трябва да бъде 758 лв. Лирата вместо 1.148 лв. ще бъде 2.747 лв., или с други думи международният паритетен курс на българския лев е 2.4 пъти по-нисък, отколкото курса, установен на вътрешния наш пазар. И аз се питам: как ще разрешите този проблем? Народната банка казва — по пътя на подвижните премии. О! Там е нещастие. Подвижните премии — това води към истински хаос, който може да роди най-страшната парична криза в една страна. Но ако прибегнете до уравнилния фонд, там каузата е изгубена.

Райко Дамянов (к): Ще има да сънуваш ти за това.

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз ви питам, преди да свърша, г-жи и г-да народни представители, при тия перспективи, пред които е изправено нашето народно стопанство, вътрешно-политически, международно-политически, финансови и девизни, как може да се помисли, че един подобен план може да бъде осъществен? Аз трябва да подчертая от името на нашата парламентарна група, че трагедията на българския народ и на България е много по-голяма, за да си позволим удоволствието да ни се представят подобни водевилни упражнения на разни канцеларисти. (Ръкоплескания от опозицията)

Райко Дамянов (к): Да, настъпи трагедията, ама за такива като него.

Стоян Павлов (к): Слушай, поразенело! Планът ще бъде изпълнен и преизпълнен за твое нещастие и за щастие на трудежния се български народ. (Ръкоплескания от мнозинството) Я кажи, колко милиона обра през фашистко време? (Възражения от опозицията)

Министър Антон Югов: Не го закачай на тази тема.

Райко Дамянов (к): Той е социалист. Недейте говори, че има милиони!

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Има думата г-н министърът на индустрията.

Министър Христо Лилков: (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания) Г-жи и г-да народни представители! Представеният за разглеждане стопански план считам, че буди интерес, който подчертава две неща, по които смятам, че сме съгласни всички тук в това Събрание.

Първото нещо, по което сме съгласни всички, е голямото значение, което има този план за страната ни, за бъдещето ни, най-вече за съдбата на нашите деца, за онази върволица от поколения, които идат след нас и на които виждаме да се очертава краят, далече, е-е някъде в безкрая. Аз мисля, че това обстоятелство безспорно налага да имаме едно сериозно отношение към въпроса, който разглеждаме. Не се касае въпросът тук да одобрим, или да не одобрим едно правителство, ако щете. Не се касае въпросът да правим някаква политика. Касае се въпросът да направим нещо добро, нещо трайно, нещо постоянно. Аз мисля, че пом така сложим нещата, би трябвало да очакваме, че всички тук съвършено спокойно, съвършено обективно, неприянудени, неподкупени от никакви чувства и отношения към нещата, ще разгледаме сложните проблеми, за да можем да намерим най-правилния, единствено възможния път при сегашните условия за постигане на най-добри резултати.

Аз чух вчера с удоволствие, ще кажа, даже една от опозиционните представители тук — те често приказват така по-свободно, защото така се разбира, опозицията трябва винаги да се противопоставя — това беше г-н Христо Стоянов — да казва, че действително съвършено обективно ще гледа на нещата. И други направили тази декларация.

Горчива болка изпитвам да ви кажа, че наистина по този проблем има признаци, че някой се отнасят крайно несериозно. Аз не искам да бъда голословен. Аз изпитах една страшна горчивина, когато прочетох вчера във в. „Свободен народ“ една закачка — едно неправилно разбиране на нещата, което показва, че съвършено несериозно се отнасят към въпросите. В какво се състои работата?

В стопанския план, между препоръките, които се дават по отношение на Министерството на индустрията, на стр. 7, в т. 12, п. „а“, е казано: „Възлага се на министерствата на Индустрията и занаятите, на Земеделието и държавните имоти и на Търговията в двумесечен срок да разработят мероприятия за: увеличаване добива и подобряване режима за посъпване на суровите местни материали в индустрията“. Тук е направена печатна грешка, казано е „посъпване“ вместо „посъпване“, и вместо буква „г“ е поста-

вена буква „к“. Ако това го прочетеше едно дете от първо отделение, което срича, което не търси общия смисъл на думите, а гледа само фонетично как се произнася написаната дума, можеше да не разбере смисъла. Но аз считам че редакторът на „Свободен народ“ е един сериозен човек, който често пише по сериозни въпроси.

Министър Здравко Митовски: Често и честно!

Министър Христо Лилков: Аз обичам да вярвам, че този човек е сериозен, щом говори по сериозни въпроси и се занимава с тях. Аз ви моля да ми позволите да прочета какво се пише по този пункт във в. „Свободен народ“, за да видите, че наистина изпадаме в едно положение да издребняваме по неща, които са толкова важни и от толкова кардинално значение. Ето какво се пише във в. „Свободен народ“ от 20 т. м.: (Чете) „В тази глава има и една много интересна препоръка. Тя е за увеличаване добива и подобряване режима за посъпването на суровите местни материали за индустрията (вълна, коноп, памук, пашули и др.). Всеки читател ще изпадне в недоумение от тази препоръка за подобряване режима за посъпването на местните сурови материали за индустрията.“

От мнозинството: Тю-у-у!

Министър Христо Лилков: „Стопанският план в отдел „ценя“ предвижда поевтиняване на индустриалното производство с 5%, а същевременно препоръчва мероприятия за посъпването на суровите и индустриалните материали, което неизбежно ще предизвика посъпване на индустриалните произведения. Изглежда, че магната — и ето, о съдба, тук ги е сполетяла същата съдба, като в думата „магна“ буквата „г“ станала „з“! На същото място, дето се прави този коментар на печатната грешка, се е случило това, (Смях сред мнозинството) Следва ли от това ние да мислим сега, че наистина този господин, който пише това, е неграмотен човек?

Коста Лулчев (сЛ): Но и Вие видяхте печатната грешка, след като прочетохте във в. „Свободен народ“. (Оживление и смях сред опозицията)

Един от мнозинството: Затова излиза „Свободен народ“ — той е за печатните грешки!

Райко Дамянов (к): На Коста Лулчев му е простено. Той е майстор!

Министър Христо Лилков: Г-жи и г-да народни представители! Аз изпитвам истинско удоволствие, когато бъда апострофиран, защото всеки апостроф може да ни наведе на една правилна мисъл. Но в настоящия случай апострофът съвсем не е остроумен. Признавам, че ние никога не бихме забелязали грешката в една дума, но ние не четем сричка по сричка, а винаги четем по смисъл. Когато видя шест букви, които отразяват мисълта, която следва, в никой случай няма да забележа грешната буква. Ако е дефект, признавам този дефект. Вие, които търсите с увеличително стъкло някъкъв дефект, сте го забелязали. Аз наистина бих се радвал, ако посочите една грешка, но добросъвестно, обективно да кажете: г-да, така е написано, личи от смисъла, че искате да кажете това и това; който го прочете, може да си състави превратно понятие. Това е честното и почтеното. А не да твърдите, че ние наистина правим някаква магия, че правим някаква демагогия; че наистина ще посъпим суровите материали, когато ние целим да ги поевтиним; че ние умислено ще съобщим на хората, че ще посъпваме материалите — нещо, което нито е било говорено, нито е било мислено.

Прочее аз тук казах няколко думи, за да изтъкна, че наистина трябва да съжаляваме, че в някои случаи ние изпадаме в дребнаво отношение към нещата. А тук се признава, че наистина трябва да се отнасяме сериозно. Не е въпрос да се закачаме. Въпрос е да сложим нещата там, където са. Не се касае въпросът за нещо временно, за нещо преходно. Не е нещо, което можем да го изменим. Касае се въпросът да турим основата на едно стопанско устройство за дълго време, върху която основа ще градим. Касае се въпросът да създадем благоденствие на десети си, да създадем благосъстояние на страната. Всяко указание, което има място, което има резон, трябва да бъде казано тук, но сериозно, искрено, добросъвестно. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията)

Смятате ли, че постигате много нещо с това, като презичате, когато тоябва и когато не трябва? Смятам, че с това не се допринася нищо. Можем с това най-много да изродим отношението си. Вие можете да имате друго отношение към въпросите, вие можете да стоите на онова място (Сочи към опозицията) и да имате мнение, противно на моето, но ако се аргументирате, заявявам, че винаги мога да взема и урок от това, което се казва. Но когато има дребни закачки, несериозно отнасяне, съгласете се, че ние сме човече и можем да вложим чувства, каквито обикновено вие влагате. Затуй нека поне един път да пораснем, да се издигнем и да слушаме. (Ръкоплескания от мнозинството)

Коста Лулчев (сЛ): Да бъде!

Петър Анастасов (сЛ): Приемаме!

Цола Драгойчева (к): И това им не харесва!

Коста Лулчев (сЛ): Много внимателно ви слушаме.

Министър Христо Лилков: Аз пристъпвам към изложението, което съм длъжен да направя по стопанския план. Наистина на

мене прилича като министър на индустрията да се спра на онези проблеми, които засягат само специално Министерството на индустрията и занаятите, но съгласяете се, че за да може човек да се аргументира, трябва да излезе от някои основни положения, които съществуват, да изрази становището, което има по целия стопански план, и оттам, върху този фон, върху тази основа да изгради онези заключения, които прави въз основа на всичко онова, което е легнало в стопанския план.

Г-жи и г-да народни представители! Стопанският план предвижда всичко си поставя една определена задача. Той подбира средствата за постигането на тази задача, търси метода, подхода за постигането на поставената цел. И ето в този методологичен ред аз искам да разгледам всички проблеми, които са сложени в стопанския план, и всички специфични проблеми, които са свързани с индустрията.

Преди всичко стопанският план си поставя за основна задача да издигне, да въпрегне, да координира всички национални сили за създаване благоденствие в страната; да намъри, да въпрегне, да координира всички национални сили, за да създаде нещо хармонично, от което наистина да се постигне един резултат. Това е безспорно.

Но веднага би се възразило, би се казало: та досега тези сили не съществували ли? Нещо повече, в същия вестник „Свободен народ“ се пише: „Вие не сте казали нищо ново. Та няма всички тези неща не съществували? Нима индустриалните предприятия не работеха без план? Кой е работил без план? Вие нещо ново ли открихте?“

Тук пак се спекулира с думите. Въпросът не се касае за един план на индустриално предприятие. Касае се за един общ стопански план, в който да бъдат координирани усилията. Досега в нашия стопанство, което се уреждаше на принципите на либерализма, обикновено отделните стопани ги стимулираха един интерес, различни от обществените в повечето случаи; интереси, които бяха временни за тях или за обществото, които не можеха да обхванат дълбочина общите интереси. И затуй ние виждаме едно изкоренирано развитие на нашите стопански предприятия. Ние виждаме, че се създава нещо, което е в интерес само на отделните предприятия. Те действуват с план, но с оглед на социалността, с оглед на общността, с оглед на общите интереси — там няма план. И затуй, макар че се действа с план, там се действа антисоциално, противобществено и често пъти се действа без съзнание противобществено. (Ръкоплескания от мнозинството)

Аз си позволявам да направя едно сравнение — предвременно моля извинение от аудиторията, пред която приказвам — което според моето скромно мнение подхожда да се направи в настоящия случай, макар и да има малко, бих казал, гичантен характер; но пред една аудитория от сериозни хора може да се каже това.

Някога, през 1921 г., през управлението на Александър Стамболийски, когато се разглеждаше чл. 4 относно незаконно зателителите, ставаше въпрос да се определи, какво собствено е това спекулант и какво е спекулативна сделка. Един човек с примитивен ум — аз считам, че един примитивен ум понякога, ако не знае, съдържа кондензиран опит на умовете в цели поколения — каза: „Спекулант ли? Няма какво да се учи какво е спекулант и спекулативна сделка. Спекулант — продавайте — е като протестант. Той се подушва, той се усеща — като го видиш, ще го разбереш. Той действа за свой собствен интерес.“

Един от опозицията: Това е много остроумно, г-н министре!

Министър Христо Лилков: Дали е остроумно, други ще кажат.

Цветан Максимов (зНП): И политическите спекуланти се подушват. (Смях сред опозицията)

Министър Христо Лилков: Не знаете какво приказвате. Това показва, че сте несериозни.

Добри Терпешев (к): Не им обръщай внимание!

Министър Христо Лилков: Искам да кажа, че ако се касае за план, може да се каже, че и проститутката действа с план, но тя е социално вреден елемент. И спекулантът, който се свързва с проститутка, действа с план за свои собствени интереси, но социално неговата дейност е една съвършено вредна проява, докато проститутката може би няма умисъл да бъде вредна социално. Сигурно колегата д-р Златарева, която е разгледала дълбоко този проблем за проститутката, може да ни помогне в случая. (Оживление и смях сред опозицията)

Не се страхувайте от това! Колко сте несериозни! На всеки случай тази проява може да бъде социално вредна, въпреки че се действа с план.

Ето това е достойнството в случая — наистина да се действа с план, с оглед на бъдещето, с оглед на всички условия, които съществуват, с оглед на цялата обстановка, при която живеем, за да може този план да създаде блага за максимум хора, ако не абсолютно за всички, и за максимум по-продължително време. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ето това е планът. Това е един стопански план, който трябва да бъде създаден. Но този план не може да бъде създаден като самоцел. Не претендираме да сме създали едно литературно произведение, в което са съчетани всички тези неща по един гениален начин. Планът не представлява самоцел, той е средство за постигане на една цел. Тази цел е да повдигнем нивото на нашия народ, да му създадем повече благоденствие, да създадем максимални блага за максимално число хора. Това е целта на плана. Но и тази цел би могла да бъде постигната само тогава, когато са подбрани подходящи средства, които са годни да улеснят осъществяването ѝ.

Ние сега можем да се спрем само на това, да ли действително средствата, които са избрани, са годни за постигането на тази

дел. Наистина би било наивност, така да се каже, да се счита, че като сме изработили един добър план, като има една благородна идея, всичко е свършено. Всичкото е там — и в това отношение ние трябва да бъдем обективни — дали средствата, с които ще си служим, ще бъдат годни средства за постигане на тази цел. Аз още сега ви заявявам: аз съм се отнесъл критично към всички неща. Аз искам да кажа предпазливо, че средствата, които са посочени, са така грижливо избрани, че наистина при нормални условия, при условия, които всекидневният живот ни дава, ще докарат с абсолютна сигурност резултатите, които преследваме. (Ръкопляскания от мнозинството)

Но господата бързат да възразят и казват: „Вие не знаете, какво ще се роди. Вие не знаете каква ще бъде реколтата. Вие не знаете какво ще се внесе.“

Какво е внесено — това е известно, това ние знаем. Знаем го не затова, защото сме хвърлили карти при Мадам Марита, знаем го, защото сме живели в живота, защото знаем, че има закони, които са постоянни и неизменни, които докарват едни и същи резултати. Ние знаем например, че при нормална година ще получим добив средно 127 кг. пшеница от декар. Това е нормалното, това е естественото. Та вие в отделното индустриално предприятие винаги ли предвиждате всички рискове? Предвиждате ли, че може да бъде запалена машината, че може да изгори фабриката и да не можете да произведете предвидения материал? Но вие си създавате план и знаете на края на годината колко трябва да произведете, колко печалба да имате. Ето ние, като знаем какво значи средно производство, предвидили сме го да постигнем; като знаем какви са нашите възможности за внос от тук и там, предвидили сме какво ще постъпи. Може да настъпят формални причини, може да настъпи смъртта на този или този, но това ще бъде ненормалното, то ще бъде вън от това, което е вложено в плана. И планът само в тази област може да има елементи, да кажем, на случайност. Но при предвижданията ние туряме средното число, нормалното число, онова, което се нарича норма, обобщеното число. Ние не сме турили 170 кг. пшеница на декар, което може да се роди, защото е изключение, ние не сме турили и 70 кг., което може да се получи при суша, а сме турили нормалното, естественото, което може да стане.

Също и за индустрията. В индустрията, там където е възможно, правили сме математически изчисления, изкарвали сме онова, което може да се произведе, и сме го турили. И затова смятам, че ако е въпрос да се направи само ефект, това казваме, че планът е някаква литературна химера — не знам как го казва — е несериозно отнасяне към тая работа, която е погълнала усилията на толкова много хора. (Възвращения от опозицията)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Г-да народни представители! Часът е 9. Съгласно правилника трябва да гласуваме продължение на заседанието. Който г-да народни представители са съгласни, заседанието да се продължи до 12 часа, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Христо Лилков: Г-жи и г-да народни представители! Ако така е сложен въпросът за създаването на стопанския план; ако наистина ние трябва да изразим с нещо пътя, по който ще вървим, за да осъществим този план, аз мисля, че на мене не се пада да излагам всички методи, всички средства, всички начини, по които ще бъде осъществен този стопански план. Аз мисля, че на мене остава да кажа онова, което трябва, което е наложително да се каже по отношение осъществяването на плана, което засяга Министерството на индустрията и чанаяните. Затова аз ще се спра само на опозиционните, които съществуват и които според мене ще съдействуват за изпълнението на този план.

Аз искам преди всичко да отчета един факт. За да бъде злепоставено сигурно Министерството на индустрията, за да се направи аргумент и оттам, където не съществува, прочете се един доклад на Министерството на индустрията. Аз не знам как е възможно — наистина аз трябва да си взема бележка от тая работа — доклади на Министерството на индустрията, без да стигат до мене, да стигат до този, който прочете доклада.

Георги Костов (к): Това са политически гангстери. Как да не може!

Министър Христо Лилков: На всеки случай, ако става въпрос за доклада на директора на индустрията по въпроса за изпълнението на плана, ето го, той е при мен. Такова нещо аз не съм прочел. Ето тук се говори по същия въпрос: ...

Иван Копринков (сЛ): Г-н министре! Той се казва д-р Мишо Герасимов. Пише ги по три пъти, и са противоречиви.

Един от мнозинството: То ще излезе като речта на Бърнс.

Министър Христо Лилков: ... (Чете) „Производственият план и изпълнението му.“ Ето го. Аз мисля, че ще бъде свършено издигнато да го чета. И ви казвам, че никъде никога това не е казано.

(Министър-председателят Георги Димитров влиза в заседателната зала. Бюрото, министрите и народните представители от мнозинството стават прави и ръкопляскаат)

В този доклад никъде не става въпрос, как ще бъде изпълнен и че наистина планът не може да бъде изпълнен. Но, г-да г-жи народни представители, аз мисля, че ние трябва да гледаме на нещата такива каквито са и каквито логически могат да се сложат. Този човек, който е изработил плана по отношение

на индустрията, е този, който прави и доклада. А кой би могъл да каже за това, което сам е създал, че то е нещо несвършено или невъзможно? Аз мисля, че наистина честният човек няма да го каже; щом го е съставил честен човек, той никога няма да каже, че не е осъществим. Аз смятам, че тук има само една качка, която не би могла и не би трябвало да хване място.

Иван Копринков (сЛ): Същият писа против бившия министър Нейков, че е геметовец и направи доклад на партията си, а при него беше началник на отдел.

Яни Янев (з): А ти си далавераджия. Гнили лимони!

Министър Христо Лилков: Елементарната етика задължава да не се приказват работи за един човек, който няма възможност, да се защити. Да не се приказват работи, които не могат да станат. Елементарната етика задължава да не злепоставяме един човек. Ако става въпрос да го съдим, ще го съдим, но това е зле окачествено, да говорите за един човек работи, които никога не би могъл да провери. Не бива да засягате, и то публично, дейността на един човек, за който трябва да знаете, че той гради индустрията. Така леко не бива да си позволявате да говорите.

Г-жи и г-да народни представители! Аз искам да се спра да ви кажа няколко думи по отношение плана на индустрията, за да можем да извадим онова заключение, което трябва да извадим по отношение осъществимостта на плана. Преди всичко, всички тук, без изключение, приказвах за онова голяма значени, което има индустриалното производство за нашето стопанство. Аз мисля, че по този пункт ние всички сме съгласни. Нещо повече, има едно указание, което наистина е така видимо, че никакви роднински връзки или частни връзки не могат да го омаловажат. Това е факт, че всички оратори, когато дойдоха тук, включително и последният, включително и председателят на Върховния стопански съвет, всички тук приказваха най-много с дани по отношение на индустрията. Това е едно указание, че наистина индустрията е един отрасъл от нашето стопанство от капитално значение. Следователно не съвсем случайно, не така инцидентно правителството в своята декларация така дебело, така подчертано изтъкна, че индустрията е важен отдел в нашето стопанство и че правителството ще положи всички грижи, на които то е способно, за да бъде тя правилно развита за добруване на българския народ. Затова аз не трябва да се спрам повече на това. Аз искам да се спра само върху характера на нашата индустрия в настоящия момент.

Безспорно нашата индустрия се е развила на принципа на либералистичното стопанство. Индустрията действително се е развивала с оглед на частния интерес, интереса на предприемача, на лицето, което ще извлече полза от индустриалното предприятие. Това са били основните стимули както за рационалното построяване, така и за развитието на индустриалното предприятие. Затова ние ще видим, че наистина нашата индустрия се е развивала не с оглед на един дълъг живот, не с оглед на общите интереси, не с оглед, ако щете, и на някакви дълготрайни лични интереси, но с оглед на конюнктурните интереси, при конюнктурните условия. Ако има благоприятни условия, примерно да кажем, за маслодайната индустрия, юрнат се всички там и отиват в тази посока; ако има известни благоприятни условия, да кажем, за мелничарската индустрия, всички отиват там. Ние знаем какво стана след миналата война с мелниците. Понеже се създават известни благоприятни условия за пласмент на етерични масла, каквито бяха мента и др., ние виждаме, изведнаж всички се юрпаха в тази посока. Винаги е изпъквал на преден план не общият интерес, а само специфичният личен интерес. Нашата индустрия се е развивала на тази плоскост — не с оглед на обществения интерес, а с оглед безспорно на частния интерес, и, както изтъкнах някой от опозицията, имаше характер на паразитна индустрия. И ето ние сега много лесно можем да си обясним, защо когато тази обстановка се измени, когато тази генерална линия се измени, когато методите на подход към индустрията се променят, хората, които са раснали при други условия, които са се сраснали с тия условия, ще чувствуват една мъка, едно неудобство, ако щете, най-леко казано. Тогаз, когато се трансформира, създава се известна реакция.

Министър-председател Георги Димитров: Стават реакционери!

Министър Христо Лилков: И ето в настоящия момент стопанският план си поставя за задача наистина да сложи развитието, устройството и продуктивността на индустрията на съвършено нови начала.

Основният мотив, който трябва да легне в основата на изграждането на всяко предприятие, е — подчертано — социалният мотив. В края на краищата — аз ще се спра след малко на частната индустрия — частният сектор в индустрията, който е преобладаващ, не може да пренебрегне своите интереси, но основният, главният мотив, подчертаният мотив е социалното отношение към нещата. И тогава, когато този мотив, който е сложен в основата на осъществяването на плана, не противоречи на частния интерес, ние ще видим и в плана подчертано това — частният интерес може да бъде зачетен, но тогава и толкова, колкото и колкото това допускат общите интереси на цялата страна. Затова аз искам да подчертая най-напред, каква е физиономията на нашата индустрия.

Министър-председател Георги Димитров: (Към Петко Стоянов) Не се смейте! Много можете да научите, г-н професоре!

Петко Стоянов (нез): Всякога ни вугаете,

Цветан Максимов (АНП): Веселата част започва. Ама той го-
воря по хитлеристки. Как да го слушаме! Това е теорията на
Хитлер.

Министър Христо Лилков: Г-жи и г-да народни представители!
Това, когато приказвам така за индустрията, аз бих могъл да
се спра на няколко данни, за да подчертая какво е състоянието
на индустрията в настоящия момент.

В настоящия момент, регистрирани като индустриални пред-
приятия по закона за индустрията имаме 4.620. В тях работят
променливо между 103.000 и 130.000 индустриални работници. От
тях 35 са държавни предприятия, около 75 изцяло одържавени
предприятия и около 180 други, в които държавата има участие
такова, за каквато приказвахме малко преди това по закона за
придобиването на тези имоти.

Следователно, виждате, че голям процент от нашата проми-
шлена дейност в настоящия момент се извършва от индустри-
ални предприятия, които са в частни ръце и които по принципите,
които изтъкнахме, даже ще действуват с оглед донякъде в ин-
тереса на частните стопани.

9% от българското население са индустриални работници, а
11% от националния доход е от индустрията. Г-н министърът на
финансите вчера каза, че е около 9%. Според изчисленията, които
ние имаме сега в Министерството на индустрията, 11% от на-
ционалния доход е доход от индустрията. Това е една голяма придо-
бивка, затова защото нашата индустрия, въпреки че се намира в
един първоначален стадий на развитие, дава едно производство — на
което ще се спра допълнително — което, ако наистина се по-
стави на по-правилна основа, ако се даде едно въздействие, което
да съчетае обществените в частния интереси по-добре, бихме по-
лучили много по-добри резултати.

Нашата индустрия, можем да кажем, остана сравнително не-
васегната вследствие на това, че нашата страна не беше театър
на военни действия. Аз ще се спра допълнително да поясня, че
наистина нашата индустрия понесе последици от войната; че на-
истина ние имаме големи поражения от войната в индустрията,
но това, което се нарича непосредствени разрушения на инду-
стриалните предприятия, непосредствени разрушения за машините,
го нямаме у нас. Често пъти искат да кажат, че това е за-
слуга кой знае кому. Тази заслуга принадлежи само на българ-
ския народ. Заслугата да бъдат запазени неговите индустриални
предприятия принадлежи на българския народ. Българският на-
род имаше един спонтанен дух на правилно разбиране, едно усещане,
че политиката, която се водеше, ще ни заведе към ката-
строфа. Затова той спонтанно прояви една реакция, да не може
българската държава да бъде въввлечена непосредствено във
войната, за да не могат да се развият военни действия в нашата
страна. И затова ние виждате, че ние говорим, че Отечества-
ният фронт е онези, който спаси страната — и що се отнася до инду-
стрията, за която аз говоря, това не е празна приказка — Отече-
ственият фронт като едно движение, като едно спонтанно нави-
дане на българския народ, на противопоставяне на реакцията, е
онези, който спаси страната ни. Прибавете към това и онези краен
резултат, който достигна съпротивителното движение с акта на
9 септември, който още един път предметно, видимо не позволи,
нашата страна да стане театър на военни действия — и ние виж-
дате следователно кой е авторът, комуто се дължи това, че на-
шата индустрия в настоящия момент се намира в едно състоя-
ние, по отношение запазването ѝ, на което — да не кажа много —
съседни и други страни биха могли да завидят.

Тази индустрия, такава каквато е, с всички онези поражения,
които времето и условията, при които работеше, нанесоха върху
нея, трябва да я организираме, за да създадем едно произ-
водство, което да задоволи българския народ. И в много отпо-
ношения ние можем да разчитаме, че ще можем да изнесем и ще
изнесем навън.

Какви задачи предстоят на нашата индустрия непосредствено?
Първо — възстановяването на индустрията. И ето веднага си-
гурно ще бъда обвинен в противоречие, че преди малко казах,
че индустрията съществува, а сега казвам, че ще възстановя-
ваме индустрията. Аз във всеки случай, когато казвам едното
и другото, зная какво искам да кажа. Аз казвам, че индустрията
не е разрушена, но е понесла последици от войната. Нашата ин-
дустрия беше направила последни напрежения през време на
войната, за да може да фабрикува за нашите цели тук на вой-
ната — дотолкова, доколкото воювахме — и най-вече за герман-
ците. Следователно, трябва да имате пред вид, че за това време
нашата индустрия не е имала възможност нито да се възобно-
вява, нито да набавя части. Ние ще видите, че една машина,
която е работила толкова години, е разнебитена или в края на
краищата, в най-добрия случай, е вече с ослабена възможност
да работи. И затова ние трябва да възстановим индустрията. И
ще го направим. Но ние не ще го правим с „мазия“ или с магия.
Ние ще го направим с онези практически и наръчни възможности,
които имаме като държава вътре в нашата страна и вън. Ние
имаме възможности — така е предвидено в закона, ненужно е да
ги изброявам — да набавим резервни части и спомагателни ма-
териали, които ще подкрепят нашата индустрия.

Г-жи и г-да народни представители! Аз зная, че това че е
работа, която така на един път ще се свърши — всяка стопанска
деятелност е толкова сложна и разнообразна — но когато има
искрени усилия, когато има честно отношение към нещата, когато
има напрежение на сили, когато има любов по отношение на едно
дело, аз мисля, че може да се постигне резултат. И затова ние ще
постигнем този резултат. (Ръкоплескания от мнозинството)

Тук се подчерта, че този план бих пропит с голям ентусиазъм,
бих пропит с голям, ако щете, оптимизъм. Та това ли му е дефек-
тът? Та кое дело, което не е любимо дело, би могло да преуспее?

Само любимо дело, онова дело, на което гледате като на скъпа,
свидна рожба, към което се отнасяте с голяма любов, само то е
преуспявало. И ако това е дефект на плана, специално на плана
за индустрията, че ние сме го оградили с една любов, с един ен-
тусиазъм, с едно желание да постигнем резултат — аз признавам
този дефект и се гордея с този дефект. (Ръкоплескания от мно-
зинството)

Но аз чух тук преждеговорившия оратор, който видимо техни-
чески трябва да познава индустриалните проблеми и който, като
ни говори също за възстановяването на индустрията, ни каза за
един проблем, който според него е най-важен. Той каза: създайте
спокойствие на индустрията! По този въпрос се приказва много.
И тук той обвини правителството специално, че не създава спо-
койствие на индустрията, индустрията не може да работи спо-
койно. Защо? Ние никога не говорим с абсолютни числа, ние го-
ворим със средното. Кой е неспокоен собствено в индустрията? В
каково се състои неспокойствието? Тук ни посочиха, че някои мо-
гат да бъдат неспокойни. Но всички могат ли да бъдат спокойни?
Ние търсим да създадем спокойствие на максимално число хора,
които са добросъвестни в нашата страна.

Наистина в човешкия живот хората различно се отнасят към
нещата. В дадения момент и при дадени субективни условия може
наистина съвършено обективно да бъдем неспокойни. Но ние сме
се погрижили, считам, с доказателства да дадем на индустрията
едно спокойствие, което е гарантирано производството — за което
ще говоря — и което показва, че само при едно спокойствие, поне
спокойствие такова, каквото навсякъде другаде има, е възможен
онзи резултат, който е постигнат. (Ръкоплескания от мнозин-
ството)

Министър-председател Георги Димитров: А в Гърция съвсем
го няма. Какво спокойствие има там? Те (Сочи опозицията) искат
да ни дадат за пример положението в Гърция. На нас сочат за
пример Гърция! (Ръкоплескания от мнозинството)

Министър Христо Лилков: Но изтъкна се тук съображението,
че приложението на закона за конфискуване на придобитите по
незаконен начин имуществата било една от пречките да се създаде
спокойствие. Вярно е, че тези, които наистина са придобили имоти
по незаконен начин, ще бъдат малко неспокойни. Но аз искам да
подчертая един основен факт, който показва, че правителството
не се отнася с чувство на мъст или нещо друго към тази работа,
а е една страшна, бих казал, до голота обективност, колкото може
да бъде някога. Вие си спомяте изявленията на министър-пред-
седателя, па и декларацията му във връзка с приложението на за-
кона за конфискуване на придобитите по незаконен начин имоти
по отношение на индустрията. Какво каза той — да се издирят
обективно всички онези, които злокачествено, подчертано анти-
социално, противообществено са действували за придобиване на
богатства, но наистина за придобиване на богатства, а не за съз-
даване нещо за индустрията; да се издирят, като се направи онова
облекчение на индустрията, което законът позволява, в рамките
на закона, за да може индустриалното производство да се развива.

Е добре, то не е ли едно държавническо отношение към не-
щата? Не би ли следвало всеки, който обективно слуша, да раз-
бере, че това е в състояние да създаде спокойствие на всеки, който
честно, почтено наистина се е изправил на полето на промишле-
ността да твори? И аз мисля, че наистина индустриалците творят.
За тяхна чест аз трябва да ви кажа, че може много малко да са
тези, които са влияли от разни такива или онакива влияния. Може
даже в друго отношение да кръшкат някъде, но щом стане въ-
прос за творещ, за създаване в индустрията, ние имаме всичкото
основание да считаме — с много малко изключения — че инду-
стриалците, които така сполучливо от устата на министър-предсе-
дателя се нарекоха патриотични индустриалци, са сътворили това,
което ние можем да дадем на българския народ и за което след
малко аз ще ви говоря. Следователно не може да става въпрос,
че такова спокойствие не съществува. Е добре, ако някъде не съ-
ществува спокойствие, ако някъде има даже, ако щете, нещо не-
редно, правителството може винаги да вземе мерки и ще вземе
мерки по отношение на това, което става в индустрията, за да
бъде тя спокойна.

Аз искам да използвам тая трибуна, за да ви кажа няколко
думи по един друг проблем, който и мене интересува, а сигурно
и вас повече интересува и по който се спекулира. Това е въро-
сът за отношенията между фабриканта-предприемач и работни-
ците в фабриките. Тук се търдеше чутъ ли не, че онези положения,
които се създадоха след 9 септември, са спънали развитието на ин-
дустрията. Аз не зная може би, като се приказва с цифри, като се
вземат цифрите, да кажем, при дни преди 9 септември и три дни
след 9 септември, може някой да извърши такава умствена спеку-
ляция и да ви докаже, че наистина това е оказало влияние.

Но, г-жи и г-да народни представители, ние никога не работим
абстрактно, никога не работим отвлечено — ние работим в една
конкретна действителност. Ние трябва да видим, при тази кон-
кретна действителност, дали наистина е могло да се направи
нещо по-хубаво от това, което е направено. И ако при тази кон-
кретна действителност — която е резултат във всеки случай на
правителството, което дойде на 9 септември и която е създава
едни особени условия — ако при тези условия не е могло да се
направи нещо по-добро, то това, което е направено с максимални
усилия, с ентусиазма, с добрата воля и със саможертвата на хо-
рата, които са го направили, трябва да бъде правилно оценено.

Създадох се, казват, профкомитети, които отрудниха отноше-
нията, спряха производството и наистина попречи за правилния
гървеж. Все става тук въпрос за спокойствието на индустриалните
предприятия. Аз съм от онези, които ще ви кажат, че така като
погледнем на нещата, съвсем изолирано, в дадено предприятие
може да има прояви — и наистина хората, които творят, отчетоха

този факт, който наистина съществува — които някъде са пречили. Но турете си ръката на сърцето и съобразете: на 9 септември, когато имаше онзи изблик на отношения към нещата, когато накупялото негодувание в продължение на толкова време излезе на повърхността, когато наистина работниците почувстваха, че гнетът от страна на законите или от страна на работодателя, или какъвто и да е друг психологически гнет върху тях, вече не съществува, какво можеше да стане, ако не съществуваша тези така организирани профкомитети при предприятията? Какво можеше да стане? (Ръкоплескания от мнозинството)

Ние стоим в една конкретна действителност, ние се намираме в един революционен кипсж — каквито и други думи да му казваме, това е истината. Една революционна промяна на нещата, промяна на духа, промяна на отношенията към нещата съществуваше. Тя трябваше да бъде канализирана, тя трябваше да бъде уловена. И аз мисля, че профкомитетите изиграха такава грамидна роля. И един ден наистина този, който иска да види нещата такива, каквито са, ще им отдаде най-голямото значение, каквото те имат. (Ръкоплескания от мнозинството)

Министърът на индустрията е този, който знае всички онези лоши прояви — нека ги кажем лоши — които може да са се отразявали и върху неговата нервна система. Но когато се касае въпросът да бъдем обективни, влезте там, идете на това място, дишайте този въздух, който съществува в резултат на акта от 9 септември, живейте с него и вижте тогава, дали действително това поведение, което държаха тогава профкомитетите, не беше резултат на едно героично усилие, на една саможертва, на едно крайно себепристрашение, каквото наистина само герои можеха да извършат.

Не желая да се хваля, не желая венцехваления, когато и да било. Аз искам да виждаме нещата такива, каквито съществуват. Наистина имаше прояви, които обективно взети, с изменените се условия, когато се успокоиха нещата, не трябваше да стават, но вие знаете онези нареждания, които се дадоха, онези самоограничения, които направиха профкомитетите. И аз мога да кажа, че в настоящия момент рядко има вече индустриално предприятие, което да отразява, че действително няма вече онези хармония, която трябва да има между работници, от една страна, и предприемачи — да се изразя с старото изражение — от друга. Що се отнася до спокойствието, ние имаме в стопанския план едно препоръка наистина за създаване на обективни условия, които да гарантират максимално производство. Но тогава, когато ние говорим за създаването на тези условия, не трябва да злословим някакви, да злорадуваме по отношение на неща, които имат също отсянка такава, каквато, според моето скромно мнение, може да се даде, и каквато им дадох досега.

Министър-председател Георги Димитров: Без професионалните съюзи ние нямаше да имаме никаква индустрия, нищо сериозно! (Ръкоплескания от мнозинството)

Министър Христо Лилков: Друг въпрос във връзка с възстановяването на индустрията е въпросът за набавяне, както ви казах, на запасни части, на нови машини и за рационализиране. И ето стопанският план, като държи сметка за обективните условия, посочва пътя, по който може да стане това. Могат да ни възразят: но вие 100% сигурно няма да го изпълните. Аз не знам дали 100% ще го изпълним. Аз горя от желание да го изпълним 100%. Ние можем да го изкараме и 120%. (Ръкоплескания от мнозинството) Но ние не говорим за фатализъм, ние говорим, че наистина ще направим усилия и съществуват условия да набавим тези части. Ние може да ги набавим и 150%, може и 98%, но нашият стремеж постоянен, непрекъснат, настоятелен е: планът 100% да бъде изпълнен. (Ръкоплескания от мнозинството)

Министър-председател Георги Димитров: Субективният фактор!

Цола Драгойчева (к): Именно това е решаващото.

Един от мнозинството: Техният субективен фактор е плесел.

Министър Христо Лилков: Аз мисля, че възстановяването може да стане и по друг път: чрез рационализация — рационализация техническа, ако щете и стопанска рационализация, защото методите, които са упражнявани досега в индустриалното производство, са били такива, които не биха могли да се прилагат сега. Ако се приложат един методи на техническа и стопанска рационализация, ние бихме могли наистина да постигнем много по-добър резултат. То е тайна за никого, г-жи и г-да народни представители, че тези индустриални предприятия, които са работили досега, са се интересували повече от това, да извлекат по-голяма печалба. Ако тази печалба наистина е била голяма, то не са прибегвали към рационализация. А сега, когато общественият интерес е на преден план, сега, когато наистина ние ще искаме за цялата държава, за цялата общност да създадем повече блага, тази рационализация е възможна и ние пристъпваме към нея.

Но аз мисля, че наистина ние имаме вече един субективен елемент — (към министър-председателя) нека се спрем на този субективен елемент, който подчертахте — на стремеж към рационализиране, техническо и стопанско. Аз мисля, че ударничеството, което се създаваше досега, наистина е едно указание за рационализация. Ако един работник може да обслужва, да кажем, сега 6 стана и да премине на 7 или 8, или ако някаква друга придобивка е станала — ето рационализацията.

На тази плоскост ние ще възстановяваме индустрията, и ние смеяме, че бихме постигнали резултати. Магия няма да вършим, човешко дело ще вършим, дело, което наистина ще бъде съвременно с много пот може би, но във всеки случай реално дело. Ние

не обещаваме, че ще направим някакви чудеса. Ние ще създадем онова, което е възможно, и ние предвиждаме, че ще бъде възможно, защото се ръководим не от химери, не от предположения, а от природните закони, от законите, които наистина управляват природата.

Аз мисля, че един важен фактор, който ще окаже влияние върху нашето индустриално производство, това е оборотният капитал. Независимо от това каква ще бъде индустрията, дали ще бъде държавно предприятие, дали ще бъде кооперативно предприятие, или ще бъде общинско предприятие, там са нужни — понеже ще бъде на базата на самоиздръжката — оборотни средства. Трябва да признаем, че нашата индустрия по отношение на своите оборотни средства е обедняла. И ние, имайки пред вид това, в плана сме предвидили да се дадат оборотни средства на индустрията.

Някой би могъл да каже: откъде е обедняла индустрията по отношение на своите оборотни средства? — Първо и първо от това, че индустрията сега, благодарение на поскъпването на живота от войната, от 1939 г. досега, и поради обезпечаването на лева, наистина е изгубила от капитала си. Ако едно предприятие по-рано е имало 3 милиона лева, да кажем, собствен капитал, който му е бил достатъчен, и ако капиталът на това предприятие днес е удвоен и е станал 6 милиона, и ако с 3 милиона лева тогава то е могло да работи, сега сигурно ще му трябват 60 милиона лева. Следователно вие гледате, че оборотните средства са недостатъчни.

Стопанският план не се е поколебал в това отношение да посочи пътя, по който наистина ние ще дадем възможност на предприятията да се кредитират. Действително правителството държи сметка за това. И вие ще видите, че няма да се мине много до това време, когато частните предприятия ще се обръщат към правителството и правителството ще им гарантира възможността да си набавят капитал, с които да работят. Това е отношение не към предприемача, а към предприятието. На предприятието, което ще сътвори блага, ние ще му създадем благоприятни условия. В плана е предвидено подробно, колко оборотни средства и кому трябва да се дадат.

Но аз мисля, че ние не бихме могли да завършим само с туй: да възстановим това, което имаме. Ние трябва да преминем и към ново строителство. И в плана са предвидени нови строителства. Аз мисля, че новото строителство трябва да се направлява най-напред към едно правилно и цялостно развитие на индустрията. Ето това значи план за цялостно развитие на индустрията. Индустрията досега се е развивала така, че всяко предприятие или всеки клон се е развивал сам за себе си. Индустрията трябва да се развива сега цялостно, да създадем, да речем, една индустрия, която ще подпомага друга индустрия. Едната ще произвежда полуфабрикати, а другата ще ги допроизвежда. По този начин комбинирано ще създадем един цял механизъм на индустрията. Само един стопански план, едно дирижирано отгоре управление на индустрията ще може да създаде такова едно цялостно координиране на индустрията. И аз мисля, че планът, като план, като идея, като ръководство на цялата индустрия, само този резултат да постигне — само да координира, да създаде една цялостна индустрия — е постигнал голяма част от целите, които са поставени в него. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един друг проблем във връзка с развитието на индустрията е проблемът за създаването на обществена индустрия. Ето тук сега, като приказвах по въпрос за сигурността, смитаха, искаха да кажат: чуй ли не, че частната собственост е застрашена и че не се знае какво ще бъде утре поведението на държавата по отношение на частната собственост.

Един от опозицията: Това е истината.

Министър Христо Лилков: И затова сега, когато аз говоря за създаването на обществена индустрия, сигурно някои ще си кажат: ето, и от устата на министъра излиза, че ще се създава обществена индустрия.

Никога от моята уста не е излизало такова нещо, че частната индустрия няма да бъде защитана. Аз говоря за обществена индустрия, но аз твърдя, че при сегашното положение, при положението, при което се намираме, при обстановката, в която живеем, има място и за обществена индустрия, има място и за частна индустрия, има място и за кооперативна индустрия. Там, където наистина се изисква по-малък капитал, там, където наистина се произвеждат някакви специфични, не стандартни стоки, където се произвеждат по-малко стоки, където се иска някакъв художествен усет, някакво художествено отношение, там ще има място частната индустрия. Там, където се касае за нещо по-цялостно, което изисква по-голямо капиталовложение, там наистина ще има кооперативна индустрия. Там, където частният капитал не намира интерес да се вложи, там, където, пак повтарям, са нужни големи капиталовложения, където общественият интерес е толкова дебело подчертан, че наистина не може да се отстъпи на частно предприятие, там ще има обществени предприятия. И заради туй ние предвиждаме да се създадат обществени предприятия там, където са вложени много капитали, където общият интерес е дълбоко подчертан и където частната инициатива няма място. (Ръкоплескания от мнозинството)

Така стои този въпрос. Такъв е въпросът, да кажем, за торовете, такъв е въпросът за сярната киселина, такъв е въпросът за синия камък, такъв е въпросът там, където може да се създаде нещо при нашите условия само с усилията на държавата.

Като се искаме да се направи един комплимент по отношение на стопанския план, проявяваше се във всеки случай една ирония по отношение на нашите желания да направим нещо, като ни казваха: ние по отношение на индустрията очаквахме, че вие ще отидете в небесата, а вие не сте стигнали до небесата! Е добре, дали иронизирате, дали искрено говорите, истината е една — че стопанският план е държал сметка за реалните условия, за възможностите, които съществуват в момента. Следователно, щом като на пръв поглед

усещате, че това не е нещо невъзможно, то това е още едно пол-
мертаване, още един аргумент, че планът ще бъде и може да бъде
изпълнен. (Ръкоплескания от мнозинството)

Аз мисля, че един проблем, който съществува, върху който го-
ворих тук и върху който искам да се спра допълнително, когато
изразявам това отношение на плана към индустрията, това е про-
блемът за снабдяването с енергия. Наистина аз трябва да ви кажа,
че за да има индустрия, трябва да има енергия. В каква форма ще
се даде тая енергия на индустрията — чрез каменни въглища ли,
чрез електрически ток или по някакъв друг начин — аз не зная.
Във всеки случай за индустрията е нужна енергия. И когато ние
говорим за електроснабдяване, в същност ние говорим за индустри-
ализиране на страната. Този проблем съществува за индустрията и
аз смятам, че наистина Министерството на индустрията и Министер-
ството на електрификацията са два сраснали се близнака, които не
могат да живеят един без друг. Ако не съществува индустрията,
електрификацията ще произвежда за осветление много по-малко
енергия; а ако не съществува електричество или друга някаква енер-
гия, с какво ще работи индустрията? Ето, ние си даваме сметка за
това. И затова Министерството на индустрията не ревнува, когато
се отдели толкова много за строителството на електрификацията.

Ние се радваме, защото създадената енергия — това е индустрия;
дадените пари за електрификация са дадени пари за индустрията. А
дали ще осъществим това? Трябва да ви кажа, че по отношение на
електроснабдяването ние се намираме в едно положение, което ще
изисква от нас крайни изпрежения. Трябват страшни усилия, голяма
аредвидливост, настойчивост, непрекъснати бдения, трябва свърх-
усилия, за да можем да създадем оная енергия, която се иска;
можем да произведем онова, което планът предвижда. Аз зная, че
това е наистина много трудно. Може в някое отношение и да не
успеем — както искат да кажат някои — по във всеки случай това
е в кръга на възможностите и шом е възможно, шом е
възможно по отношение на природните закони, аз мисля, че ние
няма от какво да се плашим, че не можем да го създадем. Аз се
страхувам да не би да се сметне, че правя някой компютант, но
считам, че в лицето на министъра на електрификацията, който про-
явява толкова много старания в това направление, ние имаме една
гаранция, че ще можем да стигнем този резултат.

Г-жи и г-да народни представители! Аз имам за задача да ви
изтъкна състоянието на нашата индустрия, за да имате ясна пред-
става какво произвежда тя. Често пъти у нас се създават обратни
впечатления. И когато аз искам да отхвърля онова, което по улиците
се твърди, че индустрията е загубена, не работи, а аз казвам, че
това не е така, хората възразяват: но какво собствено имате, все
още има оскъдица у нас? Пред виет на това, че въпреки с изпре-
нало и че сме доста уморени, аз няма да си послужа с подробни
цифри, но ще ви кажа, че нашата индустрия в капитетата, в който
работи, ако се намираме при нормални условия, почти ще задоволява
нашите нужди. Та ние произвеждаме памучни прежди, памучни тъ-
кани, примерно казано, толкова, колкото сме произвеждали по-
рано. Зная какво ще ми възразят — че ние сме внасяли и отвън.
Във всеки случай ние по браншове горе-долу произвеждаме толкова,
колкото сме произвеждали и по-рано. Но казват: на пазара няма
толкова, не всички са удовлетворени. Е да, но ние знаете, че в
последните години нашето стопанство обедна, че хората ямат,
и сега, когато им даваме малко, то не запълва, то не изпълва очите,
то не се вижда. Ако наистина нашето стопанство е задоволено, то
това, което предвиждаме, ще бъде достатъчно. Вземете например
производството на каучукови изделия. Ние най-добре знаете какво
беше, да кажем, преди две години и преди една година дори, ко-
гато селяните ходеха добре облечени, но ходеха с налтъми. Аз мисля,
че това положение не съществува вече, понеже, както знаете, ние
дадохме на селяните гумени цървули и обувки с гумени ходила, и
обуща, и шушони, и ботушки. Най-сетне ние виждате по улиците на
София хората ходят вече и с елегантни ботушки, което може да
представлява лукс, но луксът се позволява, тогава когато имаме
възможност.

Райко Дамянов (к): Точно така — вървим напред.

Министър Христо Лилков: Така че когато нашата индустрия
създава, не трябва да я клеймим. Аз съм съгласен да я критику-
ваме, ако щете жестоко да я критикуваме, но обективно. Това ще
бъде един стимул да вървим напред. Винаги критиката и недовол-
ството може да са стимул за вървене напред, но във всеки случай
никога клеветнически, никога субективно и никога с лоши чувства!
Това може в края на краищата да отчае ратниците, които работят
на това поле. Но хората, които са дали и дават всичко, в края на
краищата трябва да им признаем поне едно добросъвестно отноше-
ние, ако не нещо друго. Такова отношение аз искам да има не само
за служещите по Министерството на индустрията, но и за всички ра-
ботници в индустрията. Грешки може да има някъде, грешките ще
бъдат поправени. Ако има престъпление, всичко ще бъде изрязано.
Във всеки случай фактите трябва да се виждат такива, каквито са,
а не такива, каквито ни се иска да ги виждаме.

Министър-председател Георги Димитров: За тях всичко пропала!
индустрията спряла, няма търговия, нищо няма. Всеки ден го пи-
шат това.

Един от опозицията: Горѐ-долу пак е така. (Възразения от мно-
зинството)

Министър Христо Лилков: Един друг въпрос за индустрията. Аз
мисля, че когато става въпрос за индустрията, ние не бихме могли
да имаме завършено впечатление за нея, ако не говорим за трудовите
кадри в индустрията. Когато приказваме за работническия кадър,
ние трябва да признаем, че в нашата индустрия наистина има добро

подготвен технически кадър, но той не е достатъчен. Затова смя-
там, че една от задачите на Министерството на индустрията е да
създаде такъв кадър. Разбира се, министерството само със своите
усилия не би могло да създаде такъв кадър, но с усилията на вси-
обществени организации, които имат допир с този проблем, — взе-
мете ОРПС, вземете Върховния стопански съвет и др. — би могло
да се създаде и ще се създаде такъв кадър. Между другите меро-
приятия, които са изброени в законопроекта, ние сте чели и за
създаването на технически кадър, за подпомагане професионалното
образование, за което искам да кажа две думи. Чрез създаване на
професионални училища, чрез създаване на обикновени допълнителни
запаметнически училища, чрез създаване на ония училища, каквито
сега има към предприятията, и чрез специалните курсове, които ще
се откриват за тая цел, ние ще можем да създадем подготвен техни-
чески кадър. Това, което ние ще дадем за тая цел, ще го получим
от друга страна по пътя на рационализацията, по пътя на поевтиня-
ването, по пътя на създаването на повече блага. Аз мисля, че в това
отношение ние сме направили много.

Като говоря за професионалното образование, тук аз искам да
се спра на един факт, който ми направи страшно тежко впечатление
с въстпването ми като министър на индустрията и който аз искам
да сподела с вас. В страната е съществувало и по-рано, съществувало
и сега, тъй нареченото професионално образование, ръководено от
една дирекция при Министерството на индустрията. Това професio-
нално образование се състои от няколко държавни гимназии за
професионално образование, технически, механо-технически и вся-
какви други промишлени училища. Аз искам да ви обърна внимание
на следния факт. Вземете се и вижте сами: не ви ли прави впечат-
ление, че на това образование досега се е гледало като на второ ка-
чество образование? Не ви ли прави впечатление, че у самите пи-
томци и у самите учители има едно чувство на малочестност? Обще-
ството се е отнасяло към тях така, а и самите ученици чувствуват,
че са по-малочестни.

В какво се състои собствено по-големият ценз на един гимназист,
който изучава, според сегашната програма, същите общообразова-
телни предмети, каквито се изучават и в разните професионални гим-
назии, когато учениците в професионалните гимназии придобиват и
една сръчност, и една опитност, и технически познания? И въпреки
това има едно подценяване по последните. Аз съм се старал да
открия обективните причини за това положение и съм се мъчил да
взема съответните мерки, за да могат да бъдат отстранени тия при-
чини. Трябва да ви кажа, че най-важната причина — това е отноше-
нието на обществото към учениците. И затова те имат такова чув-
ство към самите себе си.

Министър-председател Георги Димитров: Не на цялото общество,
а на една част от обществото, на отиващото си, на паразитното, на
тия, които се занимават с абстракции. (Ръкоплескания от мно-
зинството)

Един от опозицията: Цялостно е това отношение.

Министър Христо Лилков: Аз мога да ви кажа, че за да може
да се посправи това положение, трябва най-напред да се издигнат в
своето собствено съзнание учениците.

Един от мнозинството: Самочувствието им да се издигне.

Министър Христо Лилков: Самочувствието им да се издигне,
чувството на ценност, уважението към себе си, уважението към
професията, уважението към знанията, които добиват, уважението
към онова, което те ще сътворят. В тая област аз съм издал някои
заповеди и лично съм говорил на учениците. И трябва да ви кажа,
че учениците с отворени очи казваха: да, лошо се отнасят към нас.
Но една от причините, която е външна и която се отразява върху
духа им, това е тяхното положение, че са ученици, които работят в
работилници, работят на струг, работят в леярната, работят в
стругарната и работят със същищите дрехи, с които ходят навън —
маслени, напалани с масло, със смазка и т. н. И когато те излизат
вън в обществото, тия дрехи ги понижават, те не смеят да влизат
между другите, защото са с по-замърсени дрехи, ръцете им са по-
груби и т. н. По тая начин те се отстраняват от другите и така до-
биват чувството на малочестност. И ето, ако ние им създадем из-
вестни външни условия — не е въпросът за ефект, не е въпросът
за някаква си, ако щете, суета, но се касае за себеуважение — ако
създадем, казвам, известни външни условия, ако ученикът, да кажем,
от едно техническо училище може, след като излезе от работилни-
цата, да бъде с бяла якичка, да се разхожда заедно със своите
другари от гимназията, неговото самочувствие ще бъде като тяхното;
той няма да се чувства като малочестен. Но ако неговата дреха е
омачкана и изцапана с масло, ако той, когато излезе навън, не ще
сmee да се присъедини към другарите си — ето откъде ще дойде
чувството на малочестност!

Същото е и по отношение на учителите. Учителите от професio-
налните гимназии също така трябва да знаят, че те са творци, че те
изграждат една душа, създават един интелект, който ще бъде много
полезен на обществото.

Добри Терпешев (к): Остарели понятия за отношението към
труда. Трябва да се създадат нови отношения към трудовия народ.

Министър Христо Лилков: Че действително такива отношения
трябва да имаме, аз съм напълно съгласен. Че ние не трябва да
гледаме с никакво презрение на човека, чийто дрехи са изцапани с
масло, това е така, но в случая аз искам да кажа, че трябва да
се създадат по-добри битови условия за тия хора, за да имат и те
самите надлежното добро самочувствие.

Райко Дамянов (к): Трябва да се направят елементарни неща, за да стане това възможно.

Министър Христо Лилков: Но става въпрос за учителите. За да видите най-после, че ние не правим всичко за учителите, ще ви кажа това, което направихме вчера. Ние вчера подчертахме един акт на малко уважение към учителите от професионалните училища. Защо беше нужно да дадем по-малко възнаграждение на гимназиалните учители в професионалните училища — макар само с 500 лв., но по-малко отколкото на другите?

Цола Драгойчева (к): Неправилно.

Министър Христо Лилков: Аз зная, ако съдим по обективните условия, че те имат по-малко образование.

Министър-председател Георги Димитров: Трябва да бъдат приравнени.

Цола Драгойчева (к): Трябва да бъдат приравнени.

Министър Христо Лилков: Като говоря това, г-жи и г-да народни представители, аз не правя никакъв упрек, нито нещо друго. Аз искам само да ви подчертая, че във всеки случай има такова отношение към тях учители. Наистина те са с по-малко образование и по силата на това може би се прави това различие.

Цола Драгойчева (к): Трябва да ги приравним.

Министър Христо Лилков: Аз трябва да подчертая във всеки случай от това място този факт.

Министър-председател Георги Димитров: Той е наследство от миналото, от страшното и позорно минало.

От опозицията: Поправете го сега.

Министър-председател Георги Димитров: (Към оратора) Вие сте министър на индустрията и се интересувате от кадри за индустрията. Кажете ни: имало ли е един единствен случай в България, един инженер, един майстор, един работник, един учител от професионалните училища и пр., положително отличил се със своята работоспособност или своето дарование, да е получил медал или орден? Имало ли е такъв случай до 9 септември в България?

Министър Христо Лилков: Няма.

Министър-председател Георги Димитров: (Към опозицията) Ей вие, защитници на тая буржоазия, гнила буржоазия, която създаде това положение! (Ръкоплесквания от мнозинството и възгласи „Вярно!“ и „Браво!“)

Ангел Тишевишки (ЗНП): Колко медали дадохте вие на орачите и козачите в България?

Добри Терпешев (к): На тях даваме, но на такива като вас не даваме.

Митю Селев (ЗНП): А аз селяните давате ли?

Цветан Максимов (ЗНП): (Към министър-председателя) Все гледате да ни обидите нещо, въпреки че говорите за селяните и за сработването. Нищо добро не ни казвате. Това не е почтено. Делата са ордените, които ще закачите и вие, и ние. (Смях в сред мнозинството)

Министър-председател Георги Димитров: Аз само ви напомням при такива конкретни случаи, че вие трябва да си измените своята политика тук, в Народното събрание, а не да критикувате този план по един начин, както правят това вие оратори. Искате сътрудничество, а вредите на едно такова голямо дело!

Министър Христо Лилков: Г-жи и г-да народни представители! За да видите, че действително е имало такова отношение към професионалното образование, аз ще ви посоча следния пример. Завършил технически училища преди не постъпваха в производството. Вие ще видите някой свършил механо-техническо училище — станал архивар; завършил дърводелско училище — станал регистратор; минен инженер — отворил аперитив! Вие ще видите във всеки случай, че има едно такова отношение към производството. Затова трябва да направим, и ние ще направим, нещо за тях хора, за да може, като завършат, да отидат по предназначението си, да не стават чиновници някъде в някоя канцелария, а да отиват в предприятията като творци.

Министерството на индустрията е изготвило законопроект, по силата на който всички, които са свършили тия училища, ще трябва да отидат задължително, най-малко пет години, в предприятията. Но аз да отида, за да можем да ги накараме да отидат там, аз си позволявам да мисля — това е мое мнение — че те могат да бъдат освободени от военната или трудовата служба, ако служат в индустрията 5 или 6 години задължително. Тогава, като излезе той от училището, като отиде в предприятието, като се сръстне с него, като добне любов към работата, която е там, мъчно може да се откъсне вече; той няма да стане архивар, той няма да стане регистратор, а ще стане творец. Докато сега не е така, а като излезе от училището, обикновено не отива в предприятията. По отношение на професионалното образование това може да се направи.

Но не само с тия училища ние ще си послужим за подготвяне технически кадри за индустрията. Откриват се вечерни курсове при различните предприятия с цел да се създадат кадри за самите предприятия. Ние организираме и областни курсове, където отделните предприятия ще изпращат хора, които ще бъдат съответно подготвени.

Искам да се спра на един друг отдел от нашата промишленост, за който сравнително малко приказваме, но който заема голям дял от нашето производство. Това е занаятчийството.

Г-жи и г-да народни представители! Обикновено се счита, че занаятчийството е отживяла форма на производство. Обикновено се счита от лавците, че наистина занаятчийството е на изчезване при наличието на машини, че там, където има машинно производство, там няма занаятчийство. Е добре, животът опроверга това. Животът доказва, че наистина и занаятчиите имат своето място. Самият факт, че по-рано, когато нямаше индустрия, имаше само 52 занаята, а сега имаме около 98, показва, че занаятите се развиват. Наистина занаятите не могат да останат на онова ниво, на което са били. С онова образование, с оная похватност, с оная техника, която имат занаятчиите, те не могат да си служат повече. Наистина, когато в Карлово се появи една фабрика, всички чаркове по реката изчезнаха, но се създадоха други занаяти. Дотогава, докогато съществуваша човек, който има художествен усет, който се интересува от неща художествени, в които може да бъде проявена една същност, едно лично отношение към нещата, занаятите ще съществуват, те ще се развиват покрай индустрията. Индустрията ще съдейства за тяхното развитие, а те, от друга страна, пък ще създават някакви материали за индустрията. По този начин занаятчийството ще съществува.

Но да се разберем. Занаятчийството не може да продължи да съществува в нашата страна на тази основа, на която съществува сега. Ние имаме сега 100 хиляди занаятчийски предприятия в цялата страна с около 190.000 майстори, кадри и чираци. 100 хиляди занаятчийски предприятия, 100 хиляди дукани — и във всеки дукан има машина, има чук. Там се пилеят толкова средства. Какво би станало, ако някой от тия предприятия се съберат заедно и образуват едно? В такъв случай, вместо да работят четири машини, ще могат да работят три или две машини, защото в една шивачница например сега машината през по-голямата част от времето не работи. Ако и машините постоянно работят — а те ще работят след като се съберат няколко заедно — ще може тогава производството да се рационализира.

Затова нашето занаятчийство се намира в бедствено положение — защото е толкова разпокъсано. Посочен е от Отечественния фронт пътът на коопериране на занаятчиите. Трудовите занаятчийски кооперации са една форма, която наистина ще замести отделно работещите занаятчици. Вярно е, че закоравялостта, срастването с навиците мъчно се преодолява. Но чрез просвета, чрез показ, чрез посочване на истината ще се усвои пътът на коопериране на всички занаятчици или поне на онези, които се поддават на коопериране, каквито са шивачеството, общарството и др. И ние имаме вече такива кооперации, които председателят на Върховния стопански съвет посочи тук и които наистина ни правят чест. И тогава знаете ли, че онова, което днес създава едно враждебно отношение на обществото към занаятчиите, ще отпадне? Думата ми е за занаятчиите услуги. Понякога занаятчиите нямат работа, по силата на нещата, не затава, защото е ОФ, но защото имаше война, защото нямаше откъде да се внесе, няма много материали, затова, когато някой им потърси услугите, те вземат много пари, за да спечелят повече. И се явява тгава въпросът за несъразмерното увеличение цената на занаятчиите услуги. По този начин се създаде психозата, че те са черноработници. Онова съсловие, което някога създаде възраждането на България, онова съсловие, което носи здрав трудов дух, наистина доби реноме на черноработници. Това явление не е общо, повсеместно, но аз като министър на индустрията чувам да казват, че наистина занаятчиите услуги не са регламентирани.

Е добре, в плана това се предвижда, в плана това се иска. И аз си давам сметка, давам сметка и тук пред вас, че ако има място, където аз ще срещна най-голяма пречка, това е тук. Да уловите вие 100.000 занаятчийски предприятия, да ги контролирате, да ги дирижирате, да им давате наряд, да проверявате качеството на работата им — всичко това наистина е една работа тежка. И ние в това направление наистина мъчно бихме се справили. Нашата индустрия още в 1946 г. я въпрегнахме. И аз мога да ви съобща цифри, да ви кажа всяка индустрия колко е произвела, колко произвежда, къде е изпълнила плана, къде не го е изпълнила, какво е качеството. Но признавам, че за занаятчиите предприятия това е невъзможно.

И ето Върховният стопански съвет, като е създавал план — а наше съгласие и съдействие, разбира се — предвижда, че ние можем да уловим, да направляваме и да контролираме само по-едрият предприятия, и то в големите градове. Малките занаятчийски предприятия — да кажем, станал един бръснар в с. Красново, бръснар сутринта, после отиде на нивата та оре, после пак се върне да обръсне двама души — мъчно можем да ги уловим. И в тази област вие виждате, че стопанският план държи сметка и казва кое може и кое не може. Но там, където е запланирувано въз основа на данните, които имаме, планът може да бъде изпълнен. И аз мисля, че наистина в това направление планът представлява една обективно изразена възможност, и тя ще бъде изпълнена.

Но нека се спрем все пак на този въпрос, който сложих. Е добре, вие имате идеално намерение — казват от опозицията — вие искате да постигнете едно добро дело, но то е неосъществимо, този план няма да бъде осъществен, той е една химера. Аз изпадам в изкушението втори път да се спра на този въпрос и да ви кажа, че ако наистина ние имаме не някакви съвръх условия, а обикновени, нормални условия, аз ви обещавам — като зная с какъв ентузиазъм работят всички труженици в индустрията, като почнете от горе до долу — че наистина планът ще бъде изпълнен, че е възможно да бъде изпълнен. Аз зная, че наистина има много мате-

риали, които трябва да бъдат внесени от чужбина и че има индустрии, като например чорапната, която, за да работи, за да произведе това, което е запланувано — 1.600.000 дузини чорапи — трябва игли, и ако такива игли не дойдат, не могат да бъдат произведени чорапите. Но не виждате ли, не чувствувате ли, че условията, в които се намираме сега, след сключването на мирния договор, ни дават възможност да го направим? Ако ние миналата година, при условията, в които се намирахме, можахме да внесем такива игли и произведохме около 400.000 дузини чорапи, аз мисля, че при условията, които се създават след това, можем да внесем игли, за да произведем 1.600.000 дузини чорапи. Така са свързани нещата. Аз не се спирам на подробностите. Във всеки случай, когато бъде внесено, ще бъде произведено.

Ние можем да срещаме някъде спънка, може някъде с няколко процента да не достигнем определеното, но бъдете сигурни, че по много пунктове ще произведем в много по-голям процент от предвиденото и по този начин в края на крапцата ще имаме едно компенсиране.

Общо взето, този план, такъв какъвто е създаден, за нашите условия, за условията, при които живеем, наистина може да бъде изпълнен, а като бъде изпълнен, ще настане онова, от което се плашат някои. Днес „Свободен народ“ пише: ако половината от това, което сте намислили, бъде извършено, в тази страна ще настане благоденствие. Е добре, ние казваме, че ще бъде извършено и, следователно в тази страна ще настъпи благоденствие. (Ръкоплескания от мнозинството)

Цола Драгойчева (к): Няма наготово да дойде.

Министър Христо Лилков: Разбира се, прав е апострофът, който ми се прави оттук — че това наготово няма да дойде. Наистина, ако ние очакваме някакви условия във от нас, мимо нас, против нас да го направят, това няма да стане. Но ние твърдим, че като съчетаем усилията си с условията, при които се намираме, като впрегнем и направляваме усилията, които имаме, ние ще създадем това, което е предвидено в плана. (Ръкоплескания от мнозинството)

Аз смятам, че би било редно да ви посоча всичко онова, което е произведено от индустрията, данни за което имам пред мен, но зная колко е отегчително да чета статистически данни при това състояние, в което се намираме, при тази умора. Би следвало да ви посоча поне в проценти онова, което ще се произведе в 1948 г. в сравнение с 1939 г. Но понеже председателят на Върховния стопански съвет прочете данни за индустрията, аз ще икономисам, бих казал, вашето съсредоточено внимание. Искам само да ви обещая — и не само на вас, но на целия народ — че действително планът, като здрава основа за изграждане на едно солидно стопанство, е един план реален, един план възможен, един план обмислен, един план, който ще бъде изпълнен. Може някому да не се харесва, може някому да струва усилие, може някому да струва труд, но той ще даде един резултат, който наистина ще радва всички, и най-важното — ще ползува всички. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител г-н Спас Найденов.

Спас Найденов (ЗНП): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-жи и г-да народни представители! Държавният стопански план е необходим, жизнено необходим за правилното развитие на нашето народно стопанство, за произвеждане по възможност повече жизнено необходими стопански блага, за произвеждане на ония блага, които са най-необходими, най-нужни за стопанството и за консумацията, и за правилно, възможно най-правилно и справедливо разпределение на наличния национален доход за задоволяване на народното стопанство и нуждите на българския народ.

План е необходим както за производството, така и за износа, а още повече за вноса. Трябва да вземем кое е най-необходимо да произвеждаме, кое е възможно да изнасяме и какво е най-необходимо да внасяме. И ако имаме план, нямаше да се извърши една такава грешка: да се изнесе фасул и да се внесат лимони, вместо, да кажем, електрически крушки, подкови или клинчи, така необходими за нашето стопанство.

Райко Дамянов (к): Копринков е майстор на тези работи.

Спас Найденов (ЗНП): Г-да народни представители! Ще направя един бегъл преглед на плана, така както е съставен.

Търси се максималното напрежение на нашето народно стопанство за увеличение на добива и преди всичко, най-много, в областта на земеделието. Търси се на първо място увеличение на работната площ. Известно е от всичките данни, че работната площ у нас е 48 милиона декара в последно време. Известно е също така, че само преди 10 години тази работна площ е била 44 милиона декара. Следователно в последно време е направено всичко възможно за увеличение на тази работна площ — изкореняване на коренища, пресушаване на блата и пр. — и процентът от 1.3%, с колкото се цели по плана да се увеличи работната площ, според моето скромно мнение, е недостижим. Това са 800.000 декара работна земя, която ще трябва да се намери. Откъде? От пресушаване на блата ли? Напълно невъзможно.

Ефрем Митев (с): Възможно е.

Спас Найденов (ЗНП): Предвижда се увеличение на добива, но ние не видяхме в плана трансформация на културите. Търси се увеличение на добива, а увеличението на добива зависи от две неща: от изобилие на технически средства, торове и семена и от духов-

ната предпоставка — желание в земеделския стопанин да работи повече, да произведе повече, да твори повече.

Да видим налице ли са тези две неща. Машините, земеделският инвентар в земеделското стопанство са недостатъчни. Толкова колкото ги имаме, те са изхабени, те подлежат на поправяне. Следователно трябва да се доставят машини. А доставката им е подчинена на две условия: първо, възможност за внос и, второ, възможност за капиталови вложения от страна на тези, които ще машинизират своето земеделско стопанство. За да имаме пък внос, трябва да имаме що да изнасяме. Единственото производство, което служи за износ, за да можем срещу него да внесем всички необходими неща за нашата индустрия, за нашето земеделие, а даже и някои консумативни блага от първа необходимост, това са артикулите от земеделското производство.

Почитаемо Народно събрание! Кои са артикулите, които се изнасят от нашата страна? Това е на първо място тютюнът, производството на който не може да надмине 25—28 милиона килограма. Нещо повече — международният пазар на тютюните днес е разколен, защото е наводнен от американски тютюн.

Второто перо са произведенията на българското скотовъдство. Какви произведения на българското скотовъдство ние днес можем да изнасяме? Това е месото, това са птиците, яйцата, кожата. Имаше ли ние в изобилие тия произведения на нашето скотовъдство, за да можем да ги изнасяме на външния пазар, срещу който износ да поставим необходимите машини, необходимите части за ремонт, необходимите части за поддържане на съществуващия машинен парк и на съществуващата наша индустрия? Не. Кои отрасли от скотовъдното стопанство могат бързо да се развият, за да могат да догонят един максимум, който ще послужи за износ? Това са свињето, телята, птиците, които могат бързо да се развъждат и които може бързо да създадат едно богатство за нашето стопанство. Обаче можем ли днес, при днешното положение, когато имаме такава граматна липса на зърнени храни, да разчитаме, че през 1947 г. ще имаме увеличено производство на свини и птици? Аз отговарям: не.

Кое е третото перо, г-жи и г-да народни представители? Това са плодотелите и зеленчуците. Кой е пазарът на плодотелите и зеленчуците? Това е Средна Европа. Но понеже Средна Европа е разрушена, тя не може да поеме производството на българското земеделско стопанство от зеленчук и плодове. Вие ще видите, че германският пазар не търси вече нашите плодове и зеленчуци. А той е единственият пазар, който поглътеше това наше производство. (Възбуждения от мнозинството) Даже и за славянските страни, с които сме в приятелски отношения, с които имаме търговски сношения, даже и за Чехия и Полша не се предвижда износ на плодове и зеленчуци. Защо? Защото и те са в период на възстановяване. След разрушенията от войната и тяхното стопанство се задоволява с най-необходимите неща и тях внася.

Следователно за един такъв износ, какъвто сме имали в предвоенната 1939 г., ние ще има да мечтаем още няколко години. Малко през 1947 и 1948 г. можем да догоним не, но далеч не можем да мислим за износа от 1939 г. Не ще можем да догоним даже 50% от износа, който сме имали в 1939 г. А като прибавим към всичко това задължението да отделяме една значителна част от това злато на българското народно стопанство за плащане на репарации и реституции, можем да си представим каква част остава като наличност, която може да бъде изнасяна, за да бъдат внесени ония неща, които се предвиждат в стопанския план на г-н Добри Терпешев.

Министър Йордан Божилов: Драго ли ви е?

Спас Найденов (ЗНП): Не ми е драго, г-н министре, но аз искам да разглеждаме нещата обективно, така както са.

Яни Янев (з): Кажете как ограбихте българския народ! Сливите как си ограбвал — това кажете!

Спас Найденов (ЗНП): Аз не бих желал да се занимавам с тебе, унижение е за мене да се занимавам с тебе. Затова те моля да мълчиш.

Яни Янев (з): Кажете как си грабил — това кажете!

Спас Найденов (ЗНП): Кога? Когато ти си сънувал ли? Когато ти беше оръдие на фашистката власт ли? Когато съдеше антифашистите — тогава ли? Когато аз имах писъда и бях без граждански и политически права — тогава ли? Не те е срам!

Яни Янев (з): Кажете как ограбихте сливите? — Седнал си да плачеш!

Кръстан Раковски (к): Спасе, кажете нещо за манастира! Кажете, когато си ходил с Кирил в манастира!

Тодор Живков (к): Когато нашата бригада беше обкръжена от нат 20-хилядна армия, същият този господин (Сочи Спас Найденов) сътрудничише с Кочо Стоянов.

От мнозинството: Позор!

Спас Найденов (ЗНП): Не те е срам! Аз съм ти пращал брашно в балкана. Не си заслужавал да ти пращам брашно.

Тодор Живков (к): Ти си агент на Дочо Христов.

Спас Найденов (ЗНП): Г-жи и г-да народни представители! Като имаме пред вид това състояние на нашето стопанство и специални възможности ни за износ, аз намирам, че едвам можем да внесем най-необходимите, ремонтните части за поддържане на съ-

шествуващата индустрия и на нашето стопанство. Следователно вносът е немислим. А щом като вносът е немислим, планът е неправилен, планът е фантазиен. Планът няма да се осъществи. (Възгласи от мнозинството и гласове: „Позор!“ Ръкоплескания от опозицията)

Г-жи и г-да народни представители! Кой е вторият елемент, от който зависи производството, продуктивността в земеделското стопанство? Това е волята на земеделеца, това е желанието на земеделеца да положи повече труд, повече усилия за сътворяването на повече блага. Имаме ли го налице?

Магда Димитрова (к): Ти никога не си бил земеделец.

Спас Найденов (ЗНП): Най-добър отговор на този въпрос дава планът на г-н Добри Терпешев — глава десета.

Министър-председател Георги Димитров: Той не е на Добри Терпешев, а е на правителството на Отечествения фронт, на нашия народ.

Спас Найденов (ЗНП): Поправям се. Г-н министър-председателю — на правителството на Отечествения фронт.

Глава десета, пункт втори, от законопроекта за одобряване държавния стопански план гласи: „Да се задържат цените на селско-стопанските произведения на нивото им от 1946 г. и намалят тия, чиито индекси на посъпване е много висок.“

Добри Терпешев: Четете цялото.

Спас Найденов (ЗНП): Чета го, и ще прочета целия отдел, бай Добри!

Добри Терпешев: Четеш го като някой фалшив поп, само тук-там. (Ръкоплескания от мнозинството)

Спас Найденов (ЗНП): (Чете) „Да се създадат поощрителни цени на някои индустриални култури, особено важни за стопанството“.

Г-жи и г-да народни представители! Веднага се връщам на пункта по заплащането на труда. Там чета следното: „Работническите надбавки и заплати да се увеличат от 15 — 20% по пътя на повишаването на трудовите норми“.

Добри Терпешев: Де го пише това?

Спас Найденов (ЗНП): Ето къде го пише. Прочетете го, бай Добри.

Ефрем Митев (с): То е правилно щом се прие вземат нормите.

Добри Терпешев: Има ли някъде казано, че се увеличават надбавките на работниците?

Спас Найденов (ЗНП): Прочетете го.

Добри Терпешев: Нашата обща линия е да задържаме, въпреки всички тежки условия, заплатите на работниците. Хей, демагог такъв!

Спас Найденов (ЗНП): Г-жи и г-да народни представители! Когато ще правим стопански план, когато ще редим и ще правим план за нашето народно стопанство, няма нужда от страсти, няма нужда от много приказки — има нужда само от едно: да погледнем на нашата тахива, каквито са. (Ръкоплескания от опозицията)

Добри Терпешев: Ти план правил ли си, чувал ли си поне що значи план?

Спас Найденов (ЗНП): Колкото тебе.

Добри Терпешев: Приказки само приказваш.

Спас Найденов (ЗНП): Познаваме се с тебе, бай Добри, от затвора. Лежали сме четири години в затвора с тебе и сме били приятели. Оттам се познаваме.

Когато трудовият ентузиазъм на работника ще се изтръгва с заплащането на по-висока надбавка с 15—20%, аз питам: какво се прави за селския производител, когато той проявява повече усърдие, влага повече труд, повече опит, за да произведе повече блага? (Ръкоплескания от опозицията)

Добри Терпешев: Който даде повече производство, повече ще получи.

Яни Янев (з): Ти и Минчо Драндаревски отидохте да защитавате в процеса „Неутрален офицер“ полковник Стамболджиев, убиеца на Стамболийски! Той (Сочи Спас Найденов) и оня там (Сочи Минчо Драндаревски), двамата отидоха да го защитават.

От мнозинството: Позор!

Спас Найденов (ЗНП): Ако това е вярно, аз ще си сложа мандат. Не е вярно, вие лъжете! Там беше защитник Стефан Маков и Никола Гаврилов, а не аз.

Яни Янев (з): Ти беше.

Спас Найденов (ЗНП): Лъжеш! Не е вярно това!

Министър-председател Георги Димитров: Адвокат!

Петър Сърбински (ЗНП): Той (Сочи Спас Найденов) беше народен обвинител след 9 септември, а тоя подлец (Сочи Яни Янев) беше подсъдим на Народния съд.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Той (Сочи Яни Янев) беше подсъдим на Народния съд, а Спас Найденов беше обвинител. (Глъчка)

Тодор Живков (к): На него (Сочи Спас Найденов) в селото му казват „Спас лисицата“.

Спас Найденов (ЗНП): Г-жи и г-да народни представители! Ето какво се прави в замяна на това — не само че не се запазват мисерните цени на земеделските произведения, но се и намаляват с 10%.

Тодор Живков (к): Ти кажи, защо ти казват „Спас лисицата“?

Спас Найденов (ЗНП): Е, драги Тодоре, кажи ми ти можеш ли да намериш шивач, който да ти ушие дрехите по нормирана цена? Кажи ми, можеш ли да намериш занаятчия, който да ти направи една занаятчийска услуга по нормирана цена? — Не.

Тодор Живков (к): Отиди в Шивашката кооперация, ако искаш да ти уший дрехите по нормирана цена.

Спас Найденов (ЗНП): По-нататък. Казва се: „Да се намалят с 5% цените на индустриалните произведения“. Е добре, ще се намалят 5% — в това отношение се прави опит — но пъта се, на кои индустриални произведения ще се намалят цените с 5%? На колко индустриални произведения ще се намалят цените и ще могат ли да се задоволят нуждите на селските стопани? Дали се задоволиха нуждите на селския стопанин от клинции, от подкови, от пинии, от опинции, от ризи и т. н.? Не.

Добри Терпешев (к): Кажи, колко подкови искаш? Кажи, за къде искаш подкови?

Спас Найденов (ЗНП): За всякъде.

Добри Терпешев (к): Кажи, за къде искаш подкови. За да те затрунам с подкови. Тази година нашата индустрия произведе достатъчно количество подкови, и ние ги пускаме свободно на пазара.

Спас Найденов (ЗНП): За това можем само да се радваме.

Добри Терпешев (к): Как може да казваш, че няма подкови! Лъжеш, че няма подкови. Подкови има колкото искаш.

Спас Найденов (ЗНП): Аз не лъжа. Вие не познавате нашето село.

Добри Терпешев (к): Кажи, за къде искаш подкови?

Спас Найденов (ЗНП): За целия български народ, за цялото селско население.

Добри Терпешев (к): Кажи, за къде искаш подкови, защото навсякъде подковите се продават свободно.

Министър-председател Георги Димитров: Цялата страна е пълна с подкови сега.

Спас Найденов (ЗНП): Аз съм представител на 12.000 души избиратели от българския народ, които вие сами признахте, че са честни антифашисти.

Добри Терпешев (к): Вие сте излъгали тези 12.000 души така, както сега лъжете за подковите. Вие лъжете и с тая лъжа сега сте дошли тук; но с тая лъжа втори път няма да имате място тук, няма да дойдете вече тук. Така лъжете вие навсякъде. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Тодор Живков (к): Селяните му викат на него (Сочи Спас Найденов) „Спас лисицата“. Кажи, защо ти викат Спас лисицата?

Спас Найденов (ЗНП): Вторият въпрос, г-жи и г-да народни представители, на който трябва да отговорим, е, има ли възможност нашият земеделски стопанин да направи капиталови вложения, за да механизира своето стопанство? Аз отговарям: решително не. Защото нашият стопанин е оголял, а оголял стопанин не може да влага капитал, за да модернизира своето стопанство. (Възгласи от мнозинството)

Добри Терпешев (к): Постоянно идват при мене делегации, които искат да направим внос, защото искат да строят.

Спас Найденов (ЗНП): Това са изключения.

Добри Терпешев (к): Утре ще ги прати при тебе, за да видиш колко работи искат да строят.

Спас Найденов (ЗНП): Ще се радвам, ако има такива.

Добри Терпешев (к): Ще пращам всички делегации при тебе, а да видиш че хората искат да строят.

Райко Дамянов (к): Бай Добри! Той не заслужава да му се отговаря.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Спас Найденов (зНП): Г-да и г-жи народни представители! Трябва да се внесат семена, трябва да се внесат торове. Известно ли Ви е, г-н Добри Терпешев, че с Белгия е сключена една сделка за внос на ленено семе и че срещу тая сделка от нас се предлагат тютюни, а белгийското правителство отказва да вземе тютюните и ще каже долари, за да се изпълни сделката. Защо?

Добри Терпешев (к): Откъде научи това?

Спас Найденов (зНП): От Вашия институт. Земеделската банка е сключила сделката.

Добри Терпешев (к): Вие знаете ли, че в Белгия пишат в тяхната преса, че искат, Белгия да бъде като България?

Спас Найденов (зНП): Защото на международния пазар търсенето на тютюна е разколебано и защото европейските пазари се развиват по свои закони, които не са съобразени с нашите закони, г-н Добри Терпешев. Вместо вие да се приспособите към пазарите на Европа, вие искате тия пазари да се приспособят към нашето стопанство и към нашите хрумвания. (Ръкоплескания от опозицията)

Добри Терпешев (к): Ще те направим тогава тебе търговско аташе.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Свършвайте, г-н Найденов.

Спас Найденов (зНП): Ще свърша.

Райко Дамянов (к): Хайде, Спасе, че се изморихме да слушаме демагогията ти.

Министър-председател Георги Димитров: (Към Спас Найденов) Ващите избиратели ще Ви хванат за ушите за това, което приказвате тук. Помнете ми думата!

Спас Найденов (зНП): Г-жи и г-да народни представители! Да видим какъв е средният доход на едно земеделско стопанство, състоящо се от 4 до 6 активно заети в стопанската работа земеделци-стопани. По статистиката на г-н Прокопи Киранов, директор на статистиката, за 1944 г. на едно селско домакинство, състоящо се от 4 до 6 члена, доходът е бил 109.204 лв. А според изчисленията на г-н Асен Кемилев, секретар на Върховната стопанска камара, за изхранването на едно средно земеделско семейство от 4 до 6 консумативни единици са необходими 195.824 лв., или едва 56% от нуждите на това селско семейство могат да са задоволени от неговия доход. И от това домакинство вие ще искате сега, след като му заковате цените, които са дефицитни, да произвежда повече блага, които са единственото богатство на нашето стопанство и които могат да послужат за износ, за да внесем машини и помощни части, за да индустриализираме земеделието и за да движим индустрията!

Г-жи и г-да народни представители! За оформяване на душевното състояние на земеделеца-стопанин действуват още фактори. (Смях всред мнозинството) Вие може да се смеете, но стопанство със смях не се прави. А тия фактори са следните.

Първо, неправилно разпределение на нарядите. Нарядите се дават преди всичко на приближените на оф комитета, а не правилно — на нуждаещите се. (Ръкоплескания от опозицията)

Второ, неправилно разпределение на реквизициите от оф комитетите. Ето един случай и аз моля да се направи анкета, за да се провери. (Възражения от мнозинството) В с. Еленово, Новозагорско, двама братя с еднакви стопанства имат следния определен добив от оф комитета. На Димитър Узунов, земеделец опозиционер, е определено, че има добив 140 кгр. на декар, а на брат му Давид Узунов, комунист — 100 кгр. на декар. Може да е изключено това. Аз не искам да кажа, че това е може би система, макар че такива изключения има във всички села, навсякъде. Но едно справедливо отношение създава желанието на земеделеца да твори, да произвежда, създава ентусиазма на земеделеца за повече труд и за повече производство.

Г-жи и г-да народни представители! Аз ще се спра с няколко думи само на п. 4 от глава XI, относно капиталното строителство на селищния план, който пункт гласи следното: „Целият наличен машинен и друг строителен инвентар собственост на държавни, автономни, държавно-автономни, общински, кооперативни учреждения, организации и частни лица, се поставя на разположение на Върховния стопански съвет, който ги разпределя с оглед нуждите по изпълнението на запланованото строителство.“

Г-жи и г-да народни представители! Г-н министър-председателят каза: „Ние не водим двойно счетоводство, ние ще гарантираме за всички времена частната собственост, придобита чрез честен труд.“

С този текст не посяга ли се на земеделския инвентар, на частната собственост на земеделския стопанин? Кажете ми. И аз питам другаря Райко Дамянов да стане да потвърди защото той не е безотговорно лице — освен депутат, той е и председател на

Общия работнически професионален съюз — да ми отговори: изразява ли мнението и становището на правителството, когато снощи каза на Христо Стоянов, който говореше и изнасяше становището на земеделската парламентарна група по плана: „Христо! Не можеш ли да разбереш, че след 4 години няма да има частна собственост?“

Райко Дамянов (к): Не е вярно. Недей да лъжеш!

Спас Найденов (зНП): То е записано.

Райко Дамянов (к): Изкуитни!

Спас Найденов (зНП): Г-жи и г-да народни представители! Аз ще се спра на още един текст. Това е текстът от общите разпоредби на плана, а именно: „Върховният стопански съвет да осъществи най-действен контрол за пълно използване на всички производствени сили на страната, за да се осигури изпълнението и преизпълнението на плана за 1947 г., като води безпощадна борба с възможните прояви на саботажа, откъдето и да идат те.“ Г-жи и г-да народни представители! Не създава ли се възможност, за да се постави още една примка върху врата на ония граждани, които не мислят така, както мисли правителството?

Петко Кунин (к): Спасе! По събранията колко ли повече лъжеш, отколкото тук!

Спас Найденов (зНП): Г-жи и г-да народни представители! Не е мястото да се впускам в много подробности по несъобразностите и нереалностите в плана.

Райко Дамянов (к): Защо излъга, че съм казал на Христо Стоянов това?

Спас Найденов (зНП): Аз желая да го опровергая и щом го опровергая, аз ще се извиня. — От тази трибуна трябва да видим, трябва да разгледим основните положения, които се засягат в този план. Основните проблеми, които се засягат и разрешават от този план, проблемите за развитието, за характера на нашето стопанство, които, заедно с основните проблеми, които ще легнат в очаквания проект на конституцията за народни съвети и за народни права, са основните проблеми, които има да разрешава Великото народно събрание. Разрешаването на тези основни проблеми няма да стане чрез гласуването на законопроекти, а ще стане, когато стои зад тези закони поддръжката, желанието на целокупния български народ да догони ония резултати, ония задачи, които са възложени в тези закони, в тези основни положения.

Янко Марков (з): Спасе! В „целокупния народ“ слагаш ли и фашистите?

Спас Найденов (зНП): Янко! Ти ще отговаряш като най-близък сътрудник на Добри Божилов и на Филов при разпределяне на гумите, на бензина през цялата война от 1940 г. до 1944 г. Ти ще отговаряш! (Ръкоплескания от опозицията)

Янко Марков (з): В името на истината трябва да кажа, че бях чиновник по времето на Божилов и Филов, обаче бях назначен с ходатайството на Спас Найденов. Нека да отговаря той.

Илия Радков (з): Спасе! Ти си най-близкият приятел на Филов и Никола Захариев.

Спас Найденов (зНП): Това е лъжа.

Един от опозицията: Той не е бил търговец на робин.

Илия Радков (з): Аз и на теб ще прочета писмото и ще ти давам заслужения отговор.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Спас Найденов (зНП): Г-да народни представители! Тези основни проблеми са тежки за една партия и тя не може да ги осъществи, тя не може да ги догони. За да се догонят, както казах, трябва да има съдействие, трябва да има воля, трябва да има желание от целокупния български народ и специално на двете най-големи социални категории, които създават богатата в нашето стопанство — селяните, селските производители, и работниците. (Ръкоплескания от опозицията, Възражения от мнозинството)

Янко Марков (з): Искам да зная, кога си бил селянин и дали познаваш селския труд ти.

Спас Найденов (зНП): Баша ти остави 100 декара ниви, обаче ти всичко продаде и изгуля.

Янко Марков (з): Прощавай! Никога не си бил селянин. Винаги си бил адвокат на чорбаджите, както си и сега.

Спас Найденов (зНП): Г-жи и г-да народни представители! Една партия, която използва половината от енергията на своите привърженици и една значителна част от енергията на лъжливото и фабричното наемничество, за да държи в подчинение българския народ, не може да постигне тези задачи. (Ръкоплескания от опозицията)

Петко Кунин (к): Тази партия употребява своята енергия да търси, а не върши саботаж. Ето истината. Мошеници такива! Какво вършите вие?

Илия Радков (з): Кой защитава разпространителите на фалшивата реч на Бърча? И тоест име е замесено.

Спас Найденов (ЗНП): Г-жи и г-да народни представители! Аз искам с няколко думи да засегна и друг един въпрос. От тук от председателското място, няколко пъти се отправят призови за сътрудничество. Оттам (Сочи опозицията) също се отправят тези призови. Аз от името на Земеделската парламентарна група заявявам, че това разбирателство не трябва да стане за угода на личности, така както стана — понеже имаме пет партии в управлението и се избраха пет членове в бюрото на Великото народно събрание — но това разбирателство трябва да стане в името на интересите и доброто на българския народ. (Ръкоплескания от опозицията. Възбуждения от мнозинството)

Илия Радков (з): Не с този език хулигански.

Крум Миланов (к): През вашите глави това сближение става долу.

Министър-председател Георги Димитров: Докато държите такава поведение, с вас няма да има разбирателство.

Спас Найденов (ЗНП): Ние приказваме честно.

Владимир Арнаудов (р): Уста моя — враг мой! Това са вашите речи.

Спас Найденов (ЗНП): (Към Владимир Арнаудов) Не искам да се закачам с тебе. Мълчи!

Министър-председател Георги Димитров: (Към Спас Найденов) Говорете по плана!

Спас Найденов (ЗНП): Говоря по плана. — Разбирателството трябва да стане в името на основните проблеми на българския народ. А това е нашето стопанство, което се обгръща от стопанския план. Това са основните права и основните свободи, които ще легнат в постановленията на конституцията. И аз от името на парламентарната група на Българския народен земеделски съюз, отправям към вас един апел: ако искрено желаете сътрудничество между селяни и работници, между правителство и опозиция (Възбуждения от мнозинството), преди да постигнете разбирателство по тези основни проблеми, легнали в стопанския план и в конституцията, не гласувайте този стопански план. Само това е пътят, който може да ни изведе към едно действително строителство и благополучие за българския народ.

Министър-председател Георги Димитров: Ще саботирате плана ли? Всички в затвора ще отидете, ако саботирате плана! (Ръкоплескания от мнозинството и възгласи: „Вярно!“)

Райко Дамянов (к): Г-да народни представители! Направихме справка в стенограмата и се оказа, че нищо не съм казал от това, което ми приписваше ораторът. Значи — лъже.

Христо Стоянов (ЗНП): Когато ви казах, че за 3-4 години нашата собственост ще изчезне, тогава аз предизвиках министър-председателя да направи своята декларация, която беше в полза на частната собственост и която му прави чест.

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител Стоян Божков.

Стоян Божков (ЗНП): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Пред нас, пред Великото народно събрание, е поставен най-големият и най-отговорен въпрос, с какъвто Великото народно събрание е сондирано досега, а именно: одобрение на първия държавен стопански план за годините 1947 и 1948.

Преда да пристъпя към разглеждането на законопроекта за одобрение на стопанския план, от името на нашата парламентарна група, декларирам, че ние по начало...

Бочо Илиев (к): Коя е тази група?

Стоян Божков (ЗНП): Много добре я знаете, коя е.

Райко Дамянов (к): На „Неутрален офицер“!

Стоян Божков (ЗНП): ... че ние по начало, по принцип, сме за плановото стопанство и с удоволствие и ентузиазъм бихме посрещнали всяка инициатива, която цели цялостното стопанско изграждане на нашата родина, стига тази инициатива и целите и задачите ѝ да бъдат искрени, честни и компетентно поставени и набирането на средствата, необходими за осъществяването на мероприятията, предвидени в плана, да не предизвика високо и катастрофално напрежение в народното стопанство.

Необходимостта от стопански план е не само наложителна, но бих казал задължителна за днешното хаотично българско стопанство. Най-голямо престъпление би се направило, ако днес, при осъществяването на инвентар в земеделието, индустрията, занаятчийството и др. не се използва най-рационално и целесъобразно

наличният такъв. Същото се отнася и за превозните средства и въобще за транспорта — железопътен, автомобилен и воден.

За всемерното развитие на стопанската инициатива, за която се апелира и пожелава в законопроекта, може да се говори, само ако общата икономическа и стопанска политика на Отечествения фронт стане вътрешно компетентна, а външно — насочена едновременно към всички малки и големи държави в света.

Мероприятия на държавно-стопанския план. В тази глава на въпроса се съобщава за завареното положение от Отечествения фронт на 9 септември 1944 г., какво е постигнато оттогава досега и какви нови мероприятия се предвиждат по двегодишния стопански план и основните задачи на плана.

Какво беше през фашисткия режим до 9 септември 1944 г. — ние всички знаем. Знаем какво се направи и след 9 септември досега. И двата режима по политика и стопанство си приличат. (Възбуждения от мнозинството) Главното условие и предпоставка както за осигуряване осъществяването на подобен стопански план, за неговото приложение, а така също и на всички други държавни изчисления, е това: дала властта се ползува със симпатии и доверие на народа, за да го предразположи към жертви, трудови и материални, и дали тя му гарантира необходимото спокойствие, за да може той всеотдайно да се отдаде на стопанско творчество.

Ето, това са първите условия и предпоставки от които зависи изпълнението на държавния стопански план. И ако тези условия и предпоставки не са налице, то, въпреки всички усилия и насилини планът няма да бъде осъществен. (Ръкоплескания от някои народни представители от опозицията)

При тия условия и предпоставки, и ако ние имаме един действително компетентен стопански план — а ние такъв трябва да имаме, зашото претендираме...

Един от мнозинството: Дайте го вие!

Стоян Божков (ЗНП) ... да сме граждани на една модерна и напредничава държава — ние действително ще сме способни да тласнем нашето стопанство към стопански възход.

В законопроекта се пожелава увеличение на индустриалното производство и бързо индустриализиране на страната. Не вярвам да се намери в България човек, особено след 9 септември, който да не желае например да се построят в България азотно-торови и химически заводи, стига да разполагаме с необходимите за това средства. Но днес, когато нашето стопанство е разнебитено, изният национален доход извънредно намалел и, най-после, когато нашата държава е изправена пред един тежък и непоносим мир и робски репарации, не може да се мисли за бързо индустриализиране на страната и увеличаване индустриалното производство. Увеличение не може да се очаква и в съществуващата индустрия, понеже инвентарът е похабен, части за него няма, а нов не може да се достави, а и първичните сурови материали не са осигурени.

Пеко Таков (к): Какво ще правим тогава? Ще скръстим ръце ли?

Стоян Божков (ЗНП): Насърчаване на спестовността и осигуряване на лева — се казва в законопроекта за стопанския план. Да, много хубаво, отлично пожелание. Но аз мисля, че то беше излишно, защото българският народ е един от най-трудолюбивите и пестеливи народи. Но аз бих задал друг един въпрос: на тия, които гравят това пожелание: кой ще осигури на спестителя тия спестявания, които той отделя от златка си когато всеки ден, под една или друга форма, се посяга на тях? И къде е спестовността, когато едни пестят цял живот, направят спестявания, създадат семейства, изградят собствен дом, а други проядат, които не създават нито семейство, нито съхранят свой дом, цял живот живеят ден за ден, или яли и пили цял живот, и току виж ги днес, поради съществуващите обстоятелства или поради селата на някакъв закон, каквито тук мнозинството на Великото народно събрание ежедневно кове, се намърдат в дома и между семействата на онези, които цял живот са лишавали себе си и своите деца, за да могат поне децата им да живеят един по-сносен живот?

От мнозинството: Ей-й-й!

Стоян Божков (ЗНП): Явно е, че условия за насърчаване на спестяванията, поне засега, в България не са налице.

Петко Кунин (к): Това, което говорите, е провокация.

Стоян Божков (ЗНП): Радостно и утешително е обаче, че в България мързеливите и продохите са много малко и никогата няма да се наложат на пестеливите и трудолюбиви българи. (Ръкоплескания от опозицията)

Един от мнозинството: За продохите има закон.

Стоян Божков (ЗНП): В законопроекта се говори за увеличение и на земеделското производство по вид и процент. Докато в България не се изградят големите водни строежи, язовирите, и малките напонтелни съоръжения, не може да се говори за увеличение на земеделското производство; това ще остане само едно пожелание, но не и нещо положително, върху което може да се разчита за реална и градивна работа.

Днес земеделското производство зависи, най-първо, от климатическите условия и, второ, от обстоятелството, че българският селянин-производител почти не е вече собственик на производството, с което изцяло разполага държавата (Възбуждения от мнозинството).

и по този начин се убива у него желанието за увеличение на производството. Главните фактори за увеличение на земеделското производство са: дълбоки оран, наторяване, инвентар и редовни валежи.

Един от мнозинството: И дървеното рало!

Стоян Божков (ЗНП): Даже да допуснем, че всички фактори са налице, а само липсва факторът валежи, за увеличение на земеделското производство и дума не може да става. И тогава, ако и въобще двегодишният план да е съгласувал дейностите на разните сектори от нашето техническо стопанство, наистина целият държавно-стопански план може да претърпи такова сътресение, че помен от него да не остане.

Един от мнозинството: Има пилци, няма да сеем просо. Страх ви е!

Стоян Божков (ЗНП): Не на е страх. Ние сме били винаги реалисти в живота.

Един от мнозинството: Има пилци — не сзете просо!

Стоян Божков (ЗНП): Аз съм доказал, че съм реалист в живота.

Един от мнозинството: Там ли са реалистите! (Сочи опозицията)

Стоян Божков (ЗНП): Да, там са реалистите, никъде другаде.

Владимир Арнаудов (р): Ти си в живота един молец, който разяжда, а не твори.

Стоян Божков (ЗНП): А ти си нищо.

Владимир Арнаудов (р): Молец, с молец! Простак!

Един от опозицията: А ти си въшка.

Владимир Арнаудов (р): Вие до един сте молци. Само знаете да разяждате.

Ангел Тишевишки (ЗНП): Ти си запъртък в политико-обществения живот.

Петър Сърбински (ЗНП): (Към мнозинството) Не си хвърляйте атомната бомба! Пазете я за друг случай.

Стоян Божков (ЗНП): На Министерството на земеделието се възлагат огромни задачи.

Владимир Арнаудов (р): (Възразява нещо)

Петър Сърбински (ЗНП): Свикнал си да снасяш яйцето си в друго гнездо, друг да ги люпи. Политически запъртък!

Стоян Божков (ЗНП): ... за които то не е подготвено и които не е в състояние да извърши за две години.

Животновъдство. В алинея втора се говори за увеличение продуктивността на добитъка в сравнение с 1946 г. — като млечността на една крава се предвижда да бъде увеличена с 71%. Това е повече от фантастично, понеже всяка крава си има свой рандеман. Последният може да бъде подобрен, ако се подобри храната и се положат други грижи, но той далеч не може да надхвърли 20, максимум 30%, а за 71% и дума не може да става, освен ако почтаемото отечественофронтовско правителство и компетентният Върховен стопански съвет са решили да заменят всички крави в България с най-породисти такива.

Същото се отнася и за млечността на овцете. Колкото се отнася обаче до вълнодайността, тук Върховният стопански съвет ни дължи едно обяснение относно предвиденото увеличение от 50% за частните и 66% за държавните стопанства. Дали мислят да правят стрижба по два пъти в годината или някаква друга магия, ...

Един от мнозинството: „Мазия“!

Стоян Божков (ЗНП): ... защото това, което се предвижда, е много несъстоятелно.

Райко Дамянов (к): Хабер нямаш от тези работи.

Стоян Божков (ЗНП): Имам хабер. — По-нататък в точка „а“ се казва: да се организират скотовъдни ферми — 30 държавни, 1200 кооперативни и 150 общински — като общият брой на животните в тях ще бъде: крави 45.000, овце — 390.000, свинз-майки — 27.000 и птици — 270.000. Това е една действително голяма и смела задача. Това значи да се изземат от селяните-стопани животните им в горните бройки и по този начин да се липи значителна част от земеделското население от добитък и прехрана.

Един от мнозинството: Как ще се изземат?

Петко Куини (к): Как ще се изземат? Недей лъга! Я кажи, как планът предвижда да се изземат! Насила ли? Гад такава!

Стоян Божков (ЗНП): Отвръщам сега да се доставят горепоменатите числа добитък е абсурдно. Те ще се изземат от местното население, т. е. от селяните-стопани. Целта е много прозрачна — изземване добитъка на селяните.

Електрификация. В конференцията на електродеятелите от цяла България, свикана по почин на Главната дирекция на електрификацията на 16 до 18 т. м., г-н министърът на електрификацията е дал следните данни отпреди войната: Съединените американски щати имат 1.100 киловатчаса на жител годишно, Германия 600 киловатчаса, Англия 680 киловатчаса, Франция 480 киловатчаса, Съветският съюз — 300 киловатчаса, България 60 киловатчаса годишно на жител. За да добием ние 500 киловатчаса на жител годишно, значи, горе-долу, колкото в Франция, трябва ни един милион киловата инсталирана мощност. Ние сега имаме само 127.000 киловата инсталирана мощност. И ако тях оставим като 10% минимална резерва, ние ще трябва да инсталираме нови 1.000.000 киловат мощност. Ако допуснем, че ние ще постигнем инсталирана мощност от 1.000.000 киловата за 10 години, то годишно ще се инсталират по 100.000 киловата, горе-долу колкото се предвижда от Върховния стопански съвет. Той предвижда 228.000 киловата за две години, по 110.000 киловата годишно.

Един от мнозинството: Това възможно ли е?

Стоян Божков (ЗНП): В плана са предвидени 12 термични централи с обща мощност 165.000 киловата и 16 водни централи с обща мощност 63.200 киловата, или общо 28 силодобивни централи с обща мощност 228.000 киловата — т. е. едно почти утрояване на сега разполагаемата мощност във всички съществуващи електрически централи. Като се вземе пред вид, че мирновременната стойност на един застроен киловат с парна сила беше около 6.000 лв., а с водна сила 2 1/2 до 4 пъти повече; че през време на войната дови в страните със стабилна валута има едно поскупване, което все още не е премахнато, и, най-после, че левът е обезценен в страната ни най-малко десет пъти следва, че 1 киловат застроена мощност с парна сила ще струва около 70.000 лв. При тези предпоставки стойността на предвидените в законопроекта електрически централи ще възлезе на около 27 милиарда лева. Към тази сума трябва да бъдат прибавени още около 30% за съоръжения по трансформирането и пренасянето на електрическата енергия, следователно общата стойност на предвидените в законопроекта електрификационни обекти ще възлезе на около 40 милиарда лева. Ако приемем, че разходването на тази сума ще стане през двете години равномерно, следва, че годишно само за електрификационния сектор на двегодишния народо-стопански план ще трябва около 20 милиарда лева, т. е. почти 50% от бюджета на държавата за миналата 1946 г.

При това положение, г-да народни представители, като се има пред вид, че срещу необходимата сума от 20 милиарда лева за 1947 г. на Дирекцията на електрификацията са предвидени само 5 1/2 милиарда лева, от които само 500 милиона лева от държавния бюджет, а останалите 5 милиарда лева ще трябва дирекцията сама да ги търси от банки и други кредитни институти и частни лица, още отсега може да се каже, че обектите на електрификацията по никой начин няма да бъдат реализирани в предвидените две години, а най-малко за четири години, съобразно средствата, с които разполага държавата.

Ефрем Митев (с): Значи, 50%?

Стоян Божков (ЗНП): Зашто ни трябва 20 милиарда лева, а имаме на разположение само 5 1/2 милиарда лева.

Ефрем Митев (с): Значи, 50% ще се реализира?

Добри Терпешев (к): Така кажи!

Стоян Божков (ЗНП): 50%, г-н Добри Терпешев. Затова заявявам, че планът по отношение електрификацията е фалшив.

Пеко Таков (к): Нали ще се реализира 50%?

Стоян Божков (ЗНП): Дано и в другите стопански сектори не е същото положение.

Един от мнозинството: Какво ще дадете вие за осъществяване на стопанския план — това кажете!

Стоян Божков (ЗНП): Акъл няма да даваме. Вие можете и без нас. Нали сами ще управлявате.

Пеко Таков (к): Вие сте народни представители. Народът ви плаща.

Стоян Божков (ЗНП): Можем да се откажем от заплатите, ако желаете.

От мнозинството: Откажете се.

Петко Куини (к): А какво ще правите вие, когато народът творят

Стоян Божков (ЗНП): Транспорт. И в това отношение планът не е цялостен, защото предвижда увеличение на земеделското производство за 1948 г. спрямо 1939 г. с 34%, за каменните въглища с 40% спрямо 1946 г. и увеличение на железопътния трафик с 34% за 1948 г. спрямо 1946 г. Следователно за земеделското производство се взема за основа 1939 г., а за каменновъдното производство — 1946 г. А това са две години със съвсем различни секторни производства. Ето защо аритметическото изчисление на разните съставни части на трафика за 1948 г. е направено върху различни основни следователно неправилно, и по този начин аритметичните изчисления не ще отговарят на истинското и действително състояние, което зависи и от ред възникни обстоятелства (Възможения от мнозинството), а именно: първо, увеличение дължината на железопътната мрежа; второ, увеличение гъстотата на железопътната мрежа; трето, увеличение абсолютния брой на населението; четвърто, увеличение

боя на гарите и спирките; пето, общо повишение на техническото съвършенство на железниците; шесто, увеличение товарната способност на возилата на 100 клм.; седмо, увеличение на количествата на превозните стоки на всеки десет души; осмо, благоприятно развие на търговията, индустрията, горското стопанство, земеделието и минната индустрия; девето, понижени на пазарните цени на стоките за разглежданото време и, десето — още няколко по-незначителни обстоятелства.

Като чухте, уважаеми г-жи и г-на народни представители, аз ви изброих десет фактора, от които зависи трафикът на нашите железници. А вие сигурно забелязахте, че много от тях няма да бъдат изпълнени и определеният процент увеличение на трафика с 34% по никакъв начин и в никакъв случай няма да се сбъдне.

Един от мнозинството: Ами ако се сбъдне, какво ще стане с вас тогава?

Стоян Божков (ЗНП): По-нататък в точка първа, буква „а“, се казва: „Да се състави годишен план за сточния и пътническият трафик по вид, количество и местоназначение по железниците, авто-транспортът и водния транспорт.“

Тук трябва да отбележа, че количеството на трафика зависи 50% от външни причини: от земеделското производство, от индустриалното производство, от минното производство и много други фактори и обстоятелства, които аз по-горе подробно изброих. Така че българските държавни железници могат само да привличат и отчасти да създават трафик, но те не могат да произвеждат стоки, които на своя воля да превозват. Върховният стопански съвет и българските държавни железници не могат например да запознаят да вали дъжд, за да бъде земеделското производство голямо, за да им осигури един голям трафик. Те не са в състояние да увеличат и каменноугленото производство в предвидения в законопроекта процент, ако попадне на лоши пластове. А това са двете производства, от които трафикът на железниците най-много се влияе. В това отношение и разпределението на трафика по местоназначения от българските държавни железници е абсурдно, докато имаме дирекции на хранопроизв. на разпределението, на търговията, Главното интенданство и т. н. Много по-трудно пък е изготвянето на ежемесечните планове за трафика на БДЖ.

По-нататък в точка „б“ се изброяват пожелания:

1. Ускоряване вагонооборота на сточните вагони от 9 на 7 денонощия през 1947 г. и на 6 — през 1948 г.
2. Увеличаване натовареността им на ос от 6 на 6.2 за 1947 г. и на 6.3 за 1948 г.
3. Намаление на празните пътувания от 29% на 25%.
4. Увеличение на полезния товар на товарните влакове от 230 на 233 тона нето за 1947 г. и на 290 тона нето за 1948 г.

И тези пожелания са неосъществими, защото тяхното осъществяване зависи само от технико-стопанските обстоятелства и ходове, които евентуално ще предприемат българските държавни железници, но зависи и от ред външни причини, като земеделското производство, вноса и износа, наличността на суровини за индустрията, за енергийството и други подобни, от които зависи и съмът железопътен трафик.

Както железопътният трафик, така също и пожеланията в точка „б“ зависят, както по-горе казах, от техническото съвършенство на железниците. Това съвършенство се състои в подобрене на пътя, наличността на мощни неизносени локомотиви и вагони. А от това зависи и увеличението скоростта на влаковете и механизирването и усъвършенстването товаро-разтоварването на вагоните. Изключая последното, първите две условия не са налични. Нови локомотиви да се доставят през 1947 г. е немислимо, понеже самите държавно-производителки имат нужда от такива, тъй като и техните вагони през време на войната бяха хищнически експлоатирани и са разбити и износени. Подобрене на съществуващите железопътни линии в законопроекта за двегодишния стопански план също не се предвижда. А такова е крайно належащо, защото старите наши линии са построени навремето с големи наклони и много малки радиуси на кривите и контра-кривите. Разбира се, за тогавашното време и за условията, при които са построени, те са били не само задоволителни, а даже много добри. Но днес, когато нашата държава претендира да се нареди между технико-стопанските модерни държави, трябва да се отделят средства, за да се подобрият част по-скоро съществуващите ж. п. линии.

Още през 1935 г. колегите инженери, служители при българските държавни железници и тези на свободна техническа практика, в съвместни заседания се занимавахме с подобрене трасето на линията София—Варна, а именно да се избегне с нова варианта нагорнището при Хумата и да се увеличи радиусите на кривите и контра-кривите в участъка Пърдим—Варна. Това подобрене на трасето на тази линия през 1935 г., според тогавашните изчисления, щеше да струва около 105 милиона лева. И затова ние, инженерите-строители, без разлика на партийна принадлежност, като добри стопани, сме държали за подобрене на старите ж. п. трасета, като първо те се поправят и тогава да се правят нови ж. п. линии. Разбира се, важни ж. п. линии, като например новата ж. п. линия Разград—Попово и предложението и към златна Добруджа, трябва на всяка цена да бъдат направени, а други по-второстепенни да бъдат забравени, докато се подобрят старите трасета, от което само ще спечели нашето технико-стопанство.

В точка втора се казва: Министерството на финансите и това на железниците да изготвят до 15 февруари т. г. закон за безплатните и с намалени цени превози и пътувания, като се има пред вид, че, според духа на този закон, трафикът на железниците ще се увеличи или намали. Такъв закон, както знаете, г-жи и г-на народни представители, още не е изготвен, а увеличението на ж. п. трафика е изчислено за 1947 и 1948 г. с 34% и 3% съответно за сточния и пътническият трафик. Чудно ми е как е станало това изчисление, когато още не е изготвен закон, с който трафикът трябва на всяка цена да бъде съобразен и нагледен.

На страница 9 се предлага увеличение на производителността на труда с 15% за транспорта, без да се казва как ще се постигне това увеличение, дали чрез техническо усъвършенстване, дали чрез организационно дело, дали чрез професионално образование. И най-после трябва да се каже на коя от горните области по колко проценти се дават.

В заключение ще кажа, че законопроектът за двегодишния държавен стопански план не е никакъв технико-стопански план, а един списък на технико-стопански пожелания. В него са посочени само задачите, които различните сектори на стопанството трябва да постигнат през 1947 и 1948 г.

За някои сектори, като земеделието изпълнението на поставените задачи зависи преди всичко от природата, от климатическите условия, затова на предвидените в законопроекта проценти за увеличение производството на някои култури не може да се гледа като на нещо положително, т. е. като на градивен елемент, върху който да може да се базират никакви реални и сигурни сметки.

В законопроекта не са посочени необходимите за реализирането на плана средства, което пречи да се прецени какво стопанско напрежение ще се получи в стопанството при осъществяването на плана и в зависимост от това да се прецени доколко планът е реален. Само в глава XII на законопроекта е казано, че се въвежда на Министерството на финансите да предвиди в бюджета на държавата необходимите средства за обезпечаване на държавните строежи, а на Българската народна банка — да осигури необходимите парични средства за кредитиране на предвидените индустриални и други предприятия.

Прави много лошо впечатление, че в законопроекта се посочват проценти даже и в десети. Нима толкова точни проучвания са извършени и условията при които държавно-стопанският план ще бъде прилаган, ще бъдат неизменни било в зависимост от природните и климатически условия, било от доставките на материали и съоръжения от чужди държави и най-после от финансовите възможности, с които ще разполага държавното съкровище?

Големи държави, с много по-точни технико-стопански проучвания, с много по-голям опит, с много по-подготвени кадри, с много по-голямо съзнание за дисциплина и много по-големи финансови възможности не само не посочват в своите годишни държавно-стопански планове десетите, но окръгляват даже целите числа. Нашият Върховен стопански съвет обаче трябва на всяка цена да посочи даже и десетите! В държавните стопански планове на Америка и Русия, особено в руския стопански план, никъде не са дадени десетите в процентите, но в него се казва, че увеличението на производството на един-кой си стопански сектор ще се стреми да достигне един-кой си процент. И затова ние сме чужди, че при прилагането на руския държавен стопански план в някои от технико-стопанските отрасли е надминато предвиденото производство, а в други отрасли предвиденият в плана процент не е могъл да бъде догонен, поради промените в условията през време прилагането на плана.

Предложеният стопански план най-малко в 50% не е реален и няма да бъде изпълнен.

Ефрем Митев (с): Пак добре де, 50%!

Стоян Божков (ЗНП): И с камшик, г-н Добри Терпешев, нищо няма да постигне. Само с добра воля може да накарате българския народ да съкрати срока на държавния план! (Ръкоплесквания от опозицията) Никакъв камшик! Аз вярвам, че вие вече се убедихте, че българският народ от камшик не се плаши и че няма да се подчини на камшика.

Един от мнозинството: Защо говорите за българския народ вие?

Цветан Максимов (ЗНП): Нито се копае, нито се върши нещо с камшик.

Добри Терпешев (к): Копат, копат фашистите, с камшик копат!

Стоян Божков (ЗНП): Г-н Добри Терпешев и г-н министър-председателю! Защо не се постъпи и в България както се постъпи в чужбина? Чехия също създаде стопански план, Полша също създаде стопански план.

Министър д-р Иван Стефанов: Обаче и там също така се критикува плана, както вие критикувате тук нашия план.

Стоян Божков (ЗНП): Вярно е, че се критикува. Обаче технико-стопанските планове се поставиха на разглеждане в продължение на една година от специалистите инженери, архитекти, агрономи, стопановеди и всички специалисти. Цяла година! По доклада, който направи колегата инженер Калбуров в БИАД преди 15 дена, три дена конгресът на полските инженери и отделен от своето време, за да критикува, измени и допълни полския годишен или двегодишен технико-стопански план. Какво разправяте вие? Затворихте се във вашия Върховен стопански съвет и го изработихте неколцина души. Това е истината. И когато вие ни обвинявате, че не сме градивни и конструктивни, ние сме длъжни да ви заявим, че трябваше да ни потърсите по-рано.

Добри Терпешев (к): Повече от 10.000 души специалисти са взели участие в изработването на плана.

Стоян Божков (ЗНП): Инженерно-архитектната камара не е сондирана по стопанския план и не се е изказала по него.

Добри Терпешев (к): Всички стопановеди, всички стопански организации — с изключение на опозицията.

Един от мнозинството: Ти кого представляваш?

Стоян Божков (ЗНП): Аз ще ви кажа кого представлявам. И до това ще дойда.

Един от мнозинството: Къде е вашият реален план? Шом не харесват този, излезте с ваш план.

Стоян Божков (ЗНП): Само в глава V на законопроекта — електрификация, са посочени малко по-конкретно обектите, които електрификационният сектор трябва да реализира през 1947 и 1948 г., само в тази глава има шо-годе изходни данни, за да могат народните представители да направят своите изчисления и да се убедят, че предложеният план не е реален. От изложението от мене по-горе по електрификацията е видно и се доказва по един безспорен начин, че двегодишният технико-стопански план не е реален, понеже обхваща не две, а три, четири, пет и повече години.

В плана липсват и срокове за успоредно и хронологично изпълнение на отделните секторни дейности и, най-важното, липсва жива връзка и дори всякаква връзка за успоредна и съгласувана дейност в разните технически, стопански и финансови области. Ние, инженерите, този въпрос години наред сме го поставяли на дневен ред.

Министър-председател Георги Димитров: От името на кого говориш?

Стоян Божков (ЗНП): От името на 90% от българските инженери говоря, г-н министър-председателю.

Добри Терпешев (к): Всички инженери, които не работят в строителството, ще трябва да бъдат...

Стоян Божков (ЗНП): Аз работя, г-н Добри Терпешев, и съм доказал, че работя. Зад мене имам дейност, с която рядко от вас тук ще се похвалят.

От мнозинството: Хей-й-й!

Добри Терпешев (к): Язовири строиш ли?

Стоян Божков (ЗНП): Всичко, каквото ми се възложи.

Добри Терпешев (к): На кой язовир ще отидеш? Какъв инженер си?

Стоян Божков (ЗНП): Строителен инженер.

Добри Терпешев (к): От първи март стягай си багажа! (Смях сред мнозинството)

Стоян Божков (ЗНП): Готов съм. Вие сте ме търсили и при напускането на службата.

Добри Терпешев (к): Инженери на нас ни трябва. С вас, инженерите, ще изпълним този план.

Един от мнозинството: Само че той ще саботира там!

Стоян Божков (ЗНП): Няма да саботирам. Не ме познавате. Лъжете се. Саботирах в миналия режим, а сега работя честно и поточно.

След 9 септември пак от нашите среди излезе инициативата. Този въпрос за пръв път след 9 септември се повдигна и полхва от Централния отечественофронтски комитет на инженерите и архитектите, в който и аз бях, въпреки че преди няколко дена ме изхвърлиха и нарекохте фашист. Аз бях в централния оф комитет и бях в съда на инженерите, който съдеше фашистките инженери.

Райко Дамянов (к): Сега къде си?

Стоян Божков (ЗНП): И аз тук от тази отговорна трибуна, от името на земеделската парламентарна група и от името на 90% от българските инженери и архитекти, ...

От мнозинството: Хей-й-й!

Стоян Божков (ЗНП): ... които са прогресивни, демократични и патриотични, но опозиционери (Смях сред мнозинството) на днешната лъжеотечественофронтска власт, заявявам, че представеният ни за одобрение двегодишен технико-стопански план не е никакъв компетентен технико-стопански план, а списък на пожелания...

Райко Дамянов (к): Вижда се, че нямаш намерение да строиш ти!

Стоян Божков (ЗНП): ... или един необмислен, непроучен, несъстоятелен закон, с който може да се цели всичко друго, но не и цялостно технико-стопанско изграждане на нашето държавно стопанство. И затова ще кажа, че предложеният законопроект за двегодишен държавно-стопански план или е изготвен от крайно невежи и неучи хора, или нарочно и умишлено е направен такъв...

Стоян Попов (к): Я слизай долу! Ти си невежа!

Стоян Божков (ЗНП): ... за да бъде в услуга само на една партия...

Райко Дамянов (к): Това е план на правителството.

Стоян Божков (ЗНП): ... и за постигане на нейните цели и задачи.

Петко Кунин (к): Кажете какви са те?

Стоян Божков (ЗНП): И затова нашата парламентарна група го отрича. (Ръкоплескания от опозицията)

Стоян Попов (к): Вземете го, Терпешев, за „Росица“.

Министър-председател Георги Димитров: То се вижда, че и без петел ще съмня. (Смях и ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважени народни представители и представители! Въз основа на чл. 60 от правилника и от името на правителството моля да се приеме една поправка на забележката първа от щатните таблици на стр. 31. Пропусната е да бъде вписана само думата „драма“. Забележката гласи: „Артисти, хористи и артисти-оркестранти на Народната опера и драма, София, получават 500 лв. увеличение върху заплатата си месечно“.

Моля да бъде приета в текста на забележката въпросната дума.

Председателстващ Атанас Драгиев: Които приемат предложението от г-н министъра на финансите поправка в щатните таблици, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата народният представител Илия Радков.

Илия Радков (з): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-да и г-жи народни представители! От тази трибуна се изрича много народни представители от опозицията, които имат възможността да се изкажат по народостопанския план. От тази трибуна говори и Христо Стоянов, говори и преждеговорившият, и всички до един осъдиха и отказха народостопанския план, но нито един от тях нямаше куража ясно и открито да каже, шом не харесват и отказват този стопански план, кой план те препоръчват на българския народ, на земеделския народ (Възбуждения от опозицията), за кой план действително са те, днес, в настоящия момент.

Аз искам от тази трибуна да заявя на господата опозиционери, че действително този стопански план има за задача, какво каза и министър-председателят, да унищожи из дъно, из корен опозицията и да донесе благоденствие на целия български народ. (Ръкоплескания от мнозинството. Възбуждения от опозицията)

Въпреки желанията и предсказанията на опозицията в миналото, която казваше, че българският народ няма да получи мир, че българското правителство няма да бъде признато, българският народ под вешето и мъдро ръководство на министър-председателя днес получи мир. България е призната от Великобритания. (Ръкоплескания от мнозинството) Днес политическото и външно, и вътрешно положение на страната е стабилизирано. Това дава възможност на правителството да се обърне с лице към стопанския живот. Ето защо Великото народно събрание е сезирано с редица стопански законопроекти, които целят да бъде изпълнена оная задача от декларацията на правителството, която засяга стопанското задръстване на нашата страна.

Законопроектът за стопанския план преследва именно този цел — плановост и контрол в работата и производството, разгръщане на творческите сили на нацията и още повече развихряне на трудовия ентузиазъм за строителство в стопанския живот, възтане на съзнателната трудова дисциплина в културата и пълното изкореняване на бюрократизма, леността и саботажството.

Приложението на този и други от стопанско значение закони, които ще ни бъдат представени, ще ни даде възможност да изградим една щастлива, благоденствуваша републиканска България. (Ръкоплескания от мнозинството)

Не се спирам на всички мероприятия, които законопроектът възлага за изпълнение на Министерството на земеделието и които са задача неговата: увеличение на производството на единица площ, подобряване качеството на производството, облекчаване труда на земеделеца-стопанин. Всичко това ще се постигне най-добре, когато пристъпим към изпълнение и установим едно кооперативно обработване на земята, когато премахнем синурите — тия разсадници на плевели в нивите и разсадници на плевели в душите на самите хора — когато дадем възможност свободно да работи тракторът, комбайнът и вършичката. Тогава именно ще можем спокойно да кажем, че трудът на нашия земеделец-стопанин и на нашата земеделска са действително облекчени, тогава тъжната песен на жетварката ще бъде заменена с радост и веселие.

Моята задача тук е да спра вниманието ви пакратко върху индустрията и по-специално върху консервативната индустрия, на която е отредено специално място в декларацията на третото отечествено-фронтско правителство. Разпределението на суровите материали досега е ставало изключително чрез клоновите съюзи на индустрията. Ако може да се каже, съюзът беше станал като второ Министерство на индустрията, въпреки че той не е положил никаква грижа за тяхното доставяне, а това е било грижа само на държавата. В голямата си част материалите са получени благодарение сключените търговски спогодби със Съветския съюз. Нека разпределението влезе в ръцете на Министерството на индустрията или, най-малко, да бъде под неговия пряк контрол. С това ще се постигне понижение на производствените разходи, голяма икономия на сурови материали, икономия на двата фактора — въглища и електрическа енергия — а заедно с това ще се подобри качеството на производството, ще се осигури понижени на цените, ентн продукт за консуматора и конкурентноспособен на външния пазар.

Крайно време е да се въведат производствени норми, норми за качеството на стоките, които ще позволят да се типизира индустриалното производство. Чрез тях ще се наложи онова производство, което е необходимо за народа и за външния пазар. Време е да се наложи на Дирекцията на външната търговия да на даде точно нормите за външния пазар, за да можем правилно да ориентираме нашето индустриално производство. Досега се даваше възможност на индустриалците да произвеждат от суровите материали стоки по вид и качество, каквито на тях бяха изгодни, но винаги в противовес с интересите на народното стопанство. Например стъкларската индустрия отказа да произвежда бутилки, необходими за винарството, термични стъкла и буркани за консервната индустрия, парникови стъкла за ранното зеленчуково производство, стъкла за прозорците на пострадала София, а цялата индустрия работеше капи, чаши и дамаджани, защото по-лесно се работеха и повече се печелеше от тях, понеже лесно се излиза от режима на разпределението, щом като тези дамаджани са плетени с върбови клонки и се продават на свободни цени. Когато стъкларската индустрия бе заставена да произвежда необходимите стъкла за консервната индустрия, производството ѝ бе много лошо качествено и в последствие се констатира, че това се дължи на саботажа от страна на тази индустрия. Сега е крайно необходимо тя да бъде заставена да работи по план.

Въвеждането на нормите трябва да стане по пътя на научните изследвания, като се вземе под съображение компетентността на нашите научни работници и специалисти. Въвеждането на нормите ще трябва да стане чрез отговорен научен институт по съответната специалност — каквито се наблюдават в Италия и Съветския съюз. Само по този начин ще получим реален разходен и ще пресечем злоупотребите на ония индустриалци — които продължават още да ни заблуждават, че например един килограм доматено пюре се получавало от 6, 8 или 10 кг. сурови домати, че имаме реално вложен работнически труд, реално вложени въглища и електрическа енергия и други производствени разходи. Това ще ни даде възможност да контролираме изразходването на суровите материали, да пресечем пътя на грешките в ценовата политика, която съществуваше досега, да сложим кръст на черната борса и спекулата, а и да снижим цените на индустриалното производство. За съжаление, засега още липсват такива институти. Дълг е на съответните власти да вземат почин и създадат такива. Особено това се отнася за консервната индустрия.

Върховният стопански съвет, Министерството на земеделието и Министерството на индустрията трябва да обрнат особено внимание върху ония индустриални производства, които ни дават стоки за износ. На първо място аз бих посочил консервната индустрия, която по брой на фабриките стои на второ място в Европа и на първо място в Балканския полуостров, въпреки че не е рационализирана така, както трябва — работи повече със стари машини. С изключение на няколко фабрики, капацитетът на всички е почти мизък, в резултат на което производствените разходи са много големи, има и неправилно райониране — някъде има преситеност, а в чисто земеделски райони отсъства тази индустрия. Консервната индустрия има за задача да оползотвори голямото производство плодове и зеленчуци, да даде качествена храна на нашия народ и ценни стоки за износ.

В това отношение пред Министерството на индустрията и Министерството на земеделието стои голяма задача: да трансформират и рационализират производството в тази индустрия, защото тя беше нагодена изключително за германския пазар — за военновременното производство. Германците бяха извискателни, защото нямаша намерение да плащат, лесно се печелеше тогава, а това състояние на нещата още дава лоши отражения в тази индустрия. Трябва да вървим към оедряване на предприятията, което ще позволи и по-бързо рационализиране и трансформация. Например в Съветския съюз, Италия и други страни тия предприятия дават приблизително 2.000.000 кг. производство в сезон, а нашите дават 5—6 пъти по-малко. Раздробяването на тая индустрия се дължи на туй, че при военните наряди и при германските доставки всички представени kalkulации биваха напълно одобрявани от отдел „Цени“. Това позволяваше да не се обръща внимание на производствените разходи. По такъв начин малките биваха задоволявани, а големите трупаха несметни богатства, за да става нужда днес да ги търсят за незаконно забогатяване. Трябва да се застъпят производствата на плодове и зеленчукови течности, консервиращи без химикали и запазени от ферментация — нещо, което можем да получим чрез научни институти — концентрати на бистри плодове и зеленчукови течности, а не както досега концентрати на плодови каша, производството на пектин, витаминизирани продукти.

Всички тия произведения и още много други са от голям интерес както за нашата външна търговия, така и за нашето народно стопанство. За да може тая част от индустрията с чест и достойнство да изпълни възложените ѝ задачи от страна на стопанския план, ще зависи до голяма степен: първо, от навременното плащане на миналогодишните продукти — защото имаме близо около 2.000.000 кг. доматено пюре, което чак, Дирекцията на външната търговия да му намери пазар, 1.500.000 кг. пулп, а и недоумяваме, защо, когато имаме 2.500.000 кг. производство на червен пипер, той стои блокиран, а народът го купува по 600—700 лв. килограма на черна борса. Крайно време е да се деблокира червеният пипер; второ — да се снабди консервната ни индустрия със спомогателни материали, които липсват в нашата страна, например бяло тенеке, парафин и др., и трето — достатъчно количество суровини: зеленчуци и плодове.

Тук му е мястото да отбележим, че ягдовата култура, която фашистките режими бяха подложили със своята погрешна ценова политика на унищожение, сега трябва всичко да се направи, щото тя отново да бъде развъдена в нашата страна. След обиколка на

специалисти из чужбина се донася, че каквото и голямо количество ягдов пулп или ягоди в пряко състояние да изнесем, ще се погълнат веднага. Значи, това е един ценен износен артикул.

Нашият производител с търпение очаква да види добрите резултати, които приетият вече законопроект за Дирекция на цените ще донесе за неговото производство. В нито едно събрание на мене не ми е поставен въпросът за увеличаване цените на земеделските произведения, ...

Ангел Тишевишки (ЗНП): Лъжеш!

Илия Радков (З): ... а винаги — за намаление цените на индустриалните произведения.

Ангел Тишевишки (ЗНП): Ти не си идвал да правиш земеделски събрания!

Илия Радков (З): С този закон аз съм убеден, че ще се постигне едно истинско ценово дирижиране и правилно провеждане действителна ценова политика — да насочва ценообразуването в предвидително избрана и преценена посока, да следи за равновесието между приходите и разходите на населението и въз основа на констатираното да указва какви тенденции трябва да се провеждат в цените и в трудовите възнаграждения, да указва мерките от стопански характер, целящи да се гарантира провеждането на тенденциите, които се желаят в развитието на цените — само по този начин би се съкласало с практиката да се търси провеждането на ценовата политика единствено по пътищата на административните наредби — да следи развитието на международните цени, връзката между тях и цените на вътрешния пазар и да указва своевременно на мерките, които се налагат с цел да се предотвратят затрудненията и разстройствата в стопанството, произхождащи от международното ценово развитие. По този начин ще се сложи кръст и ще отпадне демагогията, която се прави за увеличаване цените на земеделските произведения.

Ангел Тишевишки (ЗНП): Ако те чуят твоите избиратели, ще те бият.

Илия Радков (З): Ние дълбоко вярваме, че третото отечествено-фронтско правителство ще направи всичко възможно да сключи договори с всички свободолюбиви народи, които ще спомогнат до голяма степен за задоволяване нашата индустрия със суровини, но ние желаем, щото стопанските ни връзки със Съветския съюз да продължават да се развиват и заякчават, докато се превърнат — както и на политическа и културна основа — в неразривна нерушимия и вечна стопанска дружба. (Ръкоплескание от мнозинството)

Властта е народна, и народът не ще пожели нищо, за да съществува 100% стопанския план. Той още веднаж на дело ще опровергае опозицията, че народно дело не пропада. (Ръкоплескание от мнозинството) Наложително е обаче за прокарването на този закон и на другите стопански закони да се подберат специалисти, дали доказателства за своята компетентност, работоспособност и честност, и пропъти от идеализъм в служба на днешната народна власт. Ние адмираме министър Георги Трайков, че намери сили в себе си, вслушвайки се в народната воля, да прочисти своето ведомство от бюрократи, ленивци и саботьори на стопанската политика на Отечествения фронт. (Ръкоплескание от мнозинството) Ние препоръчваме на всички ведомства да последват примера на Георги Трайков и да прочистят своите кадри от такива саботьорски елементи. (Ръкоплескание от мнозинството)

А колкото за Йордан Русев и другите, които от трибуната на Великото народно събрание изказват желание за сътрудничество, разбира се, като не престават да хулят и клеветят Отечествения фронт — земеделци и комунисти — нека да знаят и да помнят, че днес живеем в нова ера, различна от онова време, когато управляваше идеологията на фашизма и моралният нагласка за убийствата на всички народни синове — неговият кум Ланаил Крапчев. Днес имаме нова ера, ерата на Отечествения фронт, който управлява и който иска честност от всички българи и от всички патриоти. (Ръкоплескание от мнозинството) Помирение не може да има, докато се държи хулителски език, докато се пипат мръсни и подли статии във в. „Зелено земеделско знаме“.

Ангел Тишевишки (ЗНП): (Казва нещо)

Илия Радков (З): Ние сме за кооперативното обработване. Ние не разсъждаваме като тебе и не говорим на българския народ, че той е от ония, които трябва да уважават раздроблеността на земята, че трябва да поставят чердъжето, да си слагат главата на синурата и да слушат песента на чучулигата. Ние искаме да изчезнат синурите. Ние искаме кооперативното обработване, за да изчезнат те. Ние искаме, драги, ако вие сте честни — ти и твоят водач Недялко Атанасов — да не карате народа да пише тия писма под ваша команда.

Ангел Тишевишки (ЗНП): Кои например?

Илия Радков (З): По време на изборите вие си бяхте разпасали пояс в Горнооряховска околия.

Ангел Тишевишки (ЗНП): И взехме 26.000 гласа. А ти взе 8.000 гласа и те биха и в селото ти.

Илия Радков (З): Аз взех 8.000 гласа, но за мене гласуваха истинските последователи на Александър Стамболийски (Ръкоплескание от мнозинството), за тебе гласуваха деветоконните убийци, продажниците и реакционерите. Днес вие вдигате знамето на реак-

цията. Под вашия чадър днес международата и нашата реакция води битка срещу Отечественния фронт. Слушай да ти прочета това писмо, за да разбере цялото Велико народно събрание . . .

Ангел Тишевишки (ЗНП): Каква битка?

Илия Радков (З): Вашата битка.

Ангел Тишевишки (ЗНП): Нашата битка беше славна битка. Тя те погребва.

Илия Радков (З): За Недялко Атанасов, от когото се отказва даже собствената му дъщеря, която, когато умираше, каза: „Не искам на моя гроб да дойде този продажник, който продава България, който няма чест.“ И той действително не отиде на нейния гроб. Слушай сега какви писма писахте.

Ангел Тишевишки (ЗНП): (Казва нещо)

Илия Радков (З): Слушай, ще научиш нещо, бе.

Ангел Тишевишки (ЗНП): Вярно ли е, че . . .

Илия Радков (З): Вярно е едно: че аз бях от 1940 г. директор на Троянската кооперативна централа, на която беше председател Ангел Тимов. Има ли хора да откажат това тук? Аз съм готов на ачката.

Ангел Тишевишки (ЗНП): (Възразява нещо)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Илия Радков (З): Слушай, слушай! Вие издигнахте в Горнооряховска околия бялата бюлетина. . .

Ангел Тишевишки (ЗНП): Чиста като сълза.

Илия Радков (З): . . . и казахме: „Който гласува за бялата бюлетина, ще яде бял хляб.“ До бялата бюлетина слагахте белия хляб, а учехте народа да пише следните писма — с хиляди писма пръснати в Горнооряховска околия. . .

Ангел Тишевишки (З): Не е вярно. Не съм пръскал писма.

Илия Радков (З): . . . „Българино! Ако искаш да си сигурен за главата си, да си господар на нивата си, да няма право никой да бърка в торбата ти и в скрина ти, ако искаш да имаш право да оставиш на децата си това, което с труд си спечелил, да имаш право да учиш децата си без да чакаш милост, бележка от о.ф. комитет, а ти да имаш право да си купиш без купон поне една кърпа за глава, гласувай против комунистическия ОФ с бялата бюлетина на опозицията Никола Петков. Сега му е моментът да се спасиш от тиранията! Без страх — към изборите за свобода на народа!“

А вашата статия, печатана в брой 37 на „Зеленото земеделско знаме“ от 16 т. м. под заглавие: „Българският земеделски народен съюз против мира?“ Кой кой е обвинявал, че Българският земеделски народен съюз е против мира? Никога никой не го е обвинявал. Животът на Александър Стамболийски се знае. Той е бил винаги за мира. Но вие пишете: „Комунистите са професионални революционери. Благодарение на туй . . .“

Стефан Димитров (ЗНП): (Възразява)

Председателстващ: Д-Р ПЕНЧО КОСТУРКОВ

Илия Радков (З): Прочети си статията, Стефан Димитров. Защото от тебе е писана, затуй се обаждаш.

Петър Сърбински (ЗНП): (Възразява)

Илия Радков (З): Петър Сърбински! Седни, защото и ти си последовател на международния предател и конспиратор Гемето. И ти си за неговата дейност. И ти си от тях.

Един от опозицията: Ти кръсти своята дружба в селото си „Д-р Г. М. Димитров“.

Илия Радков (З): А когато комунистите бяха революционери в балканите, когато българският народ нямаше свобода, когато те се бореха за свободата на българския народ, когато се водеше отечествената война, когато трябваше да се измие позорът, който беше лепнат на челото на българския народ от фашистките режими, вие, приятели, последователи на геметовщината, издигнахте лозунга за мир, издигнахте лозунга за свобода. Вие говорехте за свобода, когато народът, благодарение на деветосептемврийското народно въстание беше счупил робските грозни вериги, вие говорехте за хляб, когато народът, благодарение на това деветосептемврийско народно въстание, беше взел всички блага вече в свои ръце. (Възражения от опозицията) А героизмът на партизаните в отечествената война тежеше най-много на везните на мирната конференция в Париж. (Възражения от опозицията)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни)

Илия Радков (З): Тогава, когато България трябваше да води една политика за мир, когато беше нужно единството на целия български народ, вие издавахте махзари, вие бяхте против мира, вие се борехте срещу мира! И ако има тежки постановления в този мир, те се дължат на вашите дела! Проклети да бъдете вие! Българският народ ще ви отрече! (Възражения от опозицията)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Завършете г-н Радков.

Илия Радков (З): Аз свършвам със следния апел: българският народ, обединен в Отечественния фронт, под мъдрото и смело ръководство на Георги Димитров (Ръкоплескания от мнозинството), изпълнявайки заветите на Стамболийски, ще върви все напред и все напред към пълно благоденствие на целокупна отечественофронтиска трудеща се България. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Г-да народни представители! Заседанието на Великото народно събрание е приключено. За следващото заседание, което ще се състои утре, събота, 22 февруари 1947 г., в 10 ч. сутринта, председателството предлага следния дневен ред:

1. Първо четене на законопроекта за одобрение държавния стопански план за 1947 и 1948 г. (Продължение на разискванията)

2. Одобрение на предложението за одобрение 10. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 10 януари 1947 г., протокол № 8 — относно отдаването на концесии тресните произведения на Бръшлянското и Тутраканското държавни блати. (Продължение)

3. Второ четене на законопроекта за наемите. Който г-да народни представители приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранията приема. Обявявам заседанието за закрито.

(Закрито в 24 ч. 5 м.)

ТОДОР ТИХОЛОВ

Секретар:

ПЪРВА ДИМИТРОВА

Началник на Стенографското отделение: ТОДОР АНГЕЛИЕВ